gemeente Krimpenerwaard

Begroting 2023-2026

Zaaknummer:	Behorend bij raadsbesluit nr:	Documentnummer:
1931825839	1931945979	1931951710

INHOUDSOPGAVE

Inhoud

Begroting 2023-2026 ... 1
Inhoudsopgave ... 3
Aanbiedingsbrief ... 4
Leeswijzer ... 8
Bestemming resultaat ... 11
Beleidsbegroting ... 12
Bestuur en ondersteuning ... 13
Veiligheid ... 21
Verkeer, vervoer en waterstaat ... 26
Economie ... 30
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie ... 39
Sociaal domein ... 46
Volksgezondheid en milieu ... 55
Volkshuisvesting, Leefomgeving en stedelijke vernieuwing ... 63
Recapitulatie van baten en lasten ... 70
BBV Indicatoren ... 71
Paragrafen ... 76
- A. Lokale heffingen ... 77
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing ... 84
- C. Onderhoud kapitaalgoederen ... 92
- D. Financiering ... 95
- E. Bedrijfsvoering ... 100
- F. Verbonden partijen ... 104
- G. Grondbeleid ... 108
- H. COVID-19 ... 114

Financiële begroting en meerjarenraming ... 117
- Model 1: (Meerjarig) overzicht van de baten en lasten ... 118
- Model 2: Gronden waarop de meerjarenramingen zijn gebaseerd ... 120
- Model 3: Verschillen ten opzichte van vorig begrotingsjaar ... 122
- Model 4: Overzicht van de geraamde incidentele lasten en baten ... 124
- Model 5: Nieuw beleid ... 129
- Model 6: Meerjarig investeringsprogramma ... 140
- Model 7: Geprognosticeerde balans ... 143
- Model 8: Reserves en voorzieningen ... 144
- Model 9: Berekening EMU-saldo ... 148

Bijlagen ... 149
- Bijlage 1 - Lijst verbonden partijen ... 149
- Bijlage 2 - Lijst met gebruikte afkortingen ... 161

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte raadsleden,

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2023-2026 van de gemeente Krimpenerwaard. Het is de eerste begroting die wij u als nieuw college aanbieden. Dit doen wij met enige trots, maar ook met zorgen. Kenmerkend voor de huidige tijd is de toegenomen onzekerheid. De inval van Rusland in Oekraïne zorgt voor steeds verder toenemende stijgende energie- en andere productiekosten. Deze werken weer door in de kosten voor het dagelijks levensonderhoud. Het inflatiepercentrage is inmiddels gestegen naar circa 12%.

Ondanks dat de arbeidsmarkt floreert staat de bestaanszekerheid van een grote groep inwoners onder druk. Ontwikkelingen die op de korte termijn grote impact hebben maar zich moeilijk laten voorspellen.

De afgelopen periode stond voor ons college in het teken van de opgave om de begroting sluitend te krijgen. Dit was in deze turbulente tijd geen gemakkelijke opgave. Onze voorstellen leggen wij u voor in deze begroting.

Collegeprogramma “Vitaal vooruit!”
Eerder hebben wij uw Raad geïnformeerd over het Collegeprogramma 2022-2026. Wij hebben gekozen voor een dynamisch collegeprogramma, waarbij de inspanningen voor 2023 in deze begroting zijn verwerkt. Wij gaan met ambities aan de slag met als doel het verder optimaliseren van vitale kernen, vitale gemeenschappen en een vitaal buitengebied.

De kracht van de gemeenschappen versterken we door nadrukkelijk in te zetten op versterking van het informele netwerk van onder andere mantelzorgers, vrijwilligers en verenigingen. We willen daarbij een inclusieve samenleving zijn, waarin iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn.

Voor een vitaal buitengebied zetten we in op het faciliteren van een goede samenwerking tussen boeren, provincie, gemeente en waterschappen. Om zo samen te komen tot een haalbaar en gezond toekomstperspectief. Waardoor jonge boeren weer met vertrouwen kunnen ondernemen.

Voor vitale kernen is onze inzet om ruimte te geven voor de realisatie van meer woningen voor een mix van generaties. Die mix is nodig om te zorgen dat inwoners ook in de toekomst steun hebben aan elkaar. We willen meer ruimte geven aan de ontwikkeling en vernieuwing van de bedrijven die hier hun wortels hebben. Ruimte voor de juiste balans en evenwicht.

De inwoners staan centraal. Veel inwoners en ondernemers in de Krimpenerwaard zijn bereid om mee te denken en mee te doen. Dat vinden we belangrijk: samen bereiken we veel meer. Alleen samen houden we de Krimpenerwaard veilig en gezond.

Inwoners hebben als het gaat om dienstverlening van de gemeente ook verschillende behoeftes. We verbeteren onze digitale diensten zodat mensen zelf tijd en plaats kunnen kiezen en zoeken naar manieren om ook dichtbij menselijk contact met de gemeente te realiseren. We leren van wat onze inwoners ons terug geven.

Loon- en prijsstijgingen
Sinds de inval van Rusland in Oekraïne zien we de dat de prijzen van energie en andere productiemiddelen, zoals voor grondstoffen en transportkosten, in snel tempo stijgen. Dit werkt ook door in de kosten voor dagelijks levensonderhoud; de inflatie is dit jaar dan ook snel gestegen naar recent rond de 12%. Voor de meeste inwoners van Krimpenerwaard is dat een forse aanslag op hun koopkracht. Als gevolg van de inflatie, en zeker ook als gevolg van de krappe arbeidsmarkt, stijgen ook de lonen.

Als gemeente ondervinden we logischerwijs ook de gevolgen van de ingezette loon- en prijsstijgingen. We zien dat we meer moeten betalen voor alle goederen en diensten die we aanschaffen en inkopen. Hiervoor worden we deels gecompenseerd via een hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de meicirculaire 2022 houden we in deze begroting rekening met compensatie van 2% voor loon- en 3% voor prijsstijgingen, maar dit is niet voldoende om alle lastenstijgingen op te kunnen vangen. In combinatie met de wens om de lokale lastendruk niet te hard te laten stijgen, zet dit de begroting onder druk.

Grote projecten
De komende jaren staat besluitvorming over de uitvoering van meerdere grote projecten gepland.

Hierbij valt te denken aan onder andere het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, een nieuw gemeentekantoor, huisvesting van de buitendienst en sporthal de Meent. De omvang van alle nu voorziene projecten vergt een investering van naar verwachting meer dan € 100 miljoen, gefaseerd over meerdere jaren. Vanuit vorige begrotingen is een deel van de lasten al onderdeel van de exploitatie. In lijn met de inflatie zien we ook de bouwkosten voor projecten de afgelopen periode oplopen. Een stijging van bouwkosten leidt uiteindelijk ook tot hogere lasten voor de exploitatie in de vorm van gestegen financieringslasten en hogere afschrijvingslasten. In hoeverre we hiervoor gecompenseerd worden door middel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is nu nog ongewis.

“Ravijn vanaf 2026”
De algemene uitkering uit het gemeentefonds laat in de jaren tot en met 2025 een flinke stijging zien ten opzichte van eerdere jaren. Deze stijging is het gevolg van de stijgende rijksuitgaven in verband met de grote maatschappelijke opgaven en (gedeeltelijke) compensatie voor gestegen lonen en prijzen.

Voornoemde stijging is echter geen reden voor een jubelstemming. De hogere uitkering heeft een incidenteel karakter. Vanaf 2026 worden wij, net als alle andere gemeenten in Nederland, geconfronteerd met een forse daling van de uitkering uit het gemeentefonds. Deze daling is het gevolg van een eenzijdige aanpassing van de financieringssystematiek van het gemeentefonds. Het gemeentefonds wordt alleen nog maar voor loon- en prijsontwikkeling geïndexeerd en ook de zogenaamde “trap-op-trap-af” systematiek is buiten werking gesteld. Daarnaast vervalt het schrappen van de opschalingskorting en wordt het restant van deze korting alsnog geëffectueerd. Al deze ontwikkelingen samen maken dat 2026 een “ravijnjaar” dreigt te worden.

Door dit dreigende financiële gat in 2026 kunnen gemeenten het gestegen accres 2022-2025 niet inzetten voor investeringen en andere uitgaven die leiden tot structurele lasten. Dit staat haaks op de eerder genoemde grote maatschappelijke opgaven waar ook gemeenten zich mee geconfronteerd zien.

Ontwikkelingen Sociaal Domein
Jaren achtereen zien we dat de zogenaamde ‘transformatie-opgave’ van de decentralisaties (Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning en Participatiewet) gepaard gaat met financiële zorgen. We zien de omvang van de zorgkosten, ook dit jaar weer, verder oplopen. In lijn met de systematiek van afgelopen jaren zijn de financiële effecten in deze begroting meegenomen op basis van de prijzen en aantallen tot en met 2022. De door het Rijk verstrekte vergoedingen voorzien niet volledig in de trendmatige groei van toenemende zorgvragen en evenmin in de toenemende complexiteit ervan.

Om de toenemende problematiek in de Jeugdzorg en de oplopende kosten het hoofd te bieden is de Hervormingsagenda Jeugd opgesteld door Rijk, gemeenten en andere professionele partners. Dit met als doel om betere en tijdige hulp en ondersteuning voor jeugdigen en gezinnen te bieden binnen een stelsel dat duurzaam en financieel houdbaar is. Eind 2022 zal naar verwachting de hervormingsagenda worden ondertekend waarna vanaf 2023 de uitvoering en monitoring zal gaan plaatsvinden. Vooruitlopend hierop zijn, in lijn met de uitspraak van de Commissie van Wijzen, voor de jaren 2022 en 2023 aanvullende middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Voor de jaren 2024-2026 mogen gemeenten stelpost opnemen in hun begroting.

Energiearmoede
Als gevolg van de energiecrisis, de oplopende prijzen en een toenemende inflatie staat de bestaanszekerheid van veel inwoners, (kleine) ondernemers en maatschappelijke instellingen onder druk. Als gevolg daarvan verwachten we zowel binnen het algemeen toegankelijke aanbod als de toegang sociaal domein een forse toename van hulpvragen.

De oplossing ligt echter niet zomaar op tafel. Misschien dat de maatregelen die inmiddels vanuit het Rijk worden genomen al enige verlichting bieden. Dat moet de komende tijd helder worden bij het uitwerken van de kabinetsplannen. Dit kan het probleem waar de gemeente tegenaan loopt wellicht kleiner maken, maar zeker niet wegnemen.
De komende periode zal dan ook in het teken staan hoe wij onze inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers zo goed mogelijk kunnen ondersteunen. Dit zowel voor de korte termijn als ook op de langere termijn. Zodra hierover meer duidelijk is zullen wij uw raad een voorstel doen toekomen.

Alles is erop gericht dat we werken aan het voorkomen van in plaats van het oplossen daarvan. Hiervoor heeft uw raad het Integraal Beleidskader vastgesteld, waarin de leidende principes zijn opgenomen. In de uitvoering wordt nu gewerkt aan het ontwikkelen van werkwijzen, versterking van de Sociale Basis en intensievere samenwerking met onze partners. Vanuit het leidende principe *normaliseren* en *Informeel is duurzaam* zijn wij gericht op een beweging naar de voorkant versterken, naar preventie.
Samen met onze lokale en regionale partners bieden wij zorg en ondersteuning aan diegenen die dat nodig hebben.

Opvang Vluchtelingen en Statushouders
De oorlog in Oekraïne gaat gepaard met menselijk leed en moeten mensen vluchten van huis en haard. Ook Krimpenerwaard vangt Oekraïense vluchtelingen op, zowel in gemeentelijke opvanglocaties met daarbovenop ook bij particulieren. Er is op dit moment nog geen zicht op hoe lang inzet wordt gevraagd van onze gemeente.

Ook wordt vanuit de landelijke overheid een steeds groter beroep gedaan op gemeenten om de doorstroom van statushouders uit asielzoekerscentra te versnellen. Dit om ervoor te zorgen dat er voor nieuwe vluchtelingen voldoende opvang is. De verwachting is dat de taakstelling voor gemeenten in 2022 en 2023 zal worden verhoogd.

Dit vraagstuk vraagt een substantiële ambtelijke inzet.

Omgevingswet
Na jaren van voorbereiding komt de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb) steeds dichterbij. De invoering van de Omgevingswet / Wkb is de grootste wetswijziging sinds de laatste aanpassing van de grondwet. Deze wetswijzigingen hebben een grote impact op de taken van de gemeente.

De gemeente Krimpenerwaard heeft de afgelopen jaren hard gewerkt om zich voor te bereiden op de komst van de Omgevingswet en de Wkb. Ondanks dat er veel werk is verzet is er nog veel te doen en zijn er ontwikkelingen waar we op moeten inspelen. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is bijvoorbeeld nog volop in ontwikkeling.

Beleidsneutraal over
Als de wet op 1 januari 2023 in werking treedt, gaan we in principe beleidsneutraal over. Na de inwerkingtreding ligt de focus eerst op de primaire taken zoals vergunningverlening. In de praktijk zullen we na inwerkingtreding nog veel moeten leren, ontwikkelen en aanpassen. Dan is de echte doorwerking van de invoering van de wet pas duidelijk. Zo zal er nog jurisprudentie komen op verschillende onderwerpen die ook in de praktijk weer om aanpassingen zal vragen.

Zo veel mogelijk geanticipeerd en meegenomen in de begroting
In de begroting zijn de effecten als gevolg van invoering van de Omgevingswet/Wkb zo goed mogelijk meegenomen. De budgetten zijn opgesteld met de kennis die we nu hebben. De praktijk is echter weerbarstig en zal uitwijzen of de geraamde budgetten toereikend zijn. Wanneer dit niet zo blijkt te zijn informeren wij u hierover via de betreffende P&C-documenten.

Stikstof
Nederland stoot al jaren te veel stikstof uit. Dat is slecht voor de natuur en de gezondheid van mensen. Daarom neemt de rijksoverheid maatregelen in de industrie, landbouw, verkeer en bouw. Doel hiervan is om de uitstoot van stikstof te verminderen en de natuur te verbeteren.

Tegelijkertijd staan ook de bodem- en waterkwaliteit onder druk en verandert het klimaat. Daarom werkt de overheid aan een plan om de waterkwaliteit te verbeteren, natuur te versterken en meer te doen tegen klimaatverandering. Onder meer door de stikstofuitstoot omlaag te brengen. Dit gebeurt via het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

De provincie heeft vanuit het Rijk het verzoek gekregen om medio 2023 een gebiedsplan in te dienen, waarin de provincie aangeeft hoe zij invulling wil geven aan de verschillende opgaven vanuit stikstof, biodiversiteit, klimaat en waterkwaliteit. De provincie wil dit plan graag gebiedsgericht vormgeven met de partijen in de regio, waaronder agrariërs, gemeente, natuurorganisaties, hoogheemraadschap, etc. Inmiddels hebben wij samen met de provincie en het Hoogheemraadschap voor Schieland en de Krimpenerwaard een eerste gesprek gehad met boerenorganisaties om te verkennen of hiertoe bereidheid is en onder welke voorwaarden die kan plaatsvinden. Uiteraard zijn wij daarbij afhankelijk van de aanpak en besluitvorming vanuit het Rijk en de provincie.

Krapte op de arbeidsmarkt
De krapte op de arbeidsmarkt neemt verder toe. Dit vertaalt zich in hogere kosten voor vast en tijdelijk personeel. Als gevolg van deze krapte is het nog steeds lastig om de benodigde personele capaciteit aan te kunnen trekken, zowel vast als tijdelijk. We zien in toenemende mate dat er wel budget is om (tijdelijk) personeel aan te trekken maar dat ondanks dat het niet lukt om dit te realiseren. Dat betekent dat wij nog meer focus, prioriteit en keuzes moeten maken zodat we de ambities die we hebben mogelijk te maken. Ook vertaalt de krapte zich naar hogere kosten voor ingehuurde capaciteit.

Al met al zien wij een stapeling van opgaven waar wij ons samen met u maximaal willen inzetten.

Lastendruk
We corrigeren de ozb-opbrengst en de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing voor 2023 alleen voor inflatie. Door deze beperkte stijging blijft onze woonlastendruk relatief laag ten opzichte van andere gemeenten in de regio en ook ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Cijfers
Ten opzichte van de meerjarenbegroting 2022 laten de meerjarige structurele saldi het volgende verloop zien. Voor een nadere toelichting op de cijfers verwijzen wij u naar de leeswijzer en de modellen achterin deze begroting.

Bedrag x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Saldo meerjarenbegroting 2022 (a)	**-1.769**	**-1.846**	**-1.305**	**-1.305**
Mutaties o.b.v.:				
1e tussentijdse rapportage 2022	-817	-1.019	-979	-595
Kadernota 2023	-949	-949	-968	-973
2e tussentijdse rapportage 2022	6.204	6.825	9.547	1.690
Totaal van mutaties (b)	**4.438**	**4.857**	**7.600**	**122**
Collegeprogramma				
Collegeprogramma (c)	-701	-741	-741	-741
Ontwikkelingen				
Ontwikkelingen (d)	-1.171	473	-1.139	-2.583
Saldo begroting 2023 (a+b+c+d)	**797**	**2.743**	**4.415**	**-4.507**
Waarvan incidenteel	787	450	260	260
Structureel saldo begroting 2023	**10**	**2.293**	**4.155**	**-4.767**

-/- is nadeel/lasten

De hierboven gepresenteerde saldi zijn structureel. Zoals in het voorgaande reeds aangegeven ziet onze gemeente zich de komende jaren geconfronteerd met meerdere grote opgaven en onzekerheden. Deze vertalen zich door in de meerjarige saldi van deze meerjarenbegroting, zoals uit bovenstaande tabel blijkt. In deze begroting is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van de septembercirculaire 2022. Hierover wordt u, zoals gebruikelijk, separaat geïnformeerd.

Opbouw begroting
Evenals in voorgaande begrotingen starten we met een leeswijzer, gevolgd door een dekkingsplan. Daarna volgen de verplichte onderdelen: de beleidsbegroting met daarin de programma's, de indicatoren, de paragrafen en tenslotte een aantal financiële modellen en bijlagen.

Burgemeester en wethouders van Krimpenerwaard
de secretaris, de burgemeester,

J. Hennip P.J. Bouvy-Koene

LEESWIJZER

Uitgangspunten
Op 5 juli jl. zijn de kaders voor de begroting 2023 in uw gemeenteraad vastgesteld. Deze kaders zijn als uitgangspunt gehanteerd bij het opstellen van de begroting 2023-2026. Daarnaast zijn de inspanningen die voortkomen uit de ambities van het nieuwe collegeprogramma Vitaal vooruit! financieel vertaald in de begroting. Tenslotte vormen de structurele gevolgen van de 2e tussentijdse rapportage 2022, met daarin onder andere de gevolgen van de meicirculaire 2022, een belangrijk onderdeel van deze begroting. Ook is, zoals hieronder toegelicht, nog een aantal andere ontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Cijfermatige mutaties ten opzichte van de begroting 2022
Ten opzichte van de in de begroting 2022 gepresenteerde meerjarensaldi zijn er diverse aanpassingen die leiden tot de nieuwe meerjarige begrotingssaldi. In onderstaande tabel staan de betreffende aanpassingen opgenomen. Onder de tabel worden de aanpassingen kort toegelicht.

Bedrag x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Saldo meerjarenbegroting 2022 (a)	**-1.769**	**-1.846**	**-1.305**	**-1.305**
Mutaties o.b.v.:				
1e tussentijdse rapportage 2022	-817	-1.019	-979	-595
Kadernota 2023	-949	-949	-968	-973
2e tussentijdse rapportage 2022	6.204	6.825	9.547	1.690
Totaal van mutaties (b)	**4.438**	**4.857**	**7.600**	**122**
Collegeprogramma				
Totaal	*-1.398*	*-1.373*	*-1.088*	*-1.063*
-meegenomen in kadernota 2023	*322*	*322*	*322*	*322*
-incidenteel	*375*	*310*	*25*	*-*
Totaal collegeprogramma (c)	**-701**	**-741**	**-741**	**-741**
Ontwikkelingen				
-Inflatiecorrectie	*-2.054*	*-2.030*	*-2.212*	*-2.349*
-Personele lasten	*-1.133*	*-1.334*	*-1.359*	*-1.333*
-Indexering bijdrage GR'en	*-572*	*-576*	*-567*	*-506*
-Kapitaallasten	*-166*	*-197*	*-9*	*-330*
-Financieringslasten	*-20*	*-655*	*-1.497*	*-1.726*
-Mutaties reserves/voorzieningen	*188*	*124*	*-23*	*-70*
-Opbrengst belastingen/leges	*661*	*836*	*878*	*957*
-Opbrengst omgevingsvergunningen	*1.097*	*760*	*760*	*760*
-Stelpost jeugd	*-*	*3.369*	*3.105*	*2.140*
-Overige mutaties	*828*	*175*	*-213*	*-127*
Totaal van ontwikkelingen (d)	**-1.171**	**473**	**-1.139**	**-2.583**
Mutatie t.o.v. begroting 2022 (b+c+d=e)	**2.566**	**4.589**	**5.720**	**-3.202**
Saldo begroting 2023 (a+e)	**797**	**2.743**	**4.415**	**-4.507**

-/- is nadeel/lasten

1e Tussentijdse rapportage 2022
Deze rapportage is op 5 juli jl. door uw gemeenteraad vastgesteld. De structurele gevolgen die hieruit voorvloeien zijn meegenomen in de begroting 2023.

Kadernota 2023
De in de kadernota 2023 opgenomen kaders, uitgangspunten en aanvragen zijn verwerkt in deze

begroting. In model 5 – Nieuw beleid is een overzicht opgenomen van de financiële gevolgen van de nieuwe aanvragen uit de kadernota 2023.

2e Tussentijdse rapportage 2022
De structurele gevolgen van de 2e tussentijdse rapportage 2022 zijn verwerkt in de cijfers van de voorliggende begroting. In deze rapportage zijn onder andere de structurele gevolgen van de meicirculaire 2022 meegenomen.

Collegeprogramma
De financiële vertaling van de inspanningen uit het collegeprogramma is verwerkt in deze begroting. Per programma is een toelichting opgenomen van de inspanningen en daaraan gekoppelde middelen.

Ontwikkelingen
Er is sprake van een aantal ontwikkelingen in zowel de lasten als de baten die vanaf 2023 in de begroting zijn verwerkt. Dit betreft onder andere de volgende mutaties:

- *Inflatiecorrectie*
  Op basis van de meicirculaire 2022 is voor 2023 rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 3%.
- *Personele lasten*
  Vooruitlopend op de uitkomsten van de cao-onderhandelingen is vooralsnog rekening gehouden met structurele loonstijging voor 2023 van 2% en een stijging van de pensioenpremies met 1%. Ook zijn onder dit kopje de aanvragen in verband met aanvullende personele capaciteit, zoals verwerkt in deze begroting meegenomen.
- *Indexering bijdrage gemeenschappelijke regelingen*
  De bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast conform de door uw raad op 8 juni jl. behandelde begrotingen.
- *Kapitaallasten*
  De kapitaallasten (rente en afschrijvingen) zijn bijgesteld naar aanleiding van aanpassing van staat van investeringen op basis van onder andere de jaarrekening 2021 en de kadernota 2023. Het betreft zowel voor- als nadelige mutaties. Onderdeel hiervan zijn ook de mutaties op de kapitaallasten binnen de gesloten complexen van afval en riolering. Deze worden verrekend met de tarieven en zijn daardoor niet van invloed op het saldo van de begroting.
- *Financieringslasten*
  Om het door de raad vastgestelde en nog vast te stellen beleid te kunnen uitvoeren moeten financieringsmiddelen worden aangetrokken. Hierdoor neemt de schuldpositie van de gemeente, en daarmee ook de rentelasten, in de komende jaren toe. In deze begroting is hierop geanticipeerd.
- *Mutaties reserves en voorzieningen*
  Door hogere onttrekkingen aan en/of lagere stortingen in reserves en voorzieningen is in deze meerjarenbegroting sprake van een voordeel. Tegenover de reservemutaties staan lasten en baten die zijn meegenomen in één van de andere hier gepresenteerde onderdelen, waardoor het effect op de begroting budgettair neutraal is.
- O*pbrengst belastingen/leges*
  Als gevolg van de gehanteerde indexering en areaaluitbreiding stijgt de opbrengst OZB vanaf 2023 met ca. € 600.000. Daarnaast is nog sprake van een aantal mutaties in de opbrengst van overige belastingen en leges.
- *Omgevingsvergunningen*
  In verband met de uitvoering van enkele grote projecten wordt in de komende jaren rekening gehouden met incidentele opbrengsten omgevingsvergunningen. Ook structureel is sprake van hogere opbrengsten als gevolg van stijgende bouwwaarden.
- *Stelpost jeugd*
  Rijk en VNG werken op dit moment aan de Hervormingsagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting dit najaar worden afgerond. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 reeds aanvullende incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Voor de jaren 2024 tot en met 2026 mogen gemeenten een stelpost opnemen ter grootte van 100% van de

bedragen uit Hervormingsagenda jeugdzorg en de aanvullende besparingsopgave van het Rijk.

- Overige mutaties
  Dit betreft meerdere incidentele en structurele aanpassingen en aanvragen. Voor een toelichting hierop verwijzen wij naar model 5 – Nieuw beleid.

Opbouw begroting
De opbouw van de begroting is voorgeschreven en is dan ook in lijn met voorgaande jaren. Het eerste onderdeel is de beleidsbegroting. Hierin zijn de programma's, BBV indicatoren en paragrafen opgenomen.

Programma's
Alle programma's kennen een uniforme opzet. Er wordt gestart met een inleidende tekst met daarin een korte toelichting op de inhoud van het betreffende programma en een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen die we voor dit programma zien voor de komende periode. Vervolgens zijn de onderdelen uit het collegeprogramma per programma opgenomen. Dit is de vertaling van de ambities uit het door uw raad vastgestelde coalitieakkoord. De ambities uit het collegeprogramma zijn uitgewerkt naar doelen, indicatoren, inspanningen en exploitatielasten. In het programma is aangegeven of sprake is van incidentele dan wel structurele kosten voor de jaarschijf 2023. De structurele kosten zijn ook verwerkt in de cijfers van de jaarschijven 2024-2026 die in de begroting zijn opgenomen. Deze systematiek betekent dat investeringsbedragen voor 2023 en hieruit voortvloeiende kapitaallasten niet expliciet in het betreffende programma staan opgenomen. De kapitaallasten maken onderdeel uit van de komende jaarschijven in het financieel overzicht per programma. De investeringen zijn opgenomen in het meerjarig investeringsprogramma (model 6).

Het totale werkpakket van de gemeente kan worden opgedeeld in nieuwe speerpunten uit het collegeprogramma en overige, zogenaamde going concern, taken. In het financiële overzicht dat per programma wordt gepresenteerd zijn de volledige lasten en baten per programma opgenomen. Inhoudelijk gaan wij in de programma's alleen expliciet in op de onderdelen uit het collegeprogramma voor komend jaar. Hierover rapporteren wij gedurende 2023, door middel van de geëigende planning & control documenten, aan u. Voor de overige onderdelen geldt dat wij alleen in financiële zin verantwoording afleggen.

Indicatoren
In de programma's zijn indicatoren opgenomen die behoren bij onze ambities en doelstellingen. Op deze indicatoren sturen wij door middel van beleid actief. Daarnaast zijn gemeenten op grond van het BBV verplicht een basisset met overige indicatoren te presenteren. Een overzicht hiervan is opgenomen na de programma's.

Paragrafen
Er zijn 7 verplicht voorgeschreven paragrafen. Daarnaast staat het de gemeente vrij om naar eigen inzicht paragrafen toe te voegen teneinde een bepaald onderdeel van de begroting nader toe te lichten. Net als in de begrotingen van 2021 en 2022 kiezen wij ervoor om een aanvullende paragraaf COVID-19 op te nemen in deze begroting. Dit omdat de gevolgen van COVID-19 als een rode draad door alle programma's lopen. Door het opnemen van een aparte paragraaf zijn de gevolgen van COVID-19 op één plek in de begroting inzichtelijk gemaakt in plaats van binnen alle programma's.

Het tweede deel van de begroting is de financiële begroting en meerjarenraming met een aantal verplichte financiële modellen en bijlagen.

BESTEMMING RESULTAAT

De begroting laat een saldo zien van € 797.000 voordelig in 2023 fluctuerend naar € 4,5 miljoen nadelig in 2026. In lijn met voorgaande begrotingen zijn ook in deze begroting incidentele lasten zoveel mogelijk gedekt door middel van de inzet van reserves. Hierbij geldt dat, voor zover mogelijk, een beroep is gedaan op bestemmingsreserves. Indien er geen relatie is met een bestemmingsreserve wordt een beroep gedaan op de Algemene reserve vrij vermogen. In onderstaande tabel is weergegeven welke reserves het betreft.

Bedrag x € 1.000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Saldo begroting voor inzet reserves	-1.566	1.946	4.055	-4.487
Incidentele inzet reserves:				
Sociaal Domein	120			
Eneco gelden	123	28	28	28
Sport	93	85	95	49
Bedrijfsvoering	-112	-75	-37	
Strategische verwerving	63			
Tijdelijke verplaatsing bibliotheek	163			
Gebiedsprocessen	200	200	200	200
Grondexploitatie	-83	-30	-17	-319
Algemene reserve vrij vermogen	1.796	589	91	22
Totaal incidentele inzet reserves	**2.363**	**797**	**360**	**-20**
Saldo begroting	**797**	**2.743**	**4.415**	**-4.507**

-/- is nadeel/lasten

Saldo Algemene reserve vrij vermogen
Voorgesteld wordt om de positieve saldi voor de jaren 2023-2025 toe te voegen aan de Algemene reserve vrij vermogen. Voor het negatieve saldo van de jaarschijf 2026 wordt voorgesteld deze te onttrekken aan dezelfde reserve. Voor het totaal van de Algemene reserve vrij vermogen geeft dit het volgende beeld.

Bedrag x € 1.000	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Stand 1 - 1	8.587	7.104	9.258	13.582
Mutatie saldo	797	2.743	4.415	-4.507
Overige mutaties	-2.280	-589	-91	-23
Saldo 31-12	**7.104**	**9.258**	**13.582**	**9.052**

-/- is nadeel/lasten

Voor een totaaloverzicht van de reserves en voorzieningen verwijzen wij u naar model 8.

Beleidsbegroting

gemeente Krimpenerwaard

BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Dit programma behandelt de overkoepelende taakvelden van het bestuur, de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie en de relatie tussen de burger en het bestuur van de gemeente Krimpenerwaard. Betrokken en betrouwbaar in dienstverlening staan hierin centraal. De gemeente Krimpenerwaard staat voor een uitstekende dienstverlening. Speerpunten zijn betrouwbaar, snel, digitaal waar het kan en op maat waar nodig of gewenst.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor burgerzaken, bestuurlijke samenwerking, ondersteuning van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

Ontwikkelingen 2023

Als onderdeel van de ‘digitale agenda overheid’ investeren we in de innovatie van digitale middelen, dienstverlening, participatie, het beschermen van grondrechten en publieke waarden, de toegankelijkheid en begrijpelijkheid voor alle inwoners en persoonlijke dienstverlening. Dit leidt tot een open en transparante overheid waarin informatie en gegevens openbaar zijn, vrij te gebruiken en te delen.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	Het is onze ambitie dat inwoners, ondernemingen en organisaties ook echt een verschil gaan merken in onze dienstverlening. We denken vanuit onze inwoners en streven naar meer nabijheid. We richten ons met name op zoveel mogelijk persoonlijk contact tussen bestuur, inwoners, organisaties en ondernemers. We zetten in op het eenvoudiger en sneller aanvragen van (digitale) producten en diensten.
ER-DOEL	We werken proactief aan een dienstverlening die meer op de vraag gericht is.
WE METEN	• De klanttevredenheid via KlantinFocus. • Algemene indicator is de driejaarlijkse burgerpeiling. •
INSPANNINGEN 2023	We onderzoeken samen met maatschappelijke organisaties of servicepunten in de grotere kernen wenselijk en haalbaar zijn.
	We werken doorlopend aan een toegankelijke website voor iedereen. We gaan meer processen en formulieren ook digitaal aanbieden. We optimaliseren de verschillende kanalen en onderzoeken het invoeren van een chatbot.
	We brengen de afhandeling van klantcontacten (telefoontjes en e-mails) in beeld en onderzoeken hoe we de doorlooptijd kunnen verkorten. We zetten mystery guests in om onze (telefonische) bereikbaarheid te onderzoeken.
	We bekijken bij elke klacht wat we er van kunnen leren om onze dienstverlening te verbeteren.
	We richten een studio in om de mogelijkheden voor digitale communicatie, nabijheid en participatie te vergroten. Via bijvoorbeeld videoboodschappen of webinars.
2023 - 2026	Als de vraag naar onze dagelijkse dienstverlening toeneemt, zetten we meer mensen in op de uitvoering.
MIDDELEN 2023	Incidenteel: €75.000 voor inrichten studio en €15.000 voor mystery guest. Structureel: €45.000 voor communicatiemiddelen.

AMBITIE	Betere en meer gedragen besluitvorming door burger- en overheidsparticipatie.
ER-DOEL	We betrekken inwoners en ondernemers meer en beter bij initiatieven.
WE METEN	• Het al dan niet realiseren van het digitaal participatieplatform. • Het aantal ontwikkelde participatie-instrumenten. • Het aantal burger- en overheidsparticipatietrajecten per jaar via het platform.
INSPANNINGEN 2023	We ontwikkelen en implementeren (via enkele pilots) instrumenten die passen bij de participatieladder.
	We ontwikkelen en implementeren een (digitaal) participatieplatform.
2023 - 2026	We implementeren burger- en overheidsparticipatie als vast onderdeel van beleid, initiatieven en projecten.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €45.000 voor digitaal participatieplatform.

AMBITIE	Het realiseren van een nieuwe huisvesting voor de gemeentelijke organisatie, gunstig gelegen en goed bereikbaar voor alle inwoners van de Krimpenerwaard.
ER-DOEL	We starten uiterlijk 2024 (onder voorbehoud van bezwaar en beroep) met de bouw van een 'Huis voor de gemeente' als centrale werk- en ontmoetingsplek.
WE METEN	De realisatie van de nieuwe huisvesting waarbij we rekening houden met de vastgestelde uitgangspunten.
INSPANNINGEN 2023	Het voorlopig ontwerp en raming van het realisatiebudget is klaar voor besluitvorming door college en raad.
	We stellen het bestemmingsplan vast voor het nieuwe gemeentehuis.
	We krijgen van de omgevingsvergunning en starten met het bouwrijp maken van de locatie.
	Samen met en voor onze inwoners geven we vorm aan het nieuwe gemeentehuis als ontmoetingsplek voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.
MIDDELEN 2023	Voor de opstelling van het voorlopig ontwerp heeft de raad op 21 december 2021 een krediet beschikbaar gesteld van 1,7 miljoen euro. De raad besluit in 2023 over het realisatiebudget (go/no-go-moment).

AMBITIE	We maken continu de afweging tussen inzet om onze ambities te bereiken, uitvoering van wettelijke taken, redelijke lasten voor onze inwoners en een gezonde financiële positie. Bij eventuele bezuinigingsscenario's zijn participatie en draagvlak van belang.
ER-DOEL	We blijven een financieel stabiele en gezonde gemeente.
WE METEN	• Structurele exploitatieruimte ≥0% • Netto schuldquote ≤100%
INSPANNINGEN 2023	We lobbyen bij VNG en Rijk voor meer duidelijkheid over en een eerlijkere verdeling van de rijksmiddelen.
	We stellen een businesscase op voor het beter benutten van subsidiemogelijkheden voor de gemeente.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €50.000 voor businesscase subsidiemogelijkheden.

AMBITIE	De gemeente Krimpenerwaard werkt positief, vanuit een zelfbewustzijn en met oog voor eigen ambities, samen met andere overheden. Om zo doelen op het gebied van woningbouw en werkgebieden, de toekomst van het landelijk gebied, bereikbaarheid en gezamenlijke taken op het gebied van het sociaal domein dichterbij te brengen.
ER-DOEL	We bereiken meer samen met andere overheden.
WE METEN	--
INSPANNINGEN 2023	We voeren met de regio en provincie een BRE-onderzoek (Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem) uit naar de manier waarop we de kracht van de regionale samenwerking kunnen versterken.
	We participeren actief in het NOV-ex Groene Hart.
	We werken samen met andere regio-gemeenten een regiodeal uit.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €10.000 voor BRE-onderzoek. Incidenteel €40.000 voor de start van de opzet regiodeal in navolging op BRE-onderzoek.

AMBITIE	Door zich te profileren als een aantrekkelijk werkgever wil de gemeente Krimpenerwaard nu en in de toekomst goed personeel behouden en werven.
ER-DOEL	We zijn een aantrekkelijkere werkgever.
WE METEN	• De instroom, doorstroom en uitstroom van personeel. • Medewerkerstevredenheid.
INSPANNINGEN 2023	We (door)ontwikkelen personeelsinstrumenten en acties, gericht op een optimale instroom, doorstroom en uitstroom van medewerkers.
	We voeren de acties rond Krimpenerwaard Vooruit! uit.
	We herijken het functiehuis en de functiewaardering om een evenwichtig personeelsbeleid te realiseren. Zowel in- als extern.
MIDDELEN 2023	Structureel €50.000 voor extern advies en onderzoekskosten.

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Regio Midden Holland
- Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)
- Streekarchief Midden Holland
- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- Oasen BV
- Stedin

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
0.1 Bestuur en ondersteuning	-4.076	-4.584	-4.578	-4.426	-4.426	-4.381
0.2 Burgerzaken	-1.394	-1.298	-1.300	-1.446	-1.462	-1.452
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-318	-245	-418	-409	-409	-409
0.4 Overhead	-18.280	-18.863	-19.240	-19.167	-19.143	-19.217
0.5 Treasury	-1.054	-1.185	-1.016	-1.668	-2.438	-2.667
0.61 OZB woningen	-269	-271	-317	-317	-317	-317
0.62 OZB niet-woningen	-161	-159	-186	-186	-186	-186
0.64 Belastingen overig	-29	-86	-31	-31	-31	-31
0.8 Overige baten en lasten	-718	-1.157	307	-205	-559	-509
0.9 Vennootschapsbelasting	-229	-50	-22	-7	-4	-90
Totaal Lasten	**-26.528**	**-27.898**	**-26.800**	**-27.863**	**-28.975**	**-29.259**
Baten						
0.1 Bestuur en ondersteuning	31	211	7	7	7	7
0.2 Burgerzaken	707	633	687	1.017	1.035	1.035
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	109	76	76	76	76	76
0.4 Overhead	457	384	98	98	98	98
0.5 Treasury	1.646	1.467	1.592	1.666	1.739	1.797
0.61 OZB woningen	7.395	7.631	8.038	8.061	8.099	8.150
0.62 OZB niet-woningen	4.375	4.437	4.655	4.660	4.691	4.727
0.64 Belastingen overig	76	0	0	0	0	0
0.7 Alg uitkering & overige uitk gem fonds	87.346	90.392	98.061	101.889	105.032	96.210
0.8 Overige baten en lasten	293	150	200	200	200	200
Totaal Baten	**102.435**	**105.382**	**113.414**	**117.673**	**120.977**	**112.300**
Saldo van baten en lasten	**75.908**	**77.483**	**86.614**	**89.810**	**92.002**	**83.041**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	-9.913	-2.463	-1.232	-859	-813	-763
0.11 Resultaat rekening baten en lasten	-1.125	0	0	0	0	0
Totaal Stortingen	**-11.038**	**-2.463**	**-1.232**	**-859**	**-813**	**-763**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	11.934	5.754	2.931	1.757	1.622	1.502
Mutaties reserves	**896**	**3.291**	**1.699**	**898**	**808**	**738**
Geraamd resultaat	**76.804**	**80.774**	**88.313**	**90.708**	**92.811**	**83.780**

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

VEILIGHEID

Binnen dit programma staat de gemeente Krimpenerwaard samen met inwoners, bedrijven en partners voor een gemeente die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven. In het veiligheidsdomein heeft de gemeente vooral een regierol. De gemeente kan het echter niet alleen. Naast de hulpverleningsorganisaties, zoals politie en brandweer, hebben bedrijven en inwoners ook een eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor onder andere het organiseren van de crisisbeheersing.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor onder andere onze deelname aan de Veiligheidsregio Hollands Midden, handhaving APV en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen 2023

Binnen het veiligheidsveld zien wij dat de aanpak van ondermijning een steeds grotere plaats inneemt. Bij ondermijning hebben wij het over de verwevenheid van de bovenwereld met de onderwereld. Voorbeelden hiervan zijn witwassen, maar ook de aankoop van vastgoed en bedrijven met crimineel verkregen middelen. De komende jaren zetten wij, is samenwerking met inwoners, bedrijven, andere overheden en organisaties in op het tegengaan en het aanpakken van ondermijnende criminaliteit. Wij zetten in op een structurele aanpak en borging. Vanaf 2023 komt er 1 fte beschikbaar om in te zetten op ondermijning.

We zien ook dat steeds meer taken en bevoegdheden vanuit de politie over komen naar de gemeente. De verwachting is dat deze ontwikkelingen zich gaan doorzetten. Het boa team van de gemeente Krimpenerwaard bestaat op dit moment uit 6 fte.

Binnen de projecten van het KVO (nu SVO) werken gemeenten, inwoners en het bedrijfsleven samen aan de veiligheid en leefbaarheid. We gaan onderzoeken of uitbreiding kan plaatsvinden naar alle kernen.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	Wij borgen de structurele aanpak van ondermijnende criminaliteit.
ER-DOEL	We pakken ondermijning structureel beter aan.
WE METEN	Het percentage bestuurlijke rapportages dat in behandeling wordt genomen.
INSPANNINGEN 2023	We implementeren de in 2022 vastgestelde Bibob-beleidslijn.
2023-2026	We nemen 100% van de bestuurlijke rapportages in behandeling.
	We brengen Meld Misdaad Anoniem meer onder de aandacht bij inwoners en bedrijven.
	We geven voorlichting aan collega’s over de verschillende onderwerpen op het gebied van ondermijning. Ook brengen we de aandachtsfunctionaris mensenhandel onder de aandacht.
MIDDELEN 2023	Structureel € 90.000 in begroting voor 1 fte Ondermijning.

AMBITIE	Samen werken aan veiligheid met inwoners, bedrijven, organisaties en partners,. Waarbij de boa's het visitekaartje zijn van de gemeente op het gebied van schoon, heel en veilig.
ER-DOEL	We nemen samen meer verantwoordelijkheid voor veiligheid.
WE METEN	De groei van het aantal werkgroepen Samen Veilig Ondernemen (voorheen Keurmerk Veilig Ondernemen). Het aantal WhatsApp groepen Het aantal deelnemers aan burgernet
INSPANNINGEN 2023 -2026	We onderzoeken per kern of het mogelijk is om een Werkgroep Samen Veilig Ondernemen op te richten. In 2023 starten we minimaal 1 nieuwe werkgroep.
	De boa's werken projectmatig en kerngericht. Ook brengen zij veiligheid onder de aandacht op sociale media.
	We vragen blijvend aandacht voor WhatsAppbuurtpreventie, Burgernet, Meld Misdaad Anoniem en andere burgerparticipatiemogelijkheden op het gebied van veiligheid. We gebruiken daarvoor onze socialemediakanalen actiever.
MIDDELEN 2023	Structureel €20.000 voor werkgroepen Samen Veilig Ondernemen. Structureel €63.000 voor extra boa.

AMBITIE	Vergroten van de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
ER-DOEL	We vergroten de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
WE METEN	Het aantal deelnemers aan het online spel HackShield.
INSPANNINGEN 2023 - 2026	We hebben jaarlijks minimaal 3 activiteiten op het gebied van digitale veiligheid.
	Wij gaan door met het aanbieden van HackShield. Eind 2023 heeft HackShield 525 deelnemers.
	We vragen op onze sociale media aandacht voor de verschillende onderwerpen op het gebied van digitale veiligheid, waaronder HackShield. Ook is digitale veiligheid een onderwerp bij de werkgroepen Samen Veilig Ondernemen.
	We onderzoeken hoe we de doelgroep ouderen en andere kwetsbare volwassen inwoners effectief voor kunnen lichten over digitale veiligheid.
MIDDELEN 2023	--

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-3.865	-3.758	-3.860	-3.860	-3.860	-3.860
1.2 Openbare orde en veiligheid	-1.316	-1.405	-1.581	-1.580	-1.580	-1.580
Totaal Lasten	**-5.181**	**-5.164**	**-5.441**	**-5.440**	**-5.440**	**-5.440**
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	186	116	75	75	75	75
1.2 Openbare orde en veiligheid	330	68	68	68	68	68
Totaal Baten	**516**	**183**	**142**	**142**	**142**	**142**
Saldo van baten en lasten	**-4.664**	**-4.980**	**-5.298**	**-5.298**	**-5.298**	**-5.298**
Geraamd resultaat	**-4.664**	**-4.980**	**-5.298**	**-5.298**	**-5.298**	**-5.298**

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard samen met inwoners en bedrijven aan een zo goed mogelijk bereikbare en verkeersveilige gemeente voor alle vormen van vervoer. Wij willen een balans creëren tussen bereikbaarheid, omgevingskwaliteit en duurzame mobiliteit. Dit doen wij door het versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur met aandacht voor de verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van het verkeersbeleid en het onderhouden en in stand houden van de wegen, parkeervoorzieningen, openbare verlichting, civiele kunstwerken en de havens.

Ontwikkelingen 2023

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid zijn de twee voornaamste thema's die in Krimpenerwaard spelen op het gebied van verkeer en vervoer.

Op het gebied van bereikbaarheid is de doorstroming van de ontsluitingen richting Gouda en Rotterdam (Algeracorridor) van belang. Beide ontsluitingen liggen buiten het grondgebied van onze gemeente. Afstemming met andere wegbeheerders is daarom nodig om de doorstroming te optimaliseren. Ook de verschillende veerverbindingen en het openbaar vervoer zijn belangrijk voor de bereikbaarheid van onze gemeente. De veerconcessies en behoud van openbaar vervoer zijn daarom blijvende speerpunten.

Voor verkeersveiligheid is de landelijke doelstelling om het aantal slachtoffers in 2050 terug te brengen naar 0. Elk slachtoffer is er één teveel. Het is daarom nodig om (relatief) onveilige verkeerssituaties aan te pakken. Veilige schoolroutes en de veiligheidsbeleving van verkeersdeelnemers vallen ook binnen dit thema.

Een goede laadstructuur met voldoende oplaadpunten voor elektrische auto's is verder van belang voor een toekomstbestendige mobiliteit in Krimpenerwaard.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	Voor de vitaliteit van het gebied, voor bewoners en voor ondernemers, is een betere doorstroming van de ontsluitingen richting Gouda en Rotterdam belangrijk. We zetten in op een duurzame en complete aanpak van de mobiliteitsvraag. We hebben speciale aandacht voor specifieke en kwetsbare groepen in het kader van toegankelijkheid van het openbaar vervoer.
ER-DOEL	We versterken onze samenwerking om bereikbaarheid in brede zin te verbeteren.
WE METEN	Veranderingen in het aanbod van de wegcapaciteit van de auto en veranderingen in het aanbod van capaciteit van de alternatieven voor de auto.
INSPANNINGEN 2023	We zetten regionale projecten voort die de bereikbaarheid verbeteren: • Verder uitrollen van de snelfietsroute Rotterdam- Lekkerkerk • Afronding project Veerstoep Bergambacht om gebruik van het veer aantrekkelijker te maken • Voortzetten P+R locatie bij Krimpenerhout die aansluit op openbaar vervoer
	We participeren in het uitwerkingsplan Voorkeursvariant Algeracorridor. Daarbij zijn Krimpen a/d IJssel en Capelle a/d IJssel trekkers als de wegbeheerders.
2023 - 2026	We brengen bij iedere aanbesteding van concessies voor het openbaar vervoer de belangen in van de Krimpenerwaard en oefenen zoveel mogelijk invloed uit op de uitvraag. Dat doen we in regionaal verband (Midden Holland).
	We voeren het 10 punten plan bereikbaarheid Krimpenerwaard uit.
MIDDELEN 2023	Structureel €20.000 voor onderzoek en advisering bij de projecten.

AMBITIE	We hechten veel waarde aan de verkeersveiligheid van onze gemeente. We zetten daarom in op veilige schoolfietsroutes, een adequate aanpak van onveilige situaties en het vergroten van het bewustzijn onder inwoners.
ER-DOEL	We willen de verkeersveiligheid in de Krimpenerwaard gericht verbeteren.
WE METEN	• Ongevallendata (op basis van politieregistratie, gericht op wat er fout is gegaan) (bron: www.waarstaatjegemeente.nl). • Risicobenadering verkeersveiligheid (op basis van studie adviesbureau DTV, gericht op wat er fout kan gaan).
INSPANNINGEN 2023	We gaan met de raad in gesprek hoe we de risico-benadering toepassen in relatie tot (uniform) wegbeheer.
	We koppelen het Strategisch plan verkeersveiligheid (SPV) tweede tranche subsidie vanuit de rijksoverheid aan IBOR-werkzaamheden van de gemeente (werk-met-werk). Om zo relatief onveilige locaties aan te pakken.
	We stellen een plan op om schoolomgevingen en -routes verkeersveiliger te maken. Dit doen we in samenwerking met scholen, ouders en kinderen. We gebruiken hierbij een risicobenadering, ongevallendata en lokale kennis.
MIDDELEN 2023	Structureel €30.000 voor het realiseren van verkeersveilige schoolomgevingen en -routes.

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)
- Veerdienst Schoonhoven

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	-10.095	-9.609	-9.442	-9.426	-9.861	-9.990
2.2 Parkeren	-20	-20	0	0	0	0
2.3 Recreatieve havens	-87	-109	-84	-84	-84	-84
2.4 Economische havens en waterwegen	-117	-85	-115	-115	-102	-101
2.5 Openbaar vervoer	-334	-445	-533	-533	-532	-532
Totaal Lasten	**-10.653**	**-10.269**	**-10.174**	**-10.158**	**-10.579**	**-10.708**
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	1.153	351	271	271	271	271
2.2 Parkeren	6	5	5	5	5	5
2.3 Recreatieve havens	2	2	2	2	2	2
2.4 Economische havens en waterwegen	50	96	100	100	100	100
2.5 Openbaar vervoer	253	251	251	251	251	251
Totaal Baten	**1.463**	**704**	**628**	**628**	**628**	**628**
Saldo van baten en lasten	**-9.189**	**-9.565**	**-9.547**	**-9.530**	**-9.951**	**-10.081**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	-433	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	648	513	214	183	168	166
Mutaties reserves	**215**	**513**	**214**	**183**	**168**	**166**
Geraamd resultaat	**-8.974**	**-9.052**	**-9.332**	**-9.347**	**-9.783**	**-9.915**

Bedragen x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

ECONOMIE

Met dit programma stimuleert de gemeente het ondernemers- en vestigingsklimaat. In dit programma staan ook activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente. Dit doen we samen met ondernemers, organisaties, provincie en andere gemeenten.
In dit programma zijn middelen opgenomen voor de dienstverlening aan ondernemers, (samenwerkings-)projecten van arbeidsmarkt en onderwijs, de herstructurering van bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden, het stimuleren van snel internet en de transitie naar een toekomstbestendige landbouw.

Ontwikkelingen 2023

De economische situatie is onzeker door internationale en geopolitieke ontwikkelingen en na de grote impact door de coronacrisis met bijbehorende steunmaatregelen vanuit de overheid. Door de coronacrisis is het recreëren in eigen land toegenomen en de verwachting is dat dit de komende jaren doorzet.
Het opleidingsniveau stijgt en daarmee zijn jongeren meer dan voorheen theoretischer opgeleid. Het tekort aan vakbekwaam personeel in onder andere de technische sector blijft groot. Een goede aansluiting tussen het onderwijs en arbeidsmarkt blijft een aandachtspunt.
Vanuit economisch perspectief blijft de ruimtedruk groot, ook in Krimpenerwaard. Er wordt een regionale bedrijventerreinenstrategie opgesteld, waarin de lokale behoefte van de Krimpenerwaard is opgenomen.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	Wij blijven samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven sterk inzetten op een goede afstemming tussen het onderwijs, het beschikbare arbeidspotentieel en de lokale werkgevers.
ER-DOEL	We willen de match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt verbeteren. Dit doen wij samen met onderwijsinstellingen en ondernemersorganisaties.
WE METEN	De resultaten van het gezamenlijke werkprogramma van de 3 O's: overheid, onderwijs, ondernemingen.
INSPANNINGEN 2023	We zetten in op een gezamenlijk eigenaarschap van ondernemers en onderwijsinstellingen. Dit doen wij op basis van een hernieuwd convenant Leerwerkbedrijf Krimpenerwaard.
	We onderzoeken samen met de betrokkenen de mogelijkheden voor zij-instromers en voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
	We doen in regionaal verband een onderzoek naar de mogelijkheid van een beroepentuin.
	We onderzoeken de haalbaarheid van een circulair ambachtscentrum.
2023 - 2026	We bouwen samen met de betrokkenen doorlopende leerlijnen in het beroepsonderwijs uit. Waar nodig vullen we dit aan met andere scholings- en opleidingsmogelijkheden.
	We onderzoeken de mogelijkheid om het leer-werkbedrijf regionaal op te schalen
MIDDELEN 2023	--

AMBITIE	We denken mee over de versterking van het verdienmodel van de agrarische sector. Dit doen we samen met de agrarische ondernemers uit het gebied zelf. We werken hierbij intensief samen met provincie en waterschap. We werken samen aan de ontwikkeling naar een toekomstbestendige landbouw, met minder uitstoot van broeikasgassen en stikstof, hogere waterkwaliteit en met aandacht voor biodiversiteit.
ER-DOEL	We faciliteren een meer toekomstbestendige agrarische sector.
WE METEN	• Aantal hectare bodemdalingremmende maatregelen (bron: gebiedsprocessen). • Aantal agrariërs dat deelneemt aan gebiedsprocessen (bron: gebiedsprocessen).
INSPANNINGEN 2023 -2026	We hebben een faciliterende rol bij de gebiedsprocessen voor de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie. Deze lokale ambities zijn onder andere een toekomstbestendige landbouw en een duurzaam beheer van het buitengebied Bodemdaling door veenverbranding leidt tot uitstoot van broeikasgassen.
	We brengen 'Mijn Koers' in bij de gebiedsprocessen. Dit is een programma uit de Proeftuin.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €200.000 voor extra fte('s) landbouwtransitie algemeen en begeleiden onderzoeken. We gaan in overleg met de provincie Zuid-Holland om de benodigde financiën ten laste te brengen van het NPLG.

AMBITIE	Wij zetten in op het realiseren van voldoende ruimte voor de ontwikkelingsmogelijkheden van lokale bedrijven. Hiervoor zorgen we voor een heldere bedrijventerreinenstrategie en actieve lobby richting de provincie.
ER-DOEL	We zetten in op meer ruimte voor de duurzame ontwikkeling van lokaal gebonden bedrijven.
WE METEN	• Het aantal hectares bedrijventerrein. • De (lokale en regionale) behoefte aan bedrijventerreinen.
INSPANNINGEN 2023	We stellen een strategie en visie op voor bedrijventerreinen. We onderzoeken daarbij de mogelijkheden voor het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen
2023 - 2026	We implementeren de bedrijventerreinenstrategie. Zo realiseren we meer ruimte voor de ontwikkeling van lokaal gebonden bedrijven.
MIDDELEN 2023	--

AMBITIE	Voedselvoorziening is cruciaal, zeker gezien de ontwikkelingen in de wereld. Onze agrariërs hebben, in relatie tot de recreatieve mogelijkheden, hierbij in de gemeente Krimpenerwaard een belangrijke rol. We stimuleren dat meer (voedsel)producten uit ons gebied terecht komen bij onze inwoners. 'Korte ketens tussen productie en verbruik maken de cirkel rond'.
ER-DOEL	We stimuleren dat meer voedselproducten uit ons gebied direct terechtkomen bij de klant.
WE METEN	--
INSPANNINGEN 2023 -2026	We onderhouden een netwerk met: Voedselfamilie Krimpenerwaard, Rotterdam de Boer op en Cheese Valley.
	We koppelen Initiatieven voor korte ketens aan initiatieven voor recreatie en toerisme (onder andere Stichting Promotie Krimpenerwaard).
	We kennen (leader)subsidies toe om initiatieven op het gebied van korte ketens en streekproducten te stimuleren.
MIDDELEN 2023	(Leader)subsidies: deze extra middelen vragen wij aan via de ambitie buitengebied (zie verderop).

AMBITIE	Wij zetten in op versterking van de detailhandelstructuur en waar mogelijk het op peil houden van het huidige winkelaanbod.
ER-DOEL	We versterken de beleving en aantrekkelijkheid van onze winkelgebieden.
WE METEN	Het aantal winkels, het aantal vierkante meters winkelaanbod, leegstand, waardering (via tweejaarlijkse koopstromenonderzoek). (bron 2021: kso2021.nl)
INSPANNINGEN 2023	We onderzoeken of de Retailvisie geactualiseerd moet worden naar aanleiding van trends en ontwikkelingen in de retailsector.
2023 - 2026	We versterken de (onderlinge) samenwerking van en met winkeliersverenigingen via reguliere overleggen en via de bestaande samenwerkingsverbanden. Hierbij hebben we aandacht voor lokaal kopen.
	We bepalen in overleg met de winkeliersverenigingen welke acties nodig en haalbaar zijn. Dit doen wij aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek. Deze acties voeren wij uit.
MIDDELEN 2023	--

AMBITIE	We zetten ons in om bodemdaling te verminderen en wisselen hierover kennis uit.
ER-DOEL	We zetten binnen en buiten de bebouwde kom in op minder bodemdaling.
WE METEN	--
INSPANNINGEN 2023 - 2026	We werken samen met waterschappen en provincie om bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan.
	We nemen deel aan het platform Slappe Bodem.
	We experimenteren met de toepassing van (innovatieve) lichte ophoogmaterialen onder wegen en achterpaden. We monitoren de effecten en wisselen actief ervaringen uit met andere gemeenten.
MIDDELEN 2023	--

AMBITIE	Samen met onze partners (waaronder de agrarische sector) zoeken we naar economische perspectieven die het buitengebied versterken. We staan positief tegenover maatwerkoplossingen. Bijvoorbeeld op het gebied van bouwvlakken, windmolens tot een ashoogte tot 15 meter voor eigen energie-opwek, herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing en nevenactiviteiten in onder andere de recreatieve sfeer. Nemen wij maatregelen als wij het buitengebied inrichten? En om te voldoen aan opgaven het Rijk, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof? Dan zijn onze ambities hierbij leidend, waarbij wij rekening houden met de belangen van het Rijk.
ER-DOEL	We vinden meer economische perspectieven die het buitengebied versterken.
WE METEN	–
INSPANNINGEN 2023	We faciliteren in de gebiedsprocessen de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie.
2023 - 2026	We maken concrete plannen en instrumenten voor het landelijk gebied.
	We kennen (Leader)subsidies toe om initiatieven te stimuleren die agrariërs economisch perspectief kunnen bieden.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €30.000 jaarlijks 2023-2026 voor (leader)subsidies.

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- N.v.t.

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	-489	-797	-521	-418	-418	-418
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-83	-82	-82	-82	-82	-82
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-86	-139	-71	-71	-71	-71
3.4 Economische promotie	-880	-889	-902	-965	-865	-865
Totaal Lasten	**-1.539**	**-1.907**	**-1.575**	**-1.536**	**-1.436**	**-1.436**
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	319	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	121	158	153	153	153	153
3.4 Economische promotie	571	602	280	264	264	264
Totaal Baten	**1.010**	**761**	**433**	**417**	**417**	**417**
Saldo van baten en lasten	**-529**	**-1.146**	**-1.142**	**-1.119**	**-1.019**	**-1.019**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	-290	-139	-801	0	0	0
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	24	613	1.121	300	200	200
Mutaties reserves	**-266**	**474**	**320**	**300**	**200**	**200**
Geraamd resultaat	**-795**	**-672**	**-822**	**-818**	**-818**	**-818**

Bedragen x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

ONDERWIJS, SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Met dit programma stimuleert de gemeente het culturele en sportieve klimaat. Dit draagt bij aan de goede gezondheid, talentontwikkeling en participatie van inwoners. Ook draagt het bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de gemeente.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor de taakvelden Sportbeleid en activering, Sportaccommodaties, Culturele presentatie, -productie en -participatie, Musea Cultureel erfgoed, Media (waaronder het bibliotheekwerk), Openbaar groen en (openlucht) recreatie.

Ontwikkelingen 2023

Het onderwijs heeft de opdracht toe te werken naar inclusiever onderwijs, zodat kinderen hun schoolloopbaan doorlopen binnen het reguliere (basis)onderwijs. In de huidige situatie van personeelstekort is dit een extra uitdaging/opgave voor het onderwijs. Tegelijkertijd staan de gelijke kansen in het onderwijs in toenemende mate onder druk. De vroege selectie voor het vervolgonderwijs lijkt negatieve effecten te hebben voor kinderen en hun doorstroom naar (hoger) vervolgonderwijs. Prestatiedruk en maakbaarheidsdenken leidt in toenemende mate tot schaduwonderwijs, zoals bijlessen en examentrainingen en blijkt het leenstelsel de drempel voor deelname aan het hoger onderwijs te verhogen. Vooral kinderen van lager opgeleide en minder welvarende ouders ondervinden hier de nadelen van. De verwachting is dat het afschaffen van het leenstelsel in 2024 een positief effect heeft op de toegankelijkheid van hoger onderwijs. Kansenongelijkheid leidt ook tot een tweedeling binnen maatschappelijke groepen (rijk-arm, hoogopgeleid-laagopgeleid, autochtoon-allochtoon). Dit kan leiden tot afname van tolerantie en het onderling begrip tussen groepen. Sociale media dragen hier soms aan bij. De coronacrisis heeft de kansenongelijkheid onder een vergrootglas gelegd. Met name kinderen uit gezinnen waar ouders, om wat voor redenen, niet in staat zijn afstandsonderwijs te begeleiden, hebben achterstanden opgelopen, waarvan nog onduidelijk is of die weer kan worden ingelopen. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft een continue aandachtspunt. Er is sprake van veel ‘’maakindustrie’’ waar een groot tekort is aan vakkrachten zoals technisch personeel. Deze tekorten nemen de komende jaren alleen maar toe.

Sport en cultuur worden niet alleen steeds meer verbonden met andere beleidsterreinen uit het sociaal domein, maar ook met het ruimtelijk domein. Sport en cultuur zijn een middel om de sociale en fysieke leefomgeving van mensen te verbeteren en daarmee het welzijn en welbevinden van mensen te verhogen.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	De gemeente wil inclusiever en toegankelijk onderwijs. We zetten daarbij in op goede en gezonde onderwijshuisvesting ook in de kleinere kernen. We hebben daarbij aandacht voor clustering van scholen en andere maatschappelijke voorzieningen.	
ER-DOEL	We zetten in op een veiliger en gezonder klimaat binnen de scholen vanuit zowel huisvesting als een pedagogisch klimaat.	
SUBDOELEN	Onderwijshuisvesting is meer multifunctioneel, gezonder en duurzamer.	Meer kinderen doorlopen hun schoolloopbaan binnen het regulier (basis)onderwijs in Krimpenerwaard.
WE METEN	• Percentage vroegtijdig schoolverlaters (www.eengezonderhollandsmidden.nl). • Het aantal opgeleverde schoolgebouwen. • Score voorzieningenniveau basisonderwijs (waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2023	We actualiseren het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).	We faciliteren en ondersteunen de lokale schoolbesturen bij het versterken van de pedagogische basis binnen de school met het instrument van de Lokaal Educatieve Agenda 2020-2024.
2023 - 2026	Op basis van het IHP 2018 is gestart met een aantal nieuwbouwprojecten. We voeren deze projecten uit in 2023 en verder.	Wij nemen kansengelijkheid en passend onderwijs op als speerpunten in de Lokaal Educatieve Agenda.
	We stimuleren scholen om te komen tot groene en klimaatadaptieve (blauwe) schoolpleinen	We voeren het Uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstanden 2022-2026 uit.
	We leveren vier nieuwe schoolgebouwen op.	We maken het project Kinderopvang Plus structureel.
		We volgen het programma de Gelijke Kansen Alliantie.
MIDDELEN 2023	--	Structureel €50.000 voor Kinderopvang Plus.

AMBITIE	We versterken het rijke culturele leven in de gemeente en maken het zichtbaar. Dit doen wij door het nastreven van de doelen uit het Uitvoeringsprogramma Cultuur. We zetten in op culturele vorming en participatie van iedereen en vooral van de jeugd. Via kunst en cultuur zetten we in op het meer zichtbaar maken van de identiteit van de kernen. We verbinden verschillende culturele organisaties en initiatieven in de gemeente en versterken het cultureel ondernemerschap. Cultuur moet ook toegankelijk blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners ervaren een cultuurrijke leefomgeving.	
SUBDOELEN	Meer cultuurparticipatie door jong en oud.	Betere zichtbaarheid van de identiteit van de kernen door de inzet van kunst en cultuur.
WE METEN	• Percentage deelname jeugdfonds cultuur. • Percentage dat geen lid is van vereniging of organisatie in klas 4 van het voorgezet onderwijs. (www.eengezonderhollandsmidden.nl) • Aantal scholen en culturele instellingen dat deelneemt aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	
INSPANNINGEN 2023	We verbinden culturele instellingen en verenigingen met elkaar én met de maatschappelijke partners.	We stellen met de historische en archeologische verenigingen een plan op om de identiteit per kern zichtbaar te maken. Dat doen we door bijvoorbeeld buitenkunst en verhalen.
	We maken het culturele aanbod laagdrempelig toegankelijk via het platform Krimpenerwaard Actief.	We ontwikkelen een visie t.a.v. maatschappelijke voorzieningen voor vitale kernen (relatie met programma Volkshuisvesting). Hierin nemen wij de bibliotheek mee.
	We nemen actief deel aan het subsidieprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024.	We evalueren de inzet van de tijdelijk extra middelen voor het Zilvermuseum en nemen die uitkomsten mee in de besluitvorming over het vervolg.
MIDDELEN 2023	--	--

AMBITIE	We willen de maatschappelijke kracht van sport benutten. Dit doen we samen met sportaanbieders, welzijnsinstellingen en onderwijs. Naast sport bij een vereniging stimuleren we bewegen en sporten in de openbare ruimte. Sport moet toegankelijk zijn en blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners bewegen voldoende.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl en gezond gewicht.	Meer samenwerking met en tussen sportaanbieders en andere maatschappelijke partners.
WE METEN	• Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn. (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl) • Percentage inwoners met overgewicht. (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl)	
INSPANNINGEN 2023	We voeren activiteiten uit volgens de ambities van het lokale Sportakkoord met ondersteuning van buurtsportcoaches.	We voeren het Sportaccommodatieplan uit en evalueren de Sportnota.
	We voeren het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2020-2023 uit, waaronder het project Gezonde School.	We begeleiden verenigingen om toekomstbestendige en vitale organisaties te zijn met de inzet van buurtsportcoaches.
	We maken de inzet van het Volwassenfonds Sport & Cultuur structureel.	We zoeken de samenwerking met partijen in de openbare ruimte en sportaanbieders om de beweegvriendelijkheid van de omgeving te optimaliseren.
MIDDELEN 2023	Structureel €70.000 voor Volwassenfonds Sport & Cultuur.	--

AMBITIE	Wij faciliteren en stimuleren nieuwe bestaande recreatieve voorzieningen, waaronder overnachtingsmogelijkheden. Wij staan voor een integrale benadering en de koppeling van streekproducten met de promotie van het toerisme.
ER-DOEL	We stimuleren meer voorzieningen voor recreatief en toeristisch bezoek en verblijf.
WE METEN	• Aantal overnachtingen in de Krimpenerwaard (bron: SVHW). • Aantal banen in de sector R&T (bron: LISA).
INSPANNINGEN 2023	We verbinden marketingorganisaties, Voedselfamilie en aan streekproduct-gerelateerde organisaties.
	We voeren een herhaalonderzoek uit (vervolg 1-meting Toeristische Monitor).
	We stimuleren en faciliteren initiatieven die bijdragen aan de overnachtingsmogelijkheden in de Krimpenerwaard, zoals campererven of overnachten bij de boer.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €50.000 voor NNN.

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG)
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)
- Groenalliantie
- Waterbos Bergambacht BV

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
4.1 Openbaar onderwijs	-412	-450	-483	-483	-483	-483
4.2 Onderwijshuisvesting	-2.558	-2.189	-2.142	-2.133	-2.077	-2.063
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.390	-4.563	-4.054	-3.773	-3.773	-3.773
5.1 Sportbeleid en activering	-741	-661	-604	-578	-578	-575
5.2 Sportaccommodaties	-4.425	-4.480	-4.352	-4.491	-4.751	-4.787
5.3 Cult.presentatie-prod. en -participatie	-615	-886	-579	-566	-553	-553
5.4 Musea	-372	-394	-406	-398	-208	-208
5.5 Cultureel erfgoed	-303	-456	-230	-209	-209	-209
5.6 Media	-1.282	-1.350	-1.419	-1.403	-1.403	-1.403
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-4.766	-3.910	-3.921	-3.795	-3.833	-3.843
Totaal Lasten	**-18.865**	**-19.339**	**-18.191**	**-17.830**	**-17.868**	**-17.898**
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	647	-23	-23	-23	-23	-23
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	968	1.460	1.005	732	732	732
5.1 Sportbeleid en activering	30	60	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	1.898	2.441	961	961	961	961
5.3 Cult.presentatie-prod. en -participatie	87	35	27	27	27	27
5.5 Cultureel erfgoed	22	154	14	14	14	14
5.6 Media	105	121	121	163	163	163
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	588	224	205	205	205	205
Totaal Baten	**4.345**	**4.472**	**2.309**	**2.078**	**2.078**	**2.078**
Saldo van baten en lasten	**-14.520**	**-14.867**	**-15.882**	**-15.752**	**-15.790**	**-15.820**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	-1.547	-2.049	-976	-1.042	-889	-788
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	3.241	2.773	1.360	1.234	1.180	1.219
Mutaties reserves	**1.694**	**723**	**385**	**191**	**291**	**432**
Geraamd resultaat	**-12.826**	**-14.144**	**-15.498**	**-15.560**	**-15.499**	**-15.388**

Bedragen x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

SOCIAAL DOMEIN

Dit programma richt zich op de vraagstukken over welzijn, welbevinden van en (inkomens-) ondersteuning aan inwoners. We versterken de zelfredzaamheid en onderlinge verbondenheid van inwoners en bieden een vangnet waar nodig.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van de transformatieopgave (van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’), die volgt uit de transitie van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Participatiewet.

Ontwikkelingen 2023

De samenleving wordt steeds ingewikkelder. Voor (kwetsbare) doelgroepen wordt het steeds lastiger om mee te kunnen doen en is er sprake van steeds meer kansenongelijkheid: op school, werk(loosheid), inkomen en in het sociale leven. Deze ontwikkeling vraagt aandacht voor het creëren van gelijke kansen en inclusiviteit van de samenleving. De toenemende vergrijzing van de bevolking geeft meer druk op de vraag naar ondersteunende voorzieningen van de gemeente. De verwachting is dat zorgkosten in het Sociaal Domein verder zullen toenemen. Nog meer dan voorheen is de koers gericht op preventie, vroegsignalering en normalisering, het centraal stellen van de (hulp)vraag in plaats van het aanbod, het benutten van het eigen netwerk van inwoners in hun eigen woonkern en het inzet van de lokale basisinfrastructuur voor ondersteuning en zorg. Deze koers wordt belangrijk voor de maatschappelijke partners in het preventief domein. Van elke partner wordt gevraagd om vanuit zijn eigen expertise bij te dragen aan deze koers.
De aantallen ondersteuningsvragen van inwoners die door onze medewerkers moeten worden afgehandeld zien we jaarlijks toenemen, ook de complexiteit neemt toe (met een nagenoeg gelijkblijvende formatie). Dit vraagt om een brede vraagverheldering om samen met de inwoner tot een duurzame oplossing te komen. Vaak is hiervoor op casusniveau samenwerken met verschillende maatschappelijke- en zorgpartners, van groot belang. Dit vraagt tijd. Dat betekent dat we opnieuw naar de inrichting van het werk moeten gaan kijken. Snel en simpel waar mogelijk, met aandacht tijd en expertise waar nodig. Feit is dat de uitvoering de afgelopen jaren onder forse druk staat en dat de

toenemende vraag en complexiteit gevolgen heeft voor de structurele capaciteit en de omvang van de inhuur.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	We zetten in op het mentaal welbevinden van onze inwoners, waarbij we een focus leggen op het voorkomen van eenzaamheid onder ouderen en jongeren en het bespreekbaar maken van mentale problemen (taboes doorbreken) om erger te voorkomen. In het bijzonder onder onze jongeren. We zetten in op het faciliteren van informele en sociale steun. Inwoners moeten het zelf doen, maar niet alleen. We richten ons niet op de problemen, maar op de kansen. We zoeken actief naar (normaliserende) activiteiten en mogelijkheden in de buurt om de talenten van jong en oud verder te ontwikkelen.	
ER-DOEL	Meer sociale samenhang in de kernen.	
SUBDOELEN	Minder sociale eenzaamheid onder ouderen en jongeren.	Meer inwoners maken gebruik van informele en sociale netwerken.
WE METEN	• Percentage ernstige eenzaamheid onder 65+ (www.eengezonderhollandsmidden.nl). • Percentage hoog risico op angststoornissen en depressie (19-64 jaar) (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl). • Score verbondenheid met de buurt (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl). • Score voorzieningenniveau (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl). • Vertrouwen in de toekomst onder 15- en 16- jarigen (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2023	We verbinden naast WelzijnKrimpenerwaard andere maatschappelijke partners aan de Coalitie Een tegen eenzaamheid.	We inventariseren de bestaande voorzieningen per kern, doen onderzoek naar relevante ontwikkelingen en behoeften. Ook ontwikkelen we een visie op maatschappelijke voorzieningen voor vitale kernen.
	We maken de inzet van de Wijk GGD'er structureel.	We sturen het Preventieteam aan op het ontwikkelen van projecten die bijdragen aan het versterken van de sociale basis en sociale netwerken (bijvoorbeeld: Welzijn op recept)
	We faciliteren respijtzorg aan huis ter ondersteuning van de mantelzorgers.	We stellen een budget beschikbaar, om zo voor én door inwoners georganiseerde ontmoetingen in de wijk of buurt te versterken.
MIDDELEN 2023	Jaarlijks € 42.000 voor Wijk GGD.	--

AMBITIE	Een gezonde leefstijl is van invloed op de lichamelijke gezondheid. We bevorderen sport en bewegen in samenwerking met lokale organisaties. We zetten in op een rookvrije generatie. Wij zetten preventief in op het terugdringen van drank- en drugsgebruik, gok- en seksverslaving en andere verslavingsvormen.	
ER-DOEL	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl.	
SUBDOELEN	Minder roken, drank- en drugsgebruik en andere verslavingsvormen onder jongeren.	Meer inwoners groeien op in een gezonde omgeving.
WE METEN	• Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn. • Percentage inwoners met overgewicht. • Percentage inwoners van 18 jaar en ouder die een goede gezondheid ervaren. • Percentage middelengebruik onder jongeren (al deze indicatoren: bron www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2023	We voeren het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2020-2023 uit. Dit doen wij onder andere met projecten als Kansrijke Start (gericht op aanstaande ouders zodat hun kinderen een zo goed mogelijke start hebben in de 1e 1000 dagen van hun leven), Voel je Goed (leefstijlinterventie gericht op laaggeletterden en overgewicht) en het tegengaan van middelengebruik.	We realiseren een beweegvriendelijke leefomgeving (bijvoorbeeld QR-route) in de openbare ruimte in en rondom de kernen.
	We stellen een nieuw Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2028 op.	
2023 - 2026	We intensiveren het plan van aanpak Tegengaan middelengebruik in samenwerking met maatschappelijke partners	
MIDDELEN 2023	--	

AMBITIE	We zetten ons in voor een veilige sociale leefomgeving. De komende jaren zetten we ons in voor een goede integratie van nieuwe inwoners van de gemeente Krimpenerwaard. We verbeteren de toegankelijkheid voor mensen met een beperking. We nemen stelling tegen racisme en discriminatie.	
ER-DOEL	Meer inwoners voelen zich verbonden met elkaar.	
SUBDOELEN	Meer sociale veiligheid in de kernen, de wijken en gezinnen.	Meer inwoners ervaren een inclusieve leefomgeving.
WE METEN	• Score verbondenheid met de buurt (bron: waarstaatjegemeente.nl). • Percentage meldingen van discriminatie (bron: monitor discriminatie). • Score sociale veiligheid (bron: waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2023	We zetten het antidiscriminatiebureau intensiever in. Dat doen we door hun werkzaamheden bekend te maken onder scholen en maatschappelijke instellingen.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Inburgering 2022-2027 uit. Dan doen we door onder andere passende leerwerktrajecten aan te bieden aan nieuwkomers. Hierbij combineren we taallessen met participatie-activiteiten zoals (vrijwilligers)werk.
	We voeren het Uitvoeringsprogramma Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2021-2023 uit. Ook zetten we een nieuw programma 2024-2028 op.	
MIDDELEN 2023	--	

AMBITIE	We vinden het belangrijk dat al onze inwoners mee kunnen doen in de samenleving en gelijke kansen krijgen, iedereen naar eigen vermogen. Daarbij is het belangrijk dat iedereen een bestaanszekerheid kan opbouwen. Dat is niet voor alle inwoners vanzelfsprekend, deze inwoners ondersteunen wij. Kinderen die opgroeien in huishoudens met een laag inkomen krijgen onze specifieke aandacht.	
ER-DOEL	Meer inwoners doen mee naar vermogen.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of doen mee naar vermogen.	Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid.
WE METEN	• Percentage inwoners dat door een traject meer kans op een baan krijgt (bron: cliëntervaringsonderzoek). • Percentage uitstroom uit de bijstand (bron: divosa). • Score aantal gerealiseerde banen beschut werk (bron: Csam). • Score aantal succesvol afgesloten schuldhulpverleningstrajecten. • Score bereik minimaregelingen (onder andere kinderen) (cbs). • Eigen kracht (burgerpeiling, waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2023	We nemen deel aan een regionale werkorganisatie. Hierbij krijgen ondernemers, werkenden en werkzoekenden optimaal ondersteuning en advies op het gebied van werk en een leven lang ontwikkelen.	We evalueren het minimabeleid en vergroten het bereik van de minimaregelingen.
	We voeren het Taalpact 2021-2024 uit. Ook bereiden een nieuw Taalpact voor. Dat doen we in samenwerking met onderwijs, ondernemers, bibliotheek en andere relevante maatschappelijke partners.	We voeren het project Vroegsignalering Schulden en het regionale project Jongerenperspectief schulden uit.
	We starten binnen de gemeenschappelijke regeling Promen het evaluatieproces van het Hoofdlijnenbesluit Toekomst Promen 2018-2025.	We voeren het project Nederlandse Schuldhulproute uit.
	We brengen de armoede in Krimpenerwaard (inclusief werkende armen) in kaart.	
MIDDELEN 2023	--	

AMBITIE	Als gemeente én samenleving zullen we de komende jaren keuzes moeten maken om te komen tot een goede afbakening van wat wel en niet onder (jeugd)zorg én de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. We zetten in op meer laagdrempelige en vroegtijdige ondersteuning en het vergroten van de nabijheid van zorgaanbieders. Daarnaast is samenwerking tussen gemeente, het preventieteam, huisartsen, Welzijn Krimpenerwaard, (passend) onderwijs, jeugdwerkers en zorgaanbieders essentieel. We maken duidelijke afspraken en voeren adequate controle uit op de financiën.	
ER-DOEL	We zetten in op een robuuster systeem en het meer versterken van het informele netwerk.	
SUBDOELEN	Meer passend aanbod en verbindingen in het preventief domein.	Meer inzet op (financiële) doelmatigheid bij maatwerkvoorzieningen zorg.
WE METEN	• Aantal unieke cliënten jeugd (bron: Csam). • Percentage herhaald beroep op jeugdzorg (bron: cbs). • Percentage positief tegenover effect ondersteuning (jeugdigen) (bron: clientervaringsonderzoek). • Aantal unieke Wmo-cliënten (bron: Csam). • Percentage positief tegenover effect Wmo-ondersteuning (bron: cliëntervaringsonderzoek). • Sociaal vangnet (bron: burgerpeiling, www.waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2023	We voeren pilots en projecten uit. Zoals Aanpak complexe scheidingen, Jeugdondersteuner Huisartsen en Welzijn op recept. Maar ook andere projecten die wij noemen onder andere ambities, zoals Kinderopvang Plus en Wijk GGD. Deze projecten zijn gericht op normaliseren, vroegsignalering en preventie.	We komen tot nieuwe inkoopkaders voor 2025 in regionaal verband.
	We geven invulling aan het opdrachtgeverschap van het Sociaal Preventieteam. We sturen via de subsidieverstrekking voor het gezamenlijke werkplan van de partners van het Sociaal Preventieteam.	We versterken de integrale werkwijze in de toegang Sociaal Domein. Samen met onze partners kijken we of we de toegang kunnen vereenvoudigen en verkorten.
		We verstevigen de samenwerkingsstructuur in de regio.
MIDDELEN 2023	Structureel €50.000 voor 2e Jeugdondersteuner. Structureel €30.000 voor aanpak complexe scheidingen. Structureel €83.000 voor Preventieteam.	Structureel €150.000 voor samenwerkingsstructuur regio Structureel: Toegang Sociaal Domein PM

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Werkvoorzieningschap Promen
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.811	-7.641	-6.308	-6.449	-6.448	-6.447
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-487	-1.120	-772	-691	-693	-693
6.3 Inkomensregelingen	-15.451	-14.371	-15.316	-15.316	-15.316	-15.316
6.4 WSW en beschut werk	-4.185	-4.285	-3.516	-3.497	-3.435	-3.374
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.081	-1.265	-1.141	-1.141	-1.141	-1.141
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.006	-2.455	-3.171	-3.171	-3.171	-3.171
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-9.081	-9.754	0	0	0	0
6.71A Huishoudelijke hulp (WMO)	-656	-763	-5.831	-5.831	-5.831	-5.831
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	-3.744	-3.744	-3.744	-3.744
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	0	-989	-989	-989	-989
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-236	-400	-534	-533	-533	-533
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-11.631	-11.890	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-755	-778	-4.687	-4.687	-4.687	-4.687
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	0	-3.193	-3.193	-3.193	-3.193
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	-1.233	-1.233	-1.233	-1.233
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-422	-665	-1.204	-1.204	-1.204	-1.204
6.73A Pleegzorg	0	0	-927	-927	-927	-927
6.73B Gezinsgericht	0	0	-2.356	-2.356	-2.356	-2.356
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	-906	-906	-906	-906
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	-2.596	-2.517	-2.517	-2.517
6.74B Jeugdhulp crisisLTAGGZ-verblijf	0	0	-1.128	-1.128	-1.128	-1.128
6.74C Gesloten plaatsing	0	0	-43	-43	-43	-43
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-189	-223	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	-450	-399	-399	-399
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-239	-491	-535	-535	-535	-535
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-6.556	-5.547	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	-914	-760	-3.319	-3.365	-3.365	-3.365
Totaal Lasten	**-59.701**	**-62.408**	**-63.900**	**-63.856**	**-63.796**	**-63.734**

Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	721	2.162	912	912	912	912
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	38	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	11.267	10.113	10.113	10.113	10.113	10.113
6.4 WSW en beschut werk	76	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	16	19	97	97	97	97
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.045	991	0	0	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	913	913	913	913
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	327	290	290	290	290	290
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	**1.020**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**14.510**	**13.574**	**12.324**	**12.324**	**12.324**	**12.324**
Saldo van baten en lasten	**-45.191**	**-48.833**	**-51.576**	**-51.532**	**-51.471**	**-51.409**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	-1.351	56	0	0	0	-4
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	758	2.101	252	4	4	4
Mutaties reserves	**-593**	**2.157**	**252**	**4**	**4**	**0**
Geraamd resultaat	**-45.784**	**-46.676**	**-51.324**	**-51.528**	**-51.467**	**-51.409**

Bedragen x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard aan het behouden en bevorderen van een gezonde en duurzame leefomgeving.
In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van taken op het gebied van volksgezondheid, milieu, klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit en dierenwelzijn.

Ontwikkelingen 2023

Op het gebied van milieu en duurzaamheid staan we, gezamenlijk met gemeenten, andere overheden, inwoners en bedrijven, voor grote opgaven: de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en behoud van biodiversiteit.

Eén van de grootste opgaven van deze tijd is de energietransitie. Om klimaatverandering tegen te gaan, zijn energiebesparing en de transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energie noodzakelijk. De Regionale energiestrategie en de Warmtevisie zijn de documenten waarin de planvorming voor de energietransitie vorm krijgt. De actuele geopolitieke situatie, met hoge energieprijzen, vraagt om een intensivering van de energietransitie.

De buitenruimte moet klimaatadaptief worden ingericht om bestand te zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, periodes van droogte en hittestress. Dit geldt voor de openbare ruimte, maar ook voor de particuliere buitenruimte.

De kosten van grondstoffen en ook de schaarste van grondstoffen stijgen. Dit benadrukt het belang van de circulaire economie, met hergebruik en duurzame grondstoffen.

De biodiversiteit staat door klimaatverandering en milieuvervuiling onder druk. Maatregelen zijn nodig om de biodiversiteit te behouden.

Op het gebied van volksgezondheid zijn toename van het aantal inwoners met dementie en toename van het aantal mensen met overgewicht belangrijke ontwikkelingen.

Het aantal inwoners met dementie neemt toe. Dat is een maatschappelijke ontwikkeling waarop we als gemeente weinig tot geen invloed hebben. Mensen met dementie maken drie keer zoveel gebruik van zorg dan een vergelijkbare groep mensen zonder dementie.

Meer dan de helft van de volwassenen heeft overgewicht en dat is tijdens de Coronacrisis alleen maar toegenomen. Het bevorderen van een gezonde leefstijl en sportaanbod verdient extra aandacht in een omgeving die uitnodigt om te sporten en te bewegen.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	Het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte en het stimuleren van inwoners en ondernemers om in het particulier grondgebied zo veel mogelijk klimaatadaptieve maatregelen toe te passen.
ER-DOEL	We richten samen met onze inwoners en ondernemers de buitenruimte klimaatbestendiger en waterrobuuster in.
WE METEN	De kwetsbaarheden in ons gebied met betrekking tot extreme neerslag, hitte, droogte en overstroming.
INSPANNINGEN 2023 - 2026	We geven uitvoering aan de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie van het Omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie.
	We stellen een communicatiestrategie Klimaatadaptatie op om inwoners, bedrijven en organisaties te informeren over klimaatadaptatie.
	We stellen een Hitteplan op. Dit moet schade aan infrastructuur voorkomen en hitte gerelateerde gezondheids- en welzijnsproblemen voorkomen, beperken en aanpakken.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €50.000 voor advieskosten voor de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie uit het omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie. Dekking uit voorziening Riolering.

AMBITIE	We onderstrepen de urgentie van de energietransitie. Hierbij zetten we in op zowel het opwekken van duurzame elektriciteit, maar zeker ook op energiebesparing. We werken samen in de regio en staan open voor innovatieve ontwikkelingen en technieken. Mede om te zorgen voor een stabiel stroomnet, samen met de coöperaties. We hebben zoekgebieden aangewezen waarbij we lokale betrokkenheid en ondernemerschap stimuleren. We geven de voorkeur aan het opwekken van zonne-energie op die plekken die andere of bestaande functies versterken. Denk aan zon op daken of bij grote parkeerplaatsen.
ER-DOEL	We zetten in op minder gebruik van fossiele energie en meer op hernieuwbare energie.
WE METEN	• CO_2-uitstoot in de Krimpenerwaard (Klimaatmonitor). • Energieverbruik (Klimaatmonitor) . • Hoeveelheid hernieuwbare energie (Klimaatmonitor).
INSPANNINGEN 2023 - 2026	We geven uitvoering aan het uitvoeringsplan warmtevisie.
	We stellen een RES (Regionale Energie Strategie) 2.0 op en voeren RES-ambities uit.
	We stellen ruimtelijke beleidskaders kleinschalige energie-opwek op. Om zo meer kleinschalige hernieuwbare opwek te stimuleren (in 2023 beleidskader kleinschalige zonnevelden).
	We zetten de duurzaamheidslening voort zodat meer inwoners hier gebruik van kunnen maken om hun woning te isoleren en hernieuwbare energie op te wekken.
	We werken een subsidieregeling “van het gas af” uit.
	We maken met de woningbouwcorporaties samen afspraken over verduurzaming huurwoningbestand.
	We voeren de rijksregelingen uit als daar extra middelen beschikbaar voor worden gesteld.
MIDDELEN 2023	Incidenteel € 356.000 voor uitvoering energietransitie Incidenteel € 1.250.000 voor duurzaamheidsleningen (revolverend fonds) Structureel € 20.000 voor subsidieregeling aardgasvrij.

AMBITIE	We zetten nog meer in op het stimuleren van afvalscheiding. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheid voor (gedeeltelijke) nascheiding van afval.
ER-DOEL	We willen meer grondstoffen uit het restafval benutten.
WE METEN	Het aandeel van fijn en grof huishoudelijk restafval in kilogram per inwoner per jaar (bron: cyclus-rapportage).
INSPANNINGEN 2023	We voeren een onderzoek uit naar de mogelijkheden om: • meer grondstoffen gescheiden in te zamelen en het volume restafval te verlagen; • met nascheiding het aandeel van grondstoffen uit het restafval verder te verhogen; • de inzameling van Plastic, metalen en drankenkartons (PMD) anders in te richten.
	We voeren een bewustwordingscampagne voor inwoners uit.
	We starten met de bouw van een milieustraat voor alle inwoners van de gemeente Krimpenerwaard.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €60.000 voor bewustwordingscampagne.

AMBITIE	De diversiteit en soortenrijkdom staan onder druk en vragen om maatregelen. Binnen de kernen zetten wij in op bevordering van diversiteit van soorten. Denk aan natuurvriendelijke oevers, variatie in de beplanting en een flexibel snoei- en maaibeleid.
ER-DOEL	Samen met inwoners, natuur- en terreinbeherende organisaties en andere overheden de biodiversiteit vergroten.
WE METEN	• Het aantal bomen in de kernen en het aantal uitgedeelde bomen. • Het aandeel nieuwbouwprojecten waarbij een afspraak is gemaakt over het vergroten van de biodiversiteit. • Het aantal verleende subsidies voor biodiversiteitsinitiatieven.
INSPANNINGEN 2023 - 2026	We planten bomen in de openbare ruimte en delen bomen uit aan particulieren.
	We beheren bermen en oevers zoveel mogelijk ecologisch. Dat beheer zetten we voort.
	We voeren projecten Operatie Steenbreek en Prachtlint uit.
	We ondersteunen biodiversiteitsinitiatieven van inwoners met subsidie.
	We werken samen met gebiedspartners om de rivierkreeftenproblematiek onder de aandacht te brengen bij LNV en we werken mee aan bewustwordingscampagnes over de bestrijding van invasieve soorten/ exoten.
MIDDELEN 2023	Structureel €10.000 voor initiatieven van inwoners op het gebied van biodiversiteit.

AMBITIE	De openbare buitenruimte is van ons allemaal. Daarom betrekken we inwoners actief bij het beheer en onderhoud ervan.
ER-DOEL	We vergroten de tevredenheid en betrokkenheid van onze inwoners met het beheer van de openbare ruimte.
WE METEN	• De tevredenheid over de leefomgeving en dienstverlening (door burgerpeiling). • De beoordeling van de fysieke leefomgevingskwaliteit (door Kwaliteitsmonitor Sociaal Domein).
INSPANNINGEN 2023 - 2026	We intensiveren de communicatie over het beheer (welke kwaliteit kan de inwoner verwachten, wat is de afspraak) en houden de aannemer aan deze afspraken.
	We zetten in op participatie bij het werken in de openbare ruimte. We gebruiken daarbij goede voorbeelden. Zowel uit pilots als van andere gemeenten.
MIDDELEN 2023	--

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

.

Verbonden Partijen
- Cyclus NV
- Omgevingsdienst Midden Holland (ODMH)
- HECHT (v.h. RDOG Hollands Midden)
- Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	-2.586	-2.894	-2.941	-2.941	-2.941	-2.941
7.2 Riolering	-4.807	-4.714	-4.978	-5.310	-5.660	-5.999
7.3 Afval	-6.036	-6.402	-6.782	-6.966	-7.001	-6.971
7.4 Milieubeheer	-2.957	-3.243	-3.367	-2.825	-2.825	-2.825
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-1.476	-1.351	-1.451	-1.436	-1.451	-1.450
Totaal Lasten	**-17.862**	**-18.604**	**-19.519**	**-19.479**	**-19.879**	**-20.186**
Baten						
7.1 Volksgezondheid	60	151	54	54	54	54
7.2 Riolering	6.070	6.088	6.418	6.726	7.049	7.388
7.3 Afval	6.976	7.379	7.787	7.787	7.787	7.787
7.4 Milieubeheer	203	324	47	10	10	10
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.128	1.017	1.066	1.066	1.066	1.066
Totaal Baten	**14.436**	**14.960**	**15.371**	**15.643**	**15.965**	**16.304**
Saldo van baten en lasten	**-3.426**	**-3.644**	**-4.148**	**-3.836**	**-3.914**	**-3.882**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	-285	-255	-268	-268	-268	-268
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	667	747	497	359	321	274
Mutaties reserves	**382**	**491**	**229**	**92**	**54**	**7**
Geraamd resultaat	**-3.044**	**-3.152**	**-3.918**	**-3.745**	**-3.860**	**-3.876**

Bedragen x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

VOLKSHUISVESTING, LEEFOMGEVING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Dit programma richt zich op ontwikkeling en behoud van een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.
In dit programma zijn middelen opgenomen voor advisering op het gebied van wonen en de kwaliteit van de leefomgeving, het uitvoeren van projecten en voeren van grondexploitaties, het faciliteren van ontwikkelingen van inwoners en ondernemers, het begeleiden van bestemmingsplannen en het afgeven van en toetsen van aanvragen voor omgevingsvergunningen. Door de introductie van de Omgevingswet veranderen veel van de bestaande instrumenten en werkwijzen.

Ontwikkelingen 2023

Wonen
Er is in Nederland een groot tekort aan woningen. Ook in de Krimpenerwaard zien we de spanning op de woningmarkt. Vanuit het Rijk is de wens sterker regie te voeren. Hiervoor heeft het Rijk de Nationale Woon- en bouwagenda opgesteld en diverse programma's gepubliceerd, waaronder het Programma Woningbouw en het Programma Een thuis voor iedereen. Er wordt in regionaal verband een woondeal met de Provincie en Rijk gemaakt met afspraken over het ontwikkelen van woningen, het woningbouwprogramma, doelgroepen, et cetera. De provincie wil dat het hierbij niet alleen over aantallen gaat, maar ook over randvoorwaarden zodat mensen ook fijn kunnen wonen. De woningcorporaties spelen ook een rol bij het maken van afspraken. De afspraken moeten landen in ons lokaal beleid. Hiervoor is het belangrijk om ook te kijken hoe de woningbehoefte in de Krimpenerwaard zich ontwikkelt en hoe we daar zorg voor kunnen dragen met oog voor de vitaliteit van de kernen.

Omgevingsbeleid
Per 1 januari 2023 is de beoogde inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouw. Met de Omgevingswet veranderen de werkwijzen rondom ruimtelijke ontwikkelingen en gebruik.
Met de Wet Kwaliteitsborging Bouw wordt de technische bouwtoetsing van de bouwwerken voor gevolgklasse 1 (onder meer grondgebonden woningen) overgeheveld naar (gecertificeerde) kwaliteitsbegeleiders voor de bouw zelf. Dit heeft gevolgen voor de wijze van toetsen en handhaving van deze gebouwen. In de komende jaren is er sprake van een overgangsfase waarin zowel oudere omgevingsvergunningen als op de nieuwe leest gebaseerde omgevingsvergunningen langs komen en op verschillende wijze om toezicht zullen vragen. Legesinkomsten zullen hierdoor afnemen.
De Omgevingswet houdt onder meer een kortere doorlooptijd voor vergunningaanvragen in. Voor activiteiten waarvoor de raad geen adviesrecht heeft afgesproken lopen wijzigingsprocedures voor het omgevingsplan via het college. Er ligt meer nadruk op een vooroverleg-fase, waarin afstemming kan plaatsvinden.
Met de Omgevingswet vervalt een aantal eenvoudige kleinere vergunningen of meldingen. Verder wordt een aantal nieuwe taken overgeheveld naar de gemeenten: op het gebied van bodem, geluid en milieuactiviteiten.

Speerpunten collegeprogramma

Onderstaand zijn de speerpunten uit het collegeprogramma “Vitaal vooruit!” met betrekking tot dit programma uitgewerkt voor het begrotingsjaar 2023.

AMBITIE	We laten vitaliteit en leefbaarheid niet begrenzen door schijnbare onmogelijkheden. Zoals regelgeving van hogere overheden of conflicterende belangen. Met daadkracht willen we ons laten leiden door wat goed is voor de Krimpenerwaard. We gaan uit van onze eigen kracht! De Strategische Visie Krimpenerwaard schetst in de optie 'Schouders eronder' (en op onderdelen 'Met brede blik') onze ambitie. Hier gaan we actief mee aan de slag. We zetten in op het instrument van actieve grondpolitiek als het bijdraagt aan het realiseren van deze maatschappelijke doelen.
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze gemeente.
WE METEN	• Leefbaarheid (door Leefbarometer ministerie BZK). • Sociale verbondenheid met de buurt (bron: burgerpeiling, waarstaatjegemeente.nl).
INSPANNINGEN 2023	We stellen een strategische agenda op en werken deze uit in concrete plannen en instrumenten. Hierin kijken we integraal naar de Omgevingsvisie en strategische visie. In de agenda komen verschillende sectorale beleidsstukken samen. Zoals de woonvisie, bedrijventerreinenstrategie en de visie op maatschappelijke voorzieningen.
	We voeren een actief lobbytraject richting onder andere de provincie. Dit doen we voor bewustwording en ondersteuning bij onze ambities voor leefbaarheid en vitaliteit.
2023 - 2026	We voeren de strategische agenda uit.
	We brengen de instrumenten voor grondpolitiek in beeld.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €50.000 voor het opstellen en uitwerken van de strategische agenda.

AMBITIE	We stimuleren initiatieven vanuit de kernen die aansluiten bij de behoefte en identiteit van de eigen kern. De gemeente faciliteert hierbij. Dit past bij de nieuwe Omgevingswet. Aan de randen van onze kernen maken we ruimte voor wonen en werken.	
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze kernen.	
SUBDOEL	We verbeteren de samenwerking tussen de samenleving en de overheid.	We maken meer ruimte voor wonen en werken.
WE METEN	--	
INSPANNINGEN 2023	--	
MIDDELEN 2023	--	

AMBITIE	Om de vitaliteit van de kernen te versterken zetten we vol in op het ontwikkelen woningen. Dit doen we in én aansluitend aan de randen van de bestaande kernen. We werken daarbij samen met woningbouwverenigingen. We kijken daarbij ook naar levensloopbestendige woningen, combinaties van wonen en zorg, creatieve woonvormen en andere oplossingen.
ER-DOEL	We willen meer en sneller woningen realiseren.
WE METEN	Het netto aantal nieuwe woningen per jaar (CBS).
INSPANNINGEN 2023	We ronden een nieuwe woonvisie (inclusief het thema wonen en zorg) en een uitvoeringsprogramma af.
	We maken meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties en huurdersorganisaties.
2023 - 2026	We maken een versnellingsagenda wonen.
	We voeren de acties uit het uitvoeringsprogramma van de woonvisie uit. We ontwikkelen instrumenten om de woningmarkt te beïnvloeden.
	We werken samen met woningcorporaties en marktpartijen aan het realiseren van woningen.
MIDDELEN 2023	Incidenteel €100.000 voor de versnellingsagenda wonen.

AMBITIE	Wij zetten in op passende opvang van asielzoekers, statushouders en andere vluchtelingen in onze gemeente. Als dat nodig is, werken we mee aan kleinschalige noodopvang met een maximum van 100 asielzoekers voor de duur van maximaal 2 jaar.
ER-DOEL	--
WE METEN	--
INSPANNINGEN 2023	Als er een beroep gedaan wordt op de gemeente voor (nood) opvang, dan onderzoeken wij dit in redelijkheid.
MIDDELEN 2023	--

Relatie met verbonden partijen

Deelname in de volgende verbonden partij(en) draagt bij aan het uitvoeren van activiteiten en realiseren van de doelstellingen binnen dit programma. Voor verdere toelichting over de verbonden partijen verwijzen we u naar paragraaf F. Verbonden Partijen en bijlage 1.

Verbonden Partijen
- Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Financieel overzicht

In onderstaand overzicht zijn de totale financiën van dit programma weergegeven. De hiervoor gepresenteerde beleidsspeerpunten zijn hier onderdeel van.

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	-2.008	-2.027	-2.065	-1.715	-1.665	-1.665
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	-4.513	-8.883	-6.957	-298	-223	-223
8.3 Wonen en bouwen	-3.433	-3.281	-3.629	-2.843	-2.790	-2.790
Totaal Lasten	**-9.954**	**-14.191**	**-12.651**	**-4.856**	**-4.678**	**-4.678**
Baten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.248	361	466	386	386	386
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	5.138	8.984	6.939	203	110	499
8.3 Wonen en bouwen	3.106	2.160	3.628	2.551	2.551	2.551
Totaal Baten	**9.492**	**11.505**	**11.033**	**3.139**	**3.047**	**3.435**
Saldo van baten en lasten	**-462**	**-2.686**	**-1.618**	**-1.717**	**-1.631**	**-1.243**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	-685	-388	-247	-89	-72	-460
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	430	977	541	137	33	120
Mutaties reserves	**-255**	**589**	**295**	**48**	**-38**	**-340**
Geraamd resultaat	**-717**	**-2.098**	**-1.324**	**-1.669**	**-1.669**	**-1.583**

Bedragen x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen de jaarschijven 2023 en 2022 zie model 3.

RECAPITULATIE VAN BATEN EN LASTEN

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Lasten						
Bestuur en ondersteuning	-26.528	-27.898	-26.800	-27.863	-28.975	-29.259
Veiligheid	-5.181	-5.164	-5.441	-5.440	-5.440	-5.440
Verkeer vervoer en waterstaat	-10.653	-10.269	-10.174	-10.158	-10.579	-10.708
Economie	-1.539	-1.907	-1.575	-1.536	-1.436	-1.436
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	-18.865	-19.339	-18.191	-17.830	-17.868	-17.898
Sociaal domein	-59.701	-62.408	-63.900	-63.856	-63.796	-63.734
Volksgezondheid en milieu	-17.862	-18.604	-19.519	-19.479	-19.879	-20.186
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	-9.954	-14.191	-12.651	-4.856	-4.678	-4.678
Totaal Lasten	**-150.282**	**-159.779**	**-158.252**	**-151.018**	**-152.651**	**-153.339**
Baten						
Bestuur en ondersteuning	102.435	105.382	113.414	117.673	120.977	112.300
Veiligheid	516	183	142	142	142	142
Verkeer vervoer en waterstaat	1.463	704	628	628	628	628
Economie	1.010	761	433	417	417	417
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	4.345	4.472	2.309	2.078	2.078	2.078
Sociaal domein	14.510	13.574	12.324	12.324	12.324	12.324
Volksgezondheid en milieu	14.436	14.960	15.371	15.643	15.965	16.304
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	9.492	11.505	11.033	3.139	3.047	3.435
Totaal Baten	**148.208**	**151.541**	**155.655**	**152.045**	**155.579**	**147.629**
Saldo van baten en lasten	**-2.074**	**-8.239**	**-2.597**	**1.027**	**2.927**	**-5.710**
Stortingen						
Bestuur en ondersteuning	-11.038	-2.463	-1.232	-859	-813	-763
Verkeer vervoer en waterstaat	-433	0	0	0	0	0
Economie	-290	-139	-801	0	0	0
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	-195	0	-525	-592	-438	-337
Sport cultuur en recreatie	-1.352	-2.049	-451	-451	-451	-451
Sociaal domein	-1.351	56	0	0	0	-4
Volksgezondheid en milieu	-285	-255	-268	-268	-268	-268
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	-685	-388	-247	-89	-72	-460
Totaal Stortingen	**-15.628**	**-5.239**	**-3.523**	**-2.258**	**-2.041**	**-2.282**
Onttrekkingen						
Bestuur en ondersteuning	11.934	5.754	2.931	1.757	1.622	1.502
Verkeer vervoer en waterstaat	648	513	214	183	168	166
Economie	24	613	1.121	300	200	200
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie	354	563	285	283	234	233
Sport cultuur en recreatie	2.887	2.209	1.076	951	946	987
Sociaal domein	758	2.101	252	4	4	4
Volksgezondheid en milieu	667	747	497	359	321	274
Volkshuisv.leefomg. & sted vernieuwing	430	977	541	137	33	120
Totaal Onttrekkingen	**17.702**	**13.477**	**6.917**	**3.974**	**3.529**	**3.485**
Mutaties reserves	**2.074**	**8.239**	**3.394**	**1.716**	**1.488**	**1.203**
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**797**	**2.743**	**4.415**	**-4.507**

BBV INDICATOREN

BBV indicatoren

Onderstaand is de basisset van beleidsindicatoren opgenomen die op grond van het BBV verplicht is voorgeschreven. In tegenstelling tot de indicatoren die in de programma's, onder beleidsspeerpunten zijn opgenomen, sturen wij op deze BBV indicatoren niet actief. Alleen als een indicator een directe link heeft met één of meerdere van de beleidsspeerpunten sturen wij hier actief op. In dat geval is de betreffende indicator ook meegenomen binnen één van de programma's.

Het doel van het verplicht opnemen van de BBV indicatoren is om begrotingen inzichtelijker te maken voor raadsleden die niet met financiën zijn belast en betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk te maken. De meeste indicatoren zijn beschikbaar via de website www.waarstaatjegemeente.nl. Op deze site is het ook mogelijk om de indicatoren te vergelijken. Voor een aantal indicatoren geldt dat ze niet via landelijke bronnen beschikbaar zijn. Dit betreft de indicatoren die vallen onder het programma Bestuur en ondersteuning. Deze moeten dan ook door gemeenten zelf worden berekend.

Op de volgende pagina's zijn de voorgeschreven indicatoren onderverdeeld naar de programma's van deze begroting. Hierbij zijn per indicator de score van Krimpenerwaard en Nederland gepresenteerd.

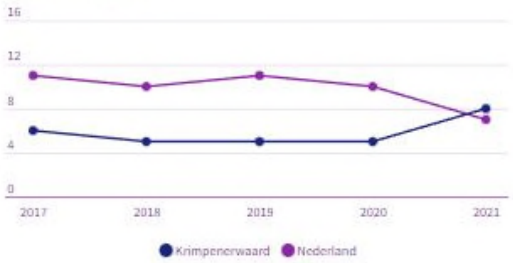
Indicator	Waarde		Eenheid
	2022	2023	
Bevolkingsaantal	56.622	57.062	Aantal inwoners
Formatie	7,1	7,4	Aantal fte per 1.000 inwoners
Bezetting	6,4	6,4	Aantal fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	€621,28	€687,66	Kosten per inwoner
Externe inhuur	5,93%	3,73%	% van de totale loonsom + totale kosten inhuur
Overhead	11,14%	11,78%	% van totale begrote lasten (excl.toev.reserves)

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

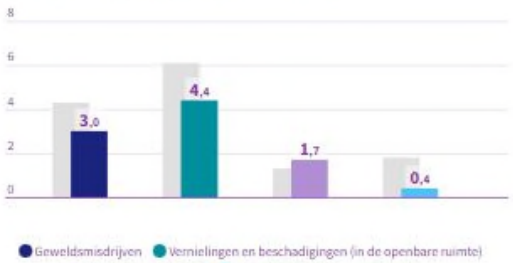
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2017 - 2021

Misdrijven
Krimpenerwaard, per 1.000 inwoners

meerdere bronnen | 2021

Economie

Functiemenging

46,7% Krimpenerwaard **53,3%** Nederland

Meerdere bronnen | 2021

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

167,2 Krimpenerwaard **165,1** Nederland

LISA | 2021

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0 Krimpenerwaard

2,5 Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

20 Krimpenerwaard

19 Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,6% Krimpenerwaard **1,9%** Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

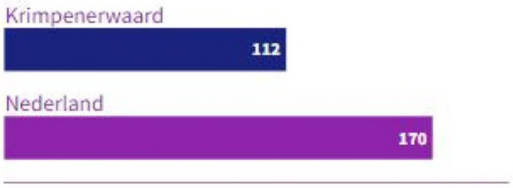
51,8% Krimpenerwaard

49,3% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2020

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

11,3% Krimpenerwaard

26,8% Nederland

berekening | 2020

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 1...

Krimpenerwaard	Nederland
597,5	805,5

Meerdere bronnen | 2021

Jongeren met een delict voor de rechter

0% Krimpenerwaard

1% Nederland

CBS | 2020

Achterstand onder jeugd
Krimpenerwaard

CBS | 2020

Netto arbeidsparticipatie

68,9% Krimpenerwaard

68,4% Nederland

CBS | 2020

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde
x €1.000

CBS - WOZ | 2017 - 2021

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

10,5	8,9
Krimpenerwaard	Nederland

BAG/AKR | 2021

Meer info

Demografische druk

CBS | 2022

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 805	Geen data
Krimpenerwaard	Nederland

COELO | 2022

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 921	Geen data
Krimpenerwaard	Nederland

COELO | 2022

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

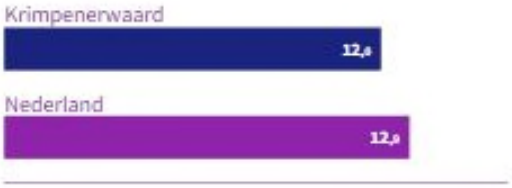
CBS | 2021

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

137,0	202,0
Krimpenerwaard	Nederland

CBS | 2020

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2021

Jongeren met jeugdbescherming

1,7%	1,2%
Krimpenerwaard	Nederland

CBS | 2021

Jongeren met jeugdreclassering

0,1%	0,3%
Krimpenerwaard	Nederland

CBS | 2021

Cliënten met een maatwer...	Krimpenerwaard	Nederland
per 10.000 inwoners	610	x

CBS MSD WMO | 2021

Taakveld	Naam indicator - eenheid (conform Regeling beleidsindicatoren gemeenten)	Krimpenerwaard		Nederland	
		Nu	Vorig jaar	Nu	Vorig jaar
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning - Aantal per 1.000 inwoners	1,7	1,2	1,3	2,3
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven - Aantal per 1.000 inwoners	3	2,6	4,3	4,6
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) - Aantal per 1.000 inwoners	4,4	4,2	6,1	6,2
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt - Aantal per 1.000 jongeren	8	6	7	11
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen - Aantal per 1.000 inwoners	0,4	0,7	1,8	2,3
3. Economie	Functiemenging - %	46,7%	46,9%	53,3%	53,2%
3.Economie	Vestigingen (van bedrijven) - Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar	167,2	161,3	165,1	158,4
4.Onderwijs	Absoluut verzuim - Aantal per 1.000 leerlingen	0	0	2,5	2,4
4. Onderwijs	Relatief verzuim - Aantal per 1.000 leerlingen	20	32	19	26
4. Onderwijs	Voortijdig schoolverlaters totaal (VO MBO)	1,6%	0,2%	1,9%	x
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters - %	51,8%	51,6%	49,3%	48,7%
6. Sociaal Domein	Werkloze jongeren - % 16 t/m 22 jarigen	1%	1%	2%	2%
6. Sociaal Domein	Kinderen in uitkeringsgezin - % kinderen tot 18 jaar	4%	4%	6%	6%
6. Sociaal Domein	Lopende re-integratievoorzieningen - Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	137	137	202	202
6. Sociaal Domein	Banen - Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	597,5	604,4	805,5	795,9
6. Sociaal Domein	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo - Aantal per 10.000 inwoners	610	560	x	650
6. Sociaal Domein	Jongeren met een delict voor de rechter - % 12 t/m 21 jarigen	0%	0%	1%	1%
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdhulp - % van alle jongeren tot 18 jaar	12%	8,9%	12,9%	10,3%
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdbescherming - % van alle jongeren tot 18 jaar	1,7%	1,4%	1,2%	1,1%
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdreclassering - % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,1%	0,1%	0,3%	0,3%
6. Sociaal Domein	Netto arbeidsparticipatie - % van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	68,9%	68,9%	68,4%	68,4%
6. Sociaal Domein	Personen met een bijstandsuitkering - Aantal per 10.000 inwoners	220,7	234,5	431,2	466,5
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit - %	11,3%	5,7%	26,8%	20,1%
7.Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval - Kg per inwoner	112	111	170	171
8.Vhrosv	Demografische druk - %	80,4%	80%	70,3%	70,1%
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen - Aantal per 1.000 woningen	10,5	8,8	8,9	9,2
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde - x € 1.000	295	273	290	270
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden - in €	805	714	826	733
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in €	921	818	904	810

Paragrafen

gemeente Krimpenerwaard

A. Lokale heffingen

In deze paragraaf staat informatie over de gemeentelijke heffingen, het beleid rondom de lokale heffingen, een overzicht van de tarieven, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk.

Algemeen
De totale opbrengst aan belastingen en overige heffingen bedraagt in 2023 ruim € 31,5 miljoen. In onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de lokale heffingen weergegeven:

bedragen x € 1.000	2022	2023
Onroerende-zaakbelastingen	12.068	12.693
Rioolheffing	6.089	6.418
Afvalstoffenheffing	6.500	6.793
Toeristenbelasting	268	281
Lijkbezorgingsrechten	1.007	1.066
Leges	2.917	4.519
Marktgelden	50	43
Havengelden	84	86
Kwijtschelding	-359	-378
	28.624	**31.521**

Het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) verzorgt de uitvoering van diverse belastingen voor de gemeenten.

Bij de heffingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, leges, marktgelden en havengelden) mogen de geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten. Bij de toe te rekenen kosten worden onder andere de kwijtschelding, de kosten van het SVHW en de kosten van toezicht meegenomen, maar de beleidsuren en uren van handhaving niet.

Bij de belastingen (OZB en toeristenbelasting) geldt deze wettelijke eis niet. De opbrengst van de belastingen komt in de algemene middelen van de gemeente terecht.

Voorgesteld wordt om de tarieven en bij de OZB de opbrengst te indexeren met de inflatie. De inflatie is 4,8% (1,8% correctie inflatie 2022 en 3% inflatie 2023).

1. Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De OZB wordt berekend naar een percentage van de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen. Het SVHW bepaalt jaarlijks een nieuwe WOZ-waarde van de woning of niet-woning.

Drie groepen krijgen een aanslag OZB, namelijk eigenaren van woningen, eigenaren en gebruikers van niet-woningen. Voor iedere groep geldt een eigen tarief. Gebruikers van woningen, bijvoorbeeld huurders, krijgen geen aanslag OZB.

De uitkomsten van de taxatie door het SVHW zijn voor vaststelling van de begroting nog niet definitief. Daarom wordt gerekend met de (geactualiseerde) waardegegevens van 2021 en de geschatte waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. De verwachting is dat in onze gemeente de gemiddelde WOZ-waarde stijgt bij woningen met 17,2% en bij niet-woningen met 0,8%.

De waardestijging leidt niet tot een hogere opbrengst OZB, omdat de waardestijging gecompenseerd wordt door een verlaging van de tarieven. De totale opbrengst van de OZB wordt geïndexeerd met de inflatie (en niet de tarieven). Op basis van deze cijfers zien de tarieven er als volgt uit:

bedragen x € 1.000	2021	2022	2023
Eigenaren woning	0,1069%	0,0995%	0,0858%
Eigenaren niet-woning	0,2512%	0,2596%	0,2641%
Gebruikers niet-woning	0,2084%	0,2137%	0,2181%

2. Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker. Bij woningen wordt de hoogte van de rioolheffing bepaald door de grootte van het huishouden. Bij niet-woningen is de WOZ-waarde de basis.

Uitgangspunt is kostendekkende tarieven. Het tarief wordt geïndexeerd met de inflatie.

	2021	2022	2023
Woning: eenpersoonshuishouden	€189,35	€192,40	€201,65
Woning: meerpersoonshuishouden	€252,45	€256,50	€268,80
Niet-woning: % van de WOZ-waarde	0,0783%	0,0796%	0,0834%
	(max. € 1.113,05)	(max. € 1.130,85)	(max. € 1.185,15)
Berekening kostendekkendheid rioolheffing			
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente			4.834.211
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen			
netto kosten taakveld(en)			**4.834.211**
Toe te rekenen kosten			477.542
Overhead incl. (omslag)rente			709.877
BTW			759.514
Totale kosten			**6.781.144**
Opbrengst heffingen			**6.418.185**
Dekkingspercentage			**94,65%**

Het dekkingspercentage wordt 100% door de inzet van de Voorziening Riool van € 362.959. Dit verklaart het verschil tussen de totale opbrengst en de totale kosten in bovenstaande tabel.

3. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven van de gebruiker. Uitgangspunt is kostendekkende tarieven. De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. In de tarieven is ook de tariefsverhoging van Cyclus verwerkt.

	2021	2022	2023
Vast tarief	€170,85	€173,70	€183,40
vermeerderd met			
per lediging restafval (140 liter)	€6,90	€7,00	€7,15
per lediging restafval (240 liter)	€11,85	€12,00	€12,25
per storting in ondergrondse container	€2,95	€3,00	€3,05
Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing			
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente			6.513.415
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen			-930.267
netto kosten taakveld(en)			**5.583.148**
Toe te rekenen kosten			333.462
Overhead incl. (omslag)rente			129.418
BTW			750.000
Totale kosten			**6.796.027**
Opbrengst heffingen			**6.792.520**
Dekkingspercentage			**99,95%**

4. Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt geheven van degene die gelegenheid biedt tot verblijf (de ondernemer), maar het is uiteindelijk de gast van buiten de gemeente die de belasting betaalt. De ondernemer mag de belasting namelijk doorberekenen aan zijn gasten. Het tarief wordt geïndexeerd met de inflatie.

	2021	2022	2023
Per persoon per overnachting	€1,75	€1,78	€1,87

5. Lijkbezorgingrechten

Lijkbezorgingsrechten worden geheven van degene op wiens aanvraag of ten behoeve van wie de dienst wordt verricht of van degene die van de bezittingen, werken of inrichtingen gebruik maakt.

De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. Voor de tarieven wordt verwezen naar de vast te stellen tarieventabel bij de Verordening lijkbezorgingsrechten 2023.

Berekening kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	1.472.342
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-215.801
netto kosten taakveld(en)	**1.256.541**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	558.112
BTW	-
Totale kosten	**1.814.653**
Opbrengst heffingen	**1.065.662**
Dekkingspercentage	**58,7%**

De kapitaallasten worden gedekt uit de Reserve Begraafplaatsen en uit de Reserve Kapitaallasten. De onttrekking wordt meegenomen bij de inkomsten van het taakveld waardoor de netto kosten lager worden.

6. Leges

Leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. Een aantal legestarieven is wettelijk gemaximeerd, zoals het tarief voor een paspoort, een rijbewijs en een aanwezigheidsvergunning speelautomaten. In die gevallen wordt het maximale tarief gehanteerd (afgerond op € 0,05 naar beneden). Uitgaande van de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen op 1 januari 2023 wordt hoofdstuk 2 (voorheen titel 2) van de tarieventabel bij de legesverordening gewijzigd zoveel mogelijk conform de modelverordening van de VNG. Indien de inwerkingtreding van deze wetten (weer) uitgesteld wordt, worden de tarieven van hoofdstuk 2, met uitzondering van de doorberekende externe tarieven, geïndexeerd met de inflatie. Voor de tarieven wordt verwezen naar de vast te stellen tarieventabel bij de Legesverordening 2023.

Berekening kostendekkendheid leges	
Loonkosten taakveld(en)	526.360
Overige directe kosten taakveld(en)	493.457
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**1.019.817**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	476.619
BTW	-
Totale kosten	**1.496.436**
Opbrengst heffingen	**867.948**
Dekkingspercentage	**58,0%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Loonkosten taakveld(en)	1.665.343
Overige directe kosten taakveld(en)	566.629
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	
netto kosten taakveld(en)	**2.231.972**
Toe te rekenen kosten	112.016
Overhead incl. (omslag)rente	1.312.541
BTW	-
Totale kosten	**3.656.529**
Opbrengst heffingen	**3.607.814**
Dekkingspercentage	**98.7%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Loonkosten taakveld(en)	91.066
Overige directe kosten taakveld(en)	8.941
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**100.007**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	82.460
BTW	-
Totale kosten	**182.467**
Opbrengst heffingen	**7.588**
Dekkingspercentage	**4,2%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Loonkosten taakveld(en)	364.264
Overige directe kosten taakveld(en)	35.763
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**400.027**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	329.841
BTW	-
Totale kosten	**729.868**
Opbrengst heffingen	**25.962**
Dekkingspercentage	**3,6%**

Berekening kostendekkendheid leges	
Loonkosten taakveld(en)	26.424
Overige directe kosten taakveld(en)	-
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**26.424**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	10.325
BTW	-
Totale kosten	**36.749**
Opbrengst heffingen	**17.833**
Dekkingspercentage	**48,5%**

Berekening kostendekkendheid leges	
hst. 3: dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hst. 2 / Kinderopvang	
Loonkosten taakveld(en)	26.304
Overige directe kosten taakveld(en)	99.494
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen netto	-
netto kosten taakveld(en)	**125.798**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	23.819
BTW	-
Totale kosten	**149.617**
Opbrengst heffingen	**10.480**
Dekkingspercentage	**7,0%**

7. Marktgelden

De marktgelden worden geheven van degene aan wie een standplaats op de markt ter beschikking gesteld is. Marktgelden kennen een gedifferentieerd tarief voor de grote markten, de kleine markten en de mini markten.

De marktgelden mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. De tarieven bedragen per strekkende meter frontbreedte voor een vaste standplaats per kwartaal.

	2021	2022	2023
grote markt (20 en meer standplaatsen)	€27,55	€28,00	€29,35
kleine markt (6 t/m 19 standplaatsen)	€18,10	€18,40	€19,30
mini markt (1 t/m 5 standplaatsen)	€11,85	€12,05	€12,65

Berekening kostendekkendheid marktgelden				
	20 en meer	**6 t/m 19**	**1 t/m 5**	**totaal**
Begrote kosten	€17.920	€35.349	€9.205	€62.474
Begrote opbrengsten	€17.140	€22.234	€3.795	€43.169
Dekkingspercentage	**96%**	**63%**	**41%**	**69%**

Er is bewust voor gekozen om het tarief van de kleine markten laag te houden, omdat er minder vraag is naar standplaatsen en omdat we de leefbaarheid van de kleine kernen willen behouden.

8. Havengelden

Havengelden worden geheven van de schipper van het vaartuig. De havengelden mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De tarieven worden geïndexeerd met de inflatie. Voor de tarieven wordt verwezen naar de vast te stellen Verordening havengelden 2023.

Berekening kostendekkendheid havengelden	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	82.740
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-11.937
netto kosten taakveld(en)	**70.803**
Toe te rekenen kosten	-
Overhead incl. (omslag)rente	55.787
BTW	-
Totale kosten	**126.590**
Opbrengst heffingen	**86.328**
Dekkingspercentage	**68,2%**

9. Overige heffingen

Voor de bijdragen van de bedrijveninvesteringszones (BIZ-heffing) treedt de gemeente op als dienstverlener. De stichtingen zorgen voor de plannen en de uitvoering ervan. De bij aanvang van de BIZ opgestelde verordening geldt voor het hele BIZ-tijdvak (5 jaar) en bevat de tarieven voor alle jaren. Er is een BIZ-heffing voor het centrum van Schoonhoven, voor het centrum van Bergambacht en voor bedrijventerrein De Wetering in Bergambacht.

10. Overzicht lokale lastendruk

Bij de lokale lastendruk nemen we de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing mee in de berekening.
De WOZ-waarde 2022 is gecorrigeerd met de gemiddelde waardestijging van woningen. Bij de afvalstoffenheffing is uitgegaan van een meerpersoonshuishouden met een container van 240 liter die 10x per jaar geleegd wordt.

Eigenaar woning	2021	2022	2023
WOZ-waarde	**€291.000**	**€318.000**	**€372.000**
OZB	€311,00	€316,00	€319,00
Afvalstoffenheffing	€289,35	€293,70	€305,90
Rioolheffing	€252,45	€256,50	€268,80
	€852,80	**€866,20**	**€893,70**

Huurder woning	2021	2022	2023
Afvalstoffenheffing	€289,35	€293,70	€305,90
Rioolheffing	€252,45	€256,50	€268,80
	€541,80	**€550,20**	**€574,70**

De woonlasten van de omliggende gemeenten voor 2023 zijn nog niet beschikbaar. Om de woonlasten te kunnen vergelijken, worden de woonlasten 2022 vergeleken. Deze woonlasten zijn berekend met behulp van de Lokale Lasten Calculator 2022 van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lager Overheden). Bij de berekening is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde, een tweepersoonshuishouden met de gemiddelde hoeveelheid afval en indien de rioolheffing afhankelijk is van het waterverbruik het gemiddelde waterverbruik.

Gemeente	OZB	afvalstoffenheffing	rioolheffing	woonlasten
Krimpenerwaard	**€ 388**	**€ 251**	**€ 257**	**€ 896**
Bodegraven-Reeuwijk	€ 453	€ 316	€ 287	€ 1.056
Gouda	€ 313	€ 313	€ 500	€ 1.126
Krimpen aan den IJssel	€ 319	€ 384	€ 236	€ 939
Oudewater	€ 518	€ 304	€ 335	€ 1.157
Zuidplas	€ 452	€ 304	€ 192	€ 948
Landelijk gemiddelde	€ 380	€ 317	€ 207	€ 904

11. Kwijtschelding

Iemand die de lokale belastingen niet kan betalen, kan in aanmerking komen voor kwijtschelding. Bij het verlenen van kwijtschelding wordt rekening gehouden met het vermogen en met de betalingscapaciteit die iemand heeft. Kleine zelfstandigen kunnen ook in aanmerking komen voor kwijtschelding van hun privé-belastingschulden.

Hoofdregel is dat gemeenten de kwijtscheldingsregels van de rijksoverheid volgen. Het Rijk gaat uit van 90% van de kosten van bestaan. Om van deze rijksregel af te kunnen wijken is in de Verordening kwijtschelding 2023 opgenomen dat we uit gaan van hogere kosten van bestaan, namelijk 100%. Een hoger percentage dan 100% is wettelijk niet toegestaan. In de verordening wordt ook bepaald voor welke belastingen geen of gedeeltelijke kwijtschelding mogelijk is. Kwijtschelding kan verleend worden voor aanslagen OZB, afvalstoffenheffing (vast tarief en een gemaximeerd aantal ledigingen en/of ontgrendelingen) en rioolheffing.

Het SVHW behandelt de kwijtscheldingsverzoeken. Als het eerste verzoek leidt tot kwijtschelding, kan de aanvrager toestemming verlenen voor geautomatiseerde kwijtschelding. Dan hoeft, bij gelijkblijvende omstandigheden, niet jaarlijks een kwijtscheldingsverzoek ingediend te worden.

De kosten voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid worden doorberekend in de tarieven van de verschillende heffingen.

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de gemeente Krimpenerwaard. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) vraagt in deze paragraaf minimaal in te gaan op een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, een inventarisatie van de risico's en het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's. Deze risico-inventarisatie wordt twee keer per jaar geactualiseerd (voor de begroting en voor de jaarrekening). Daarnaast hebben we in onze nota Risicomanagement vastgesteld dat deze paragraaf een toelichting bevat van alle risico's groter dan € 50.000. In de begroting 2023-2026 worden de COVID-19 risico's niet langer separaat benoemd. Voor zover er nog risico's optreden die gerelateerd zijn aan COVID-19 zijn deze geïntegreerd in bestaande risico's.

Weerstandscapaciteit

Met de weerstandscapaciteit bedoelen we al die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. Denk hierbij aan de algemene reserve en de reserve weerstandsvermogen. De reserve weerstandsvermogen is gebaseerd op de geïnventariseerde risico's.

Risico's	Bedrag €
Geïnventariseerde risico's	6.430

Het is onwaarschijnlijk dat alle geïnventariseerde risico's zich tegelijkertijd in volle omvang voordoen. De gemeente Krimpenerwaard heeft ervoor gekozen om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen op 50% van de geïnventariseerde risico's.

Hetgeen neerkomt op:

- 50% van de geïnventariseerde risico's af te dekken, 50% van € 6.430.000 = € 3.215.000

Dit saldo ad € 3.215.000 moet afgedekt worden door middel van de reserve weerstandsvermogen.

Weerstandscpaciteit	Bedrag
De algemene reserve	7.104
De reserve weerstandsvermogen	3.215
Totale beschikbare weerstandscapaciteit	**10.319**

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt weergegeven als een ratio tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het totaal van de gekwantificeerde risico's.
De weerstandscapaciteit bedraagt € 10,3 miljoen. De geïnventariseerde risico's bedragen € 6,4 miljoen Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de geïnventariseerde risico's. Dit verhoudingsgetal bedraagt derhalve 1,6.

Ratio	Waardering
Boven 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 0,8 en 1,4	Matig
Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
Onder 0,6	Ruim onvoldoende

Het kengetal 1,6 (Jaarrekening 2021: 2) geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen en wordt beoordeeld als matig. De verlaging van dit kengetal van 2 naar1,6 wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de beoogde onttrekking uit de Algemene reserve vrij vermogen in 2023, waardoor de weerstandscapaciteit afneemt.

Risicomanagement

Risicomanagement kent meerdere doelstellingen. In de nota Risicomanagement, die in oktober 2016 in de raad is vastgesteld, zijn de volgende doelstellingen benoemd:

1. Inzicht verkrijgen in de risico's die wij als gemeente lopen. Dit zijn zowel financiële als niet-financiële risico's. Daarbij moeten beheersmaatregelen deze risico's verminderen.
2. Vergroten van het risicobewustzijn van alle medewerkers binnen de gemeente in houding en gedrag. Risicobewustzijn moet onderdeel zijn van de bedrijfscultuur.
3. Beoordelen van het benodigde weerstandsvermogen.
4. Voldoen aan wet- en regelgeving (BBV).

Bij risico's maken we een onderscheid tussen risico's die wel en risico's die niet van belang zijn voor de weerstandscapaciteit. Bepaalde risico's zijn niet van belang voor de weerstandscapaciteit als de begroting- en rekeningcyclus in orde is en we adequate beheersmaatregelen of (verlies)voorzieningen hebben getroffen. Risico's die van belang zijn voor de weerstandscapaciteit zijn bijvoorbeeld bedrijfsrisico's als grondexploitatie, de sociaaleconomische ontwikkelingen, garantieverplichtingen, schadeclaims en renterisico's.

De risico-inventarisatie is in juli en augustus 2022 geactualiseerd.

Inventarisatie van de risico's
Op basis van de geïnventariseerde risico's is een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële tegenvallers. Om bij de inventarisatie een redelijke inschatting te kunnen maken van de kansen dat risico's zich voordoen en de financiële consequenties, hebben we gebruik gemaakt van bandbreedtes. Bij de opzet van de bandbreedtes is rekening gehouden met de omvang van risicovolle situaties in Krimpenerwaard, afgezet tegen de schaal waarop Krimpenerwaard opereert.

Klasse	Norm	Risico
1	Minder of 1 x per 10 jaar	10%
2	1 x per 5 - 10 jaar	30%
3	1 x per 2 - 5 jaar	50%
4	1 x per 1 - 2 jaar	70%
5	1 x per jaar of vaker	90%

Bij elk risico is geïnventariseerd welke beheersmaatregelen zijn getroffen die het risico verkleinen. Vervolgens is een inschatting gemaakt van het maximaal financiële risico dat resteert. Met behulp van het percentage, behorend bij de klasse (bijvoorbeeld 10%), en het bedrag opgenomen bij "maximaal financieel gevolg restrisico" wordt het financiële gevolg voor de weerstandscapaciteit berekend. Hieronder een overzicht van de risico's ≥ € 50.000 op basis van het op deze wijze berekende financiële gevolg.

Risico's >= € 50.000		(x € 1.000)
1.	SD/SZ - Diverse risico's Jeugd, Wmo en Participatiewet	1.535
2.	Gebiedsovereenkomst - Opgave natuur	1.500
3.	ALG - Risico inzake inflatie en loon-en prijsstijgingen in diverse sectoren	1.000
4.	SD04 - Financiële verplichtingen tav sport en maatschappelijke voorzieningen kunnen leiden tot financiële risico's	940
5.	GREX01 - Exploitatierisico's	218
6.	P&O-06 Wachtgeldregeling wethouders	120
7.	OW01 - Beheeroverdracht Steinsedijk in Haastrecht	112
8.	ALG01 - Niet voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming	105
9.	S&I12 - Onvoldoende naleven van informatiebeleid en procedures	70
10.	SD - Impact (Oekraïense) vluchtelingenstroom	PM
11.	Overige risico's	830
Totaal		**6.430**

De benodigde weerstandscapaciteit op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 6,4 miljoen. Bij de Jaarrekening 2021 was dit € 7,4 miljoen. De verlaging van het risico met € 1 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door het wegvallen van de risico's COVID-19, een beperking van enkele risico's binnen het sociaal domein en een afname van de risico's op de grondexploitaties en lopende projecten. Wat echter wel duidelijk is, is dat er met name door de onzekerheid op een groot aantal dossiers op landelijk niveau zoals asielbeleid, woningbouw-en stikstofopgave en de financiering medeoverheden na 2025 er ook gemeentelijk veel onzekerheden bijkomen. Maar gezien de grote

onzekerheid op veel van deze dossiers is ook een risico inschatting complex. Hieronder volgt een toelichting op de risico's van € 50.000 en groter.

Inleiding

Vanaf de Begroting 2021 worden alle risico's van € 50.000 en groter toegelicht. Hieronder een toelichting per risico ≥ € 50.000.

1 - SD Diverse risico's Jeugd, Wmo en Participatiewet

Jeugd en Wmo € 1,28 miljoen

De uitgaven voor Jeugdhulp en de Wmo-voorzieningen worden jaarlijks zo reëel mogelijk begroot. Door het open einde karakter van deze voorzieningen bestaat het risico (€ 0,8 miljoen) dat de uitgaven een, vaak niet te voorzien, negatief verloop laten zien. Een toename van de kosten kan het gevolg zijn van mutaties in het volume en in de prijsafspraken. Binnen de Jeugdhulp wordt 70% van de indicaties buiten het gemeentelijke kanaal om afgegeven door directe verwijzers als huis- en jeugdartsen. In de tussentijdse rapportages stellen wij steeds de budgetten bij op basis van de meest recente data.

Binnen het Sociaal Domein wordt aan verschillende leveranciers, soms onder landelijke druk vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, voorschotten betaald om de continuïteit van de dienstverlening te kunnen waarborgen. Het risico (€ 0,3 miljoen) bestaat dat betaalde voorschotten bij een faillissement van de dienstverlener niet meer kunnen worden verrekend. De nu nog uitstaande bevoorschotting wordt momenteel formeel ook omgezet in een leningsovereenkomst om daarmee de risico's te beperken en formeel vast te leggen. Het borgen van continuïteit door middel van voorschotten en leningen wordt momenteel mede versterkt door de transformatie die de jeugdhulp plus zorgverlening doormaakt. Dit vraagt om een inspanning van de aan deze zorg verbonden zorgaanbieders om hun zorgpakket om te schakelen.

Bij de Wmo heeft de verlaging van de eigen bijdrage een aanzuigende werking op de maatwerkvoorzieningen. We zien over 2020 en 2021 een toename van de Wmo uitgaven. De toename is deels het gevolg van de toenemende vergrijzing en deels ten gevolge van de verlaging van het abonnementstarief. Daarnaast bestaat de kans dat niet tijdig gesignaleerd wordt dat mensen (tijdelijk) minder zelfredzaam zijn. Het gaat hierbij om alle doelgroepen binnen de samenleving. Jong en oud. Het risico (€ 0,1 miljoen) bestaat eruit dat de gemeente opeens voor hoge kosten komt te staan omdat te laat kan worden ingegrepen. Door middel van de inspanning zoals benoemd in het integraal beleidskader sociaal domein en de maatschappelijke agenda trachten we de zelfredzaamheid te vergroten of het ontbreken daarvan eerder te signaleren. Daarnaast toetsen we tegenwoordig, als onderdeel van de zelfredzaamheidstoets, ook de financiële zelfredzaamheid van inwoners bij aanvragen huishoudelijk hulp.

Tot slot bestaat er nog het risico (€ 0,1 miljoen) dat de uitgaven Jeugd, als gevolg van de invoering van het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet per 1 januari 2022, minder hard dalen dan de berekeningen van het Rijk. Inmiddels is er goed inzicht in de in- en uitstroom door de wijziging van het woonplaatsbeginsel, maar er is nog geen volledige overgang van alle jeugdigen gerealiseerd. Het risico blijft daarmee bestaan, maar wordt op basis van de laatste inzichten wel aanzienlijk lager dan in de jaarrekening 2021 (0,4 miljoen).

Participatiewet € 0,25 miljoen

Ook voor 2022 is de verwachting dat de gemeente Krimpenerwaard aanspraak zal mogen maken op de vangnetuitkering inzake de BUIG-budgetten. De discrepantie tussen de uitkering vanuit de Rijksoverheid en de kosten van de gemeente nemen echter wel af en de verwachting is dat deze trend zich ook in 2023 zal doorzetten. Het risico neemt daarmee licht af ten opzichte van de jaarrekening 2021.

2 - Gebiedsovereenkomst - opgave natuur

De gemeente heeft samen met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de regie over de samenhangende opgaven in hun buitengebied. De provincie Zuid-Holland fungeert als opdrachtgever. In het tweede halfjaar van 2020 is met de andere twee overheden een addendum overeengekomen op de Gebiedsovereenkomst Veenweiden.

Allereerst is de doorlooptijd van de overeenkomst verlengd tot en met 2026. Daarnaast zijn nieuwe afspraken gemaakt over het risico van overschrijding van het totaalbudget van € 95,1 miljoen voor dit project. Bij een overschrijding van het budget tot € 4 miljoen, is 50% voor rekening van de provincie en 50% voor rekening van de uitvoerende partijen (gemeente 75% en hoogheemraadschap 25%). Is de

overschrijding meer dan € 4 miljoen, dan is dat volledig voor rekening van de provincie. De aanspraak zal voor de gemeente, op basis van het addendum, nooit meer bedragen dan € 1,5 miljoen.

3 - Risico's inzake inflatie en loon- en prijsstijgingen in diverse sectoren
In de paragraaf weerstandsvermogen bij de jaarrekening 2021 was reeds een risico opgenomen van € 500.000 met betrekking tot loon-en prijsontwikkelingen in de bouw- en onderhoudssector. Inmiddels zien we dit risico bewaarheid worden en waar mogelijk wordt deze stijgingen verwerkt in de budgetten. Daarmee neemt het risico op de onderdelen waar de budgetten bijgesteld kunnen worden wel af, maar inmiddels moeten we erkennen dat gezien de hoge inflatie en de loon-en prijsstijgingen in overige sectoren er ook op andere fronten risico's ontstaan voor ons als gemeente. Denk daarbij aan prijsstijgingen bij onze verbonden partijen, onze maatschappelijke partners, maar ook een toename van het aantal minima die daarmee aanspraak krijgen op voorzieningen die voor deze doelgroep beschikbaar zijn binnen onze gemeente. Ook de loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie, waarvoor in de begroting 2023 een stijging van 2% is voorzien, geeft nog risico's aangezien deze loonontwikkeling op basis van de laatste landelijke indexcijfers ook hoger uit kan vallen. Het is daarbij nog onzeker in hoeverre de gemeente zelf gecompenseerd wordt voor deze loon- en prijsstijgingen via het gemeentefonds. Daarom is de hoogte van dit risico in de begroting 2023 op € 1 miljoen gezet.

4 - Verplichtingen ten aanzien van sport en maatschappelijke voorzieningen
Op basis van in het verleden gemaakte afspraken heeft de gemeente verplichtingen ten aanzien van enkele maatschappelijke instellingen. De methode van risicobepaling voor dit onderdeel is gewijzigd ten opzichte van voorgaande keren. De risico's worden sinds de jaarrekening 2020 nu ontleend aan de standenlijst voor maatschappelijke voorzieningen (onderdeel beheer van het project maatschappelijke voorzieningen binnen Sociaal Domein). Bruto en netto wordt het risico nauwkeuriger per instelling bepaald. Ten opzichte van de jaarrekening 2021 zijn er geen wijzigingen opgetreden in de risicoprofielen van de verschillende voorzieningen.

5 - Grondexploitaties
In de grondexploitaties zijn er verschillende soorten risico’s te onderscheiden. Voorbeelden hiervan zijn financiële, technische of organisatorische risico’s. Voor deze begroting 2023 zijn deze risico’s geactualiseerd. De totale risicowaardering is voor de begroting 2023 bepaald op circa € 218.000,00. Dit is ongeveer € 70.000 lager ten opzichte van dit risico bij de jaarrekening 2021. Oorzaak hiervan is de afronding van beide complexen Dorpshart (Krimpen aan de Lek) in 2022. Voor de complexen Tussen Dijk en Bakwetering en Hoflaan Stolwijk is de risicowaardering vanwege de verwachte beperkte mutaties in het risicoprofiel in deze complexen, ongewijzigd gebleven ten opzichte van de jaarrekening 2021.
In paragraaf G – Grondbeleid wordt nader ingegaan op de grondexploitaties binnen onze gemeente en de gevormde reserves en voorzieningen.

6 - Beheeroverdracht Steinsedijk in Haastrecht
Met ingang van 1 januari 2017 is de Waterwet gewijzigd. Vanwege de wetwijziging is door de Provincie een ontwerpbesluit opgesteld tot wijziging van de Waterverordening Rijnland en de Verordening Ruimte 2014, welke op 14 november 2018 is vastgesteld door de Provincie Zuid-Holland. Het Hoogheemraadschap van Rijnland (verder Rijnland) heeft op basis van dit besluit de legger regionale keringen en de legger primaire keringen geactualiseerd. Onderdeel van de wetswijziging is een wijziging in de normering van dijken. De Steinsedijk in Haastrecht heeft daardoor voor een groot deel de waterkerende functie verloren en is dus formeel geen dijk meer. Dit betekent dat het hele dijklichaam in beheer en onderhoud door Rijnland aan de gemeente wordt overgedragen. Aangezien het dijklichaam in slechte staat van onderhoud verkeert, vordert de gemeente van Rijnland de kosten van herstel van het dijklichaam. De ramingen voor het herstel liggen tussen en € 6,5 en € 8,5 miljoen exclusief BTW. Op grond van deze informatie is het risico berekend op € 112.000 gebaseerd op een investering van € 8.350.000 af te schrijven in 80 jaar. Er wordt op dit moment gekeken wat de mogelijkheden zijn om het dijklichaam zo te construeren dat er voor de komende lange periode geen onveilige situaties ontstaan en waardoor het onderhoud verder teruggedrongen wordt. Daarbij wordt ook nog steeds gekeken naar de rol van Rijnland. Zodra daar duidelijkheid over is kan dit risico komen te vervallen.

7 - Niet voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming
De gemeente is verplicht passende technische en organisatorische maatregelen te treffen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens van burgers. Vanaf 25 mei 2016 geldt de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en organisaties in de publieke en private sector hadden tot 25 mei 2018 de tijd voor het aanpassen van de bedrijfsvoering op de AVG. Organisaties die vanaf dat

moment niet aan de AVG voldoen lopen boeterisico's, die kunnen oplopen tot € 20 miljoen of maximaal 4% van de jaaromzet.

8 - Wachtgeldregeling wethouders
De uitkering (wachtgeld) na het vervullen van een politiek ambt is voor politieke ambtsdragers geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Het recht op de uitkering bestaat ongeacht de reden van het aftreden. De termijn en hoogte van de uitkering zijn afhankelijk van de duur van alle voorafgaand aan het ontslag beklede politieke functies (de Appa-loopbaan) en van inkomsten uit een eventuele nieuwe functie. Daarnaast is ook sprake van recht op vergoeding van ten behoeve van outplacement.
In de loop van 2022 heeft een aantal, inmiddels voormalige, bestuurders recht gekregen op een uitkering. In de begrotingscijfers vanaf 2023 is op basis van een inschatting van hoogte, duur en mogelijke inkomsten rekening gehouden met de hoogte van de uitkering. Dit bedrag ligt lager dan de maximale aanspraak. Het verschil is nu meegenomen in de risicoanalyse. Indien er sprake is van wijzigingen in de omvang van de aanspraken op een uitkering wordt dit meegenomen in de p&c-documenten in de loop van het jaar.

9 - Onvoldoende naleven van informatiebeleid en procedures
Dit risico gaat over het voorkomen van schending van enige wetgeving, wettelijke en regelgevende of contractuele verplichtingen en van beveiligingseisen. Het niet toezien op de naleving van het onlangs geactualiseerde informatiebeveiligingsbeleid kan tot gevolg hebben dat er wel regels zijn afgesproken en maatregelen zijn genomen, maar dat men er zich niet of onvoldoende aan houdt. Het risico is bruto hoog geprioriteerd. We hebben echter vele beheersmaatregelen getroffen, waardoor het risico (netto) slechts beperkt drukt op het weerstandsvermogen.

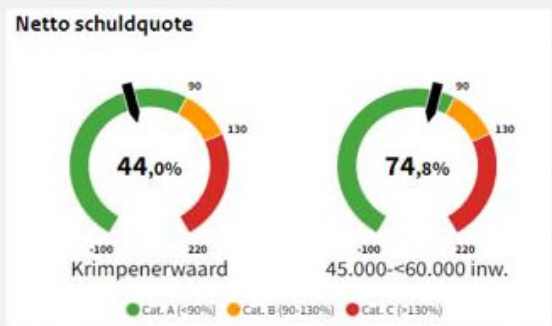
10 - Impact (Oekraïense) vluchtelingenstroom
De enorme toename aan vluchtelingen, mede veroorzaakt door de crisis in Oekraïne heeft niet alleen een korte termijn impact, maar gaat ook op de langere termijn impact hebben. Denk daarbij aan zorgvragen, minima en bijstand, participatie etc. Met name gezien de omvang van de stroom Oekraïense vluchtelingen en de onduidelijkheid over de mogelijkheid en wens tot terugkeer maken dat hier aanzienlijke risico's spelen met betrekking tot de langere termijn impact hiervan op de gemeentelijke begroting. Met betrekking tot de korte termijn is er door de compensatie van de Rijksoverheid geen impact te verwachten op de financiële staat van de gemeente. Wel is er op de korte termijn een grote impact op het ambtelijk apparaat waarbij ook de onder druk staande arbeidsmarkt geen ruimte geeft om eenvoudig op te schalen en ondersteuning in te zetten. Naast de opvang van de Oekraïense vluchtelingen is er momenteel ook een landelijke asielzoekerscrisis. De eerste regionale taakstelling is al opgelegd en onduidelijk is wat de effecten hiervan voor onze gemeente in 2023 gaan zien. Momenteel is het dan ook nog niet mogelijk om de financiële consequenties en risico's voor 2023 en verder in te schatten en wordt dit risico als PM post opgenomen.

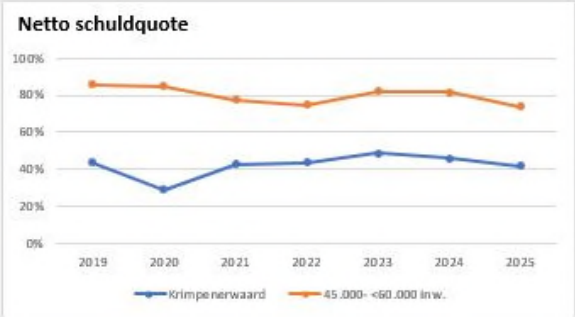
Kengetallen
Gezien het stijgende belang van onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten, een grotere druk op doelmatigheid en een steeds meer divers wordende context (ontwikkeling van financiële producten, meer verbonden partijen, meer taken zoals bijvoorbeeld in het Sociaal Domein) is het belang van inzicht in de financiële positie toegenomen.
Om aan het voorgaande tegemoet te komen, schrijft het BBV een verplichte basis set van vijf financiële kengetallen voor die moeten worden opgenomen in deze paragraaf. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie
opgenomen.

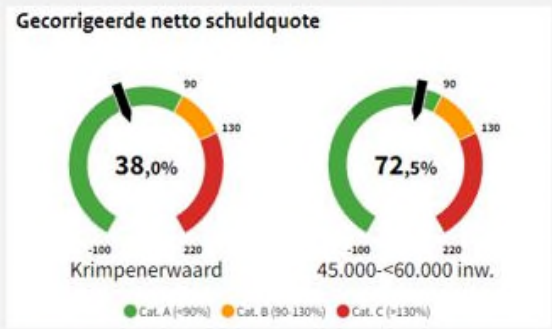
In de volgende tabel zijn de verplichte kengetallen, inclusief betreffende waarden voor onze gemeente opgenomen. Onder de tabel volgt een nadere toelichting per kengetal en wordt de link gelegd tussen waarden op de verschillende kengetallen.

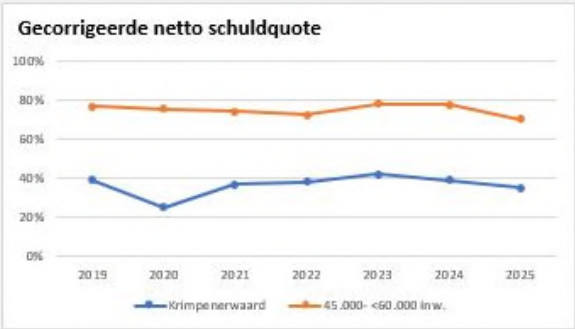
Kengetallen	Rekening	Begroting				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	21%	44%	60%	83%	95%	93%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	15%	38%	52%	75%	87%	85%
Solvabiliteitsratio	33%	32%	24%	24%	25%	23%
Structurele exploitatieruimte	0,3%	0,4%	0,7%	2,1%	3,4%	-2,4%
Grondexploitatie	-1%	1%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	106%	107%	99%	99%	99%	99%

Voor de toelichting per kengetal wordt gebruik gemaakt van het dashboard Financiële kengetallen van uw gemeente van het Ministerie van Binnenlands Zaken en Koninkrijksrelaties. Daarbij worden de cijfers van de eigen gemeente geplaatst in de context met landelijke cijfers en de cijfers van de gemeentegrootte 45.000 tot 60.000 inwoners. Deze benchmark is gebaseerd op de cijfers uit de Begroting 2022.

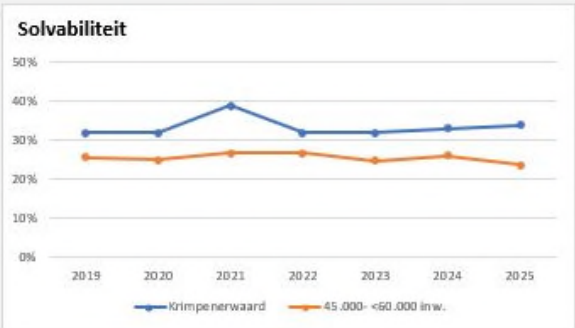

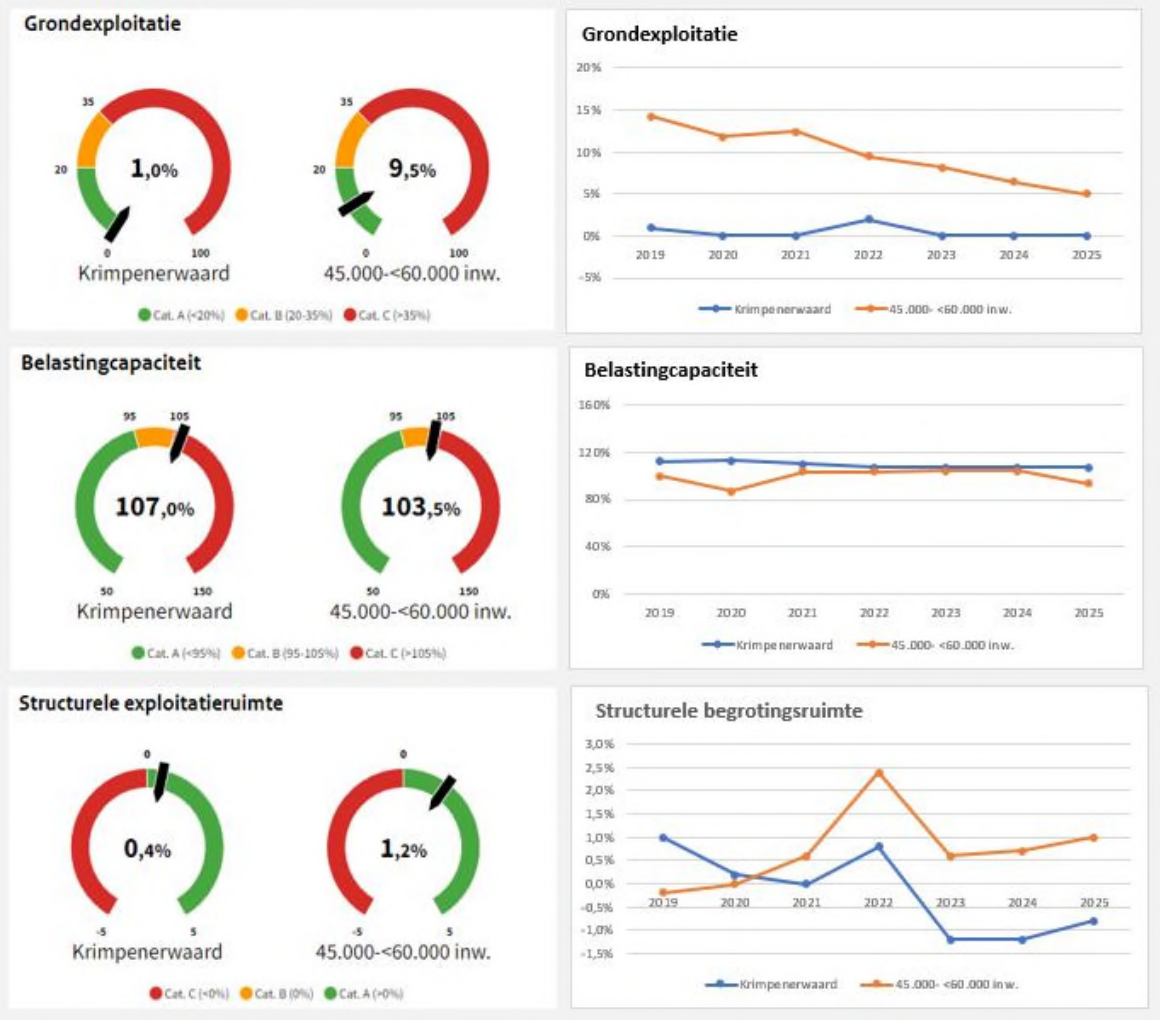

Toelichting per kengetal:

Netto schuldquote: Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarop rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatieruimte. Een normale netto schuldquote ligt tussen de 0% en 90%. Een schuldquote tussen de 90% en 130% wordt als hoog beschouwd en mag niet verder toenemen. Een schuldquote hoger dan 130% wordt als te hoog beoordeeld en moet afgebouwd worden. De gemeente Krimpenerwaard bevindt zich met 44% bij de begroting 2022 binnen de normale marge en zit lager dan het gemiddelde van andere gemeenten van gelijke omvang (74,8%). Vanaf 2023 zien we de netto schuldquote flink toenemen in verband met de voorziene investeringen.

Gecorrigeerde netto schuldquote: Dit kengetal is een aanvulling op bovenstaande waarbij er een correctie plaatsvindt door de verstrekte leningen mee te nemen. Dit om het effect van doorlenen inzichtelijk te maken. De marges zijn identiek en door het meenemen van de verstrekte leningen daalt de schuldquote van de gemeente Krimpenerwaard van 44% naar 38%. Ook de gecorrigeerde netto schuldquote neemt toe op basis van de voorziene investeringen.

Solvabiliteit: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar verplichtingen te voldoen en bestaat uit de hoogte van het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. Een ratio hoger dan 50% is het minst risicovol, een ratio tussen de 20% en 50% is neutraal en een ratio lager dan 20% is risicovol. De gemeente Krimpenerwaard zit met 32% bij de begroting 2022 in de middencategorie qua risico, maar scoort in vergelijking met het gemiddelde van de andere gemeenten van gelijke omvang (26,7%) beter. Vanaf 2023 neemt de solvabiliteit licht af.

Grondexploitatie: Dit kengetal geeft weer hoe de boekwaarde van de grondexploitaties zich verhouden tot de totale (geraamde) baten van de gemeente. Een score lager dan 20% is het minst risicovol, tussen de 20% en 35% is neutraal en hoger dan 35% is risicovol. De gemeente

Krimpenerwaard zit met een score van 1% bij de begroting 2022 in de minst risicovolle categorie en loopt ook minder risico dan het gemiddelde van de andere gemeenten van gelijke omvang (9,5%). Vanaf 2024 komt het kengetal afgerond zelfs op 0% uit.

Structurele exploitatieruimte: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente is staat is de structurele lasten te dragen met structurele baten. Bij een negatief percentage zijn de structurele lasten hoger dan de structurele baten. Bij een positief percentage kan de gemeente de structurele lasten dragen met de structurele baten. Voor de gemeente Krimpenerwaard is het percentage 0,4% en dit laat dus zien dat wij de structurele lasten kunnen dragen met de structurele baten. Bij het gemiddelde van de andere gemeenten van gelijke omvang is er meer positieve ruimte tussen de structurele lasten en de structurele baten (1,2%). Vanaf 2023 zien we de exploitatieruimte toenemen tot 2026 waarin we zien dat we door de enorme daling van het gemeentefonds exploitatieruimte tekort komen.

Belastingcapaciteit: Dit kengetal geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot de gemiddelde landelijke belastingdruk. Een score lager dan 100% geeft aan dat de lokale lasten lager zijn dan het landelijk gemiddelde en een score hoger dan 100% geeft aan dat de lokale lasten hoger zijn dan het landelijke gemiddelde. De gemeente Krimpenerwaard zit met een score van 107% iets boven het landelijk gemiddelde en ook iets boven de score van het gemiddelde van de andere gemeenten van gelijke omvang (103,5%). In de begroting 2023 zien we echter een daling tot net onder het landelijk gemiddelde, namelijk 99%. Dit komt met name door een forse stijging in de OZB die veel andere gemeenten door hebben gevoerd.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn bezittingen van de gemeente die gedurende een lange periode gebruikt worden om een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke belang. Het onderhoud hiervan kost veel geld. Dit neemt dan ook een groot deel van de gemeentelijke begroting in beslag. Voor kapitaalgoederen zijn vaak langlopende investeringen vereist. Achterstanden in het onderhoud hiervan kunnen, naast kapitaalvernietiging, in het ergste geval leiden tot onveilige situaties. Het is daarom zinvol om op het gebied van het onderhoud van kapitaalgoederen planmatig beleid te voeren en op deze wijze invulling te geven aan de begrippen assetmanagement en risicomanagement.
In deze paragraaf is het beleidskader opgenomen waarin het kwaliteitsniveau is vastgelegd waarop de kapitaalgoederen worden onderhouden, de aantallen en de financiële middelen die nodig zijn voor het in stand houden hiervan. De financiële consequenties zijn inzichtelijk gemaakt voor de komende jaren. We merken hierbij op dat aanbestedingsvoordelen of -nadelen, gelet op de hoogte van de investeringen, grote invloed kunnen hebben op de financiën. Dat geldt ook voor de ontwikkeling van de rente.

De kapitaalgoederen worden onderverdeeld in de volgende drie categorieën:

1. Gebouwen
2. Wegen, civiele kunstwerken, groen, water, openbare verlichting en speelvoorzieningen; samengevoegd in het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2021-2025 (IBOR 2)
3. Riolering

Op de pagina's hierna is per categorie het beleidskader aangegeven. Ook is van 2023, 2024, 2025 en 2026 de begroting weergegeven.

1. Gebouwen

Actueel beleidskader
De gemeente beschikt over diverse, openbare en niet-openbare, gebouwen. In de begroting wordt voor deze gebouwen rekening gehouden met klein onderhoud en groot onderhoud. In het kort komt het er op neer dat er geen achterstallig onderhoud mag ontstaan. In 2017 heeft de raad het 'Beheerplan gemeentelijk vastgoedbeheer 2017-2031' vastgesteld. Dit vormt het beleidskader voor het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed voor de komende jaren. Dit beheerplan is geactualiseerd en is in 2022 ter besluitvorming aan de raad aangeboden.
Synchroon hieraan wordt aan het voorzieningenbeleid gewerkt. Hiermee moet duidelijk worden welke rol de gemeente speelt in geval van maatschappelijk vastgoed en hoe zij deze rol uitvoert.
Na vaststelling van het vastgoedbeleid zal de zogenaamde Portefeuilleroutekaart (PFK) worden opgesteld. De PFK maakt inzichtelijk wat het kost aan tijd en geld om het gemeentelijke vastgoed te verduurzamen. Voor de korte termijn is reeds budget voorhanden om aan de nu geldende wettelijk verplichte maatregelen te voldoen.

Areaal
De gemeente was in 2017 nog eigenaar van 134 gebouwen. In 2017 heeft de raad besloten om 31 objecten af te stoten. Hiervan zijn 17 gebouwen in de periode 2018-2021 verkocht. Het project wordt nu conform de planning afgesloten. Daarbij merken we op dat van een aantal panden is geconstateerd dat deze om uiteenlopende redenen niet verkocht zullen worden. Te denken valt hierbij aan bijvoorbeeld ontwikkeling, onverkoopbaar of het niet aantrekkelijk zijn om nu in verhuurde staat te verkopen. De kosten blijven binnen het afgesproken budget. De te verkopen gebouwen waren in eerste instantie onttrokken aan het onderhoudsplan. De onverkochte panden zullen weer aan het onderhoudsplan worden toegevoegd. Een eventuele verhoging van het budget moet nog nader moet worden vastgesteld. Sinds 1 januari 2022 is de gemeente eigenaar van 117 gebouwen.

Onderhoudsbudgetten
De financiële middelen voor openbare gebouwen zijn gesplitst in exploitatie (dagelijks onderhoud) en een storting in een onderhoudsvoorziening. De storting in de voorziening is toereikend om in de planperiode het groot onderhoud uit te kunnen voeren. Toch moet wel het aanwezige risico worden benoemd van onvoorziene omstandigheden en prijsstijgingen. Sinds het opstellen van de huidige meerjarenplanning zijn de prijzen van grondstoffen explosief gestegen. Hoe zich dit verder ontwikkelt en wanneer dit zich stabiliseert is de vraag.
De kosten voor het groot onderhoud worden jaarlijks inzichtelijk gemaakt door het uitvoeren van

inspecties aan de gebouwen. Voor de brandweerkazernes geldt dat het klein dagelijks onderhoud ten laste van de Veiligheidsregio komt.

De kosten zijn in de meerjarenbegroting als volgt geraamd:

Onderdeel	2023	2024	2025	2026
Lasten in de exploitatie	353.297	353.297	353.297	353.297
Dotatie voorziening Onderhoud gebouwen	1.380.482	1.380.482	1.380.482	1.380.482
Onttrekking voorziening Onderhoud gebouwen	2.631.256	960.403	1.424.555	900.498

Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en prijsstijgingen ten opzichte van het huidige beheerplan zijn hiervoor in de begroting lasten opgenomen ter grootte van respectievelijk 1% en 3% van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening.

2. IBOR

Actueel beleidskader
Eind 2021 is het IBOR 2 vastgesteld door de gemeenteraad. Met dit plan laat de gemeente zien hoe zij haar openbare buitenruimte de komende jaren gaat beheren. Het IBOR 2 gaat verder met waar we in IBOR 1 mee zijn begonnen:
• We werken kwaliteitsgericht binnen de beschikbare middelen
• We spelen in op trends en ontwikkelingen
• We dragen zorg voor een veilige openbare ruimte
• We kennen de kwantiteit en kwaliteit van ons areaal

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte doen wij volgens de principes van integraal beheer. Hierbij beschouwen wij de onderdelen van de openbare ruimte als een geheel. We hebben het dan over wegen, openbare verlichting, groenvoorzieningen, bomen, water, civiele kunstwerken, speelvoorzieningen en verkeers- en straatmeubilair.

Areaal

Onderdeel	Aantallen 1-1-2022	Eenheid
Wegen in ha.	206	ha
Civiele kunstwerken	397	st
Lichtpunten	12.564	st
Oppervlakte groen in ha.	126	ha
Bomen	21.585	st
Speeltoestellen	929	st
Oppervlakte water in ha.	741	ha
Oeverlengte in km.	164	km
Oeverconstructies	86	st
Duikers	370	st

Onderhoudsbudgetten
De kosten voor het IBOR zijn opgenomen onder:
- Verkeer, vervoer en waterstaat (programma 2)
- Sport, cultuur en recreatie (programma 5)
- Volksgezondheid en milieu (programma 7).

De financiële middelen die beschikbaar zijn voor het IBOR zijn gesplitst in exploitatie (dagelijks onderhoud) en een storting in een onderhoudsvoorziening. De storting in de voorziening is toereikend om in de planperiode het groot onderhoud uit te kunnen voeren.

Onderhoud groen en bestrijding onkruid op verharding
Net als bij gladheidbestrijding is de besteding van de groenbudgetten afhankelijk van de sterk wisselende weersomstandigheden.
Om toch goed te kunnen anticiperen op het wisselende weer zijn soms extra onderhoudswerkzaamheden nodig. Door deze extra maatregelen kan de besteding van groenbudgetten fluctueren en bij ongunstige omstandigheden worden overschreden.

De kosten zijn in de meerjarenbegroting als volgt geraamd:

Onderdeel	2023	2024	2025	2026
Lasten in de exploitatie	3.203.037	3.172.947	3.455.034	3.530.413
Dotatie voorziening IBOR	4.503.275	4.503.275	4.503.275	4.503.275
Onttrekking uit de voorziening IBOR	5.277.466	8.103.442	8.893.542	5.709.500

Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en prijsstijgingen ten opzichte van het huidige beheerplan zijn hiervoor in de begroting lasten opgenomen ter grootte van respectievelijk 1% en 3% van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening.

3. Riolering

Actueel beleidskader

Het beleidskader is gebaseerd op hetgeen is opgenomen in de Wet Milieubeheer. Daarin staat opgenomen dat een gemeente verplicht is al het afvalwater dat binnen haar grenzen vrijkomt, in te zamelen. Door de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken hebben de gemeenten ook de zorg voor het afvloeiend hemelwater en het grondwater. Deze zorgplicht is verankerd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In 2016 is het GRP Krimpenerwaard 2017-2021 vastgesteld. Naar verwachting wordt het nieuwe Omgevingsprogramma riolering en klimaatadaptatie begin 2023 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Het IBOR en vGRP zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden in onze integrale projecten. Dit zijn communicerende vaten, omdat aanpassingen bij de één direct van invloed zijn op de ander. Deze twee beleidskaders worden dan ook in nauwe samenhang afgestemd.

Door een goed beheer en onderhoud, renovatie en vervanging willen wij het rioleringssysteem zo optimaal mogelijk laten functioneren tegen de laagst mogelijke kosten. Duurzaamheid is hierbij een kernbegrip. De riolering dient ervoor om de volksgezondheid duurzaam te beschermen, de kwaliteit van de leefomgeving op peil te houden en bodem, grondwater en oppervlaktewater duurzaam te beschermen en wateroverlast te voorkomen.

Areaal

Onderdeel	Aantallen 1-1-2022	Eenheid
Gemengd systeem	157,1	km
Droogweerafvoer (DWA)	63,1	km
Hemelwaterafvoer (HWA)	78,1	km
Drainage	22,5	km
Gemalen	85	st
Pompunits drukriolering	1887	st
Persleiding	204,9	km
Bergingsbassin	16	st

Onderhoudsbudgetten

De uitgaven voor dit onderdeel vallen in grote lijnen uiteen in exploitatielasten en investeringskosten. De exploitatielasten bestaan voor een groot gedeelte uit kapitaallasten (rente en aflossing op investeringen in het riool) en overheadkosten, omdat het rioolstelsel in eigen beheer wordt onderhouden. Deze kosten worden gedekt door de tarieven.

De kosten zijn in de meerjarenbegroting als volgt geraamd:

Onderdeel	2023	2024	2025	2026
Lasten in de exploitatie	1.393.573	1.367.941	1.367.941	1.367.941
Dotatie voorziening vGRP	-	-	-	-
Onttrekking uit de voorziening vGRP	362.959	664.491	458.521	366.175

4. Projecten openbare ruimte

Bij de beheerplannen worden de benodigde kredieten voor de komende projecten aangevraagd, gebaseerd op de nieuwe uitgangspunten.

D. Financiering

Algemeen

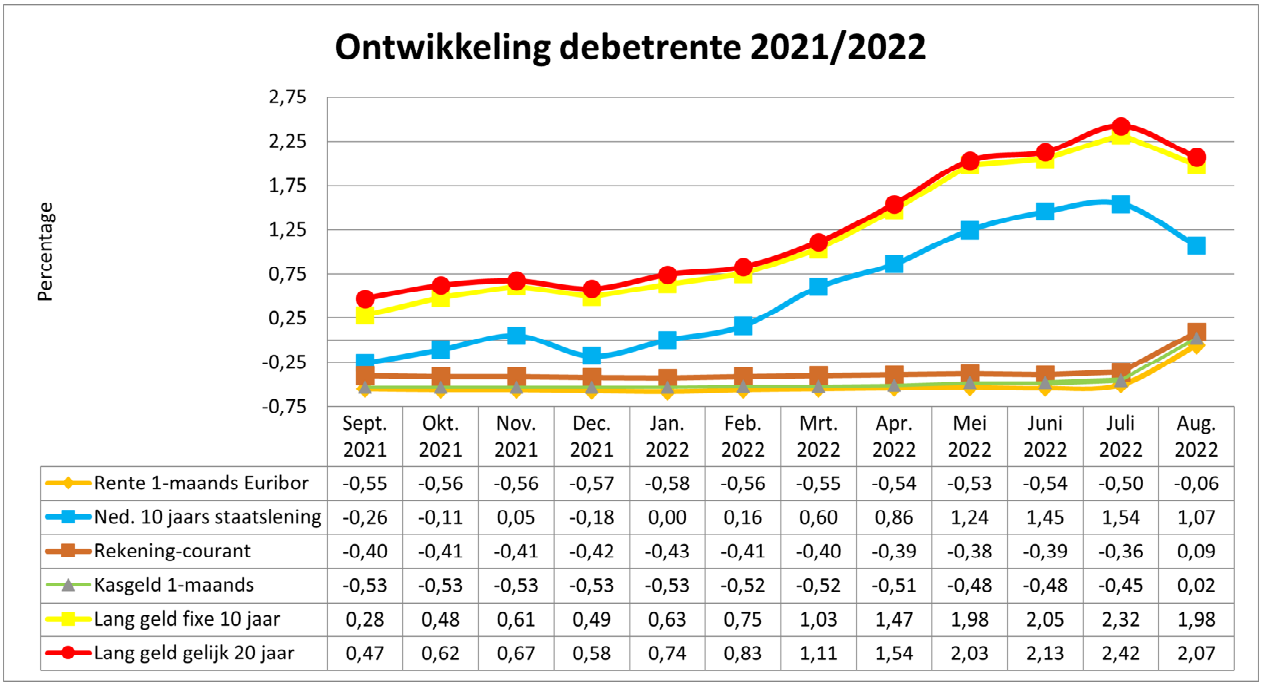
Inleiding
In de paragraaf financiering wordt de financieringsfunctie van de gemeente Krimpenerwaard toegelicht voor de jaren 2023-2026. De toelichting vindt plaats in een onderdeel algemene ontwikkelingen en een onderdeel ontwikkelingen gemeente Krimpenerwaard. Onder de algemene ontwikkelingen komen de renteontwikkelingen en ontwikkelingen ten aanzien van de wet- en regelgeving aan de orde. Het onderdeel ontwikkelingen gemeente Krimpenerwaard richt zich specifiek op de financiering, renteberekening en het voldoen aan wettelijke bepalingen van de gemeente Krimpenerwaard.

Belangrijkste conclusies
De belangrijkste conclusies uit de paragraaf financiering zijn:

- Om het door de raad vastgestelde en nog vast te stellen beleid te kunnen uitvoeren moeten financieringsmiddelen worden aangetrokken. Hierdoor neemt de schuldpositie van de gemeente in de komende jaren aanzienlijk toe. De omvang van de schuldpositie wordt per 1 januari 2023 ingeschat op € 97 miljoen. Per 31 december 2026 stijgt de schuldpositie naar verwachting tot
  € 143 miljoen.
- In de meerjarenbegroting 2023-2026 wordt rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe geldleningen in 2023 (€ 10 miljoen per 1 december), 2024 (€ 40 miljoen per 1 juli) en 2025 (30 miljoen per 1 juli).
- De toename van de schuldpositie vindt met name plaats in 2024 en 2025 en heeft gevolgen voor de beschikbare begrotingsruimte, de ontwikkeling van de netto schuldquote en het solvabiliteitsratio.
- Bij een gelijkblijvende renteverwachting wordt eerst gebruik gemaakt van kortlopende geldleningen voordat er een langlopende geldlening wordt aangetrokken;
- Voor het afdekken van renterisico's kan worden afgeweken van financiering met een korte looptijd.
- Lange rentetarieven lopen in de periode 2023-2026 naar verwachting op. Bij het aantrekken van nieuwe langlopende geldleningen wordt uitgegaan van een rentepercentage van 2,5%.;
- In 2023 wordt een reëel rentepercentage (0,8%) toegerekend aan de activa.
- Er is voldaan aan de voorschriften vanuit de wet Fido (kasgeldlimiet en renterisiconorm).

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen
Het voorspellen van de renteontwikkeling is een lastige opgave, zeker op de lange termijn. In onderstaand overzicht wordt de ontwikkeling van de te betalen rente (debetrente) in een deel van 2021 en 2022 weergegeven. Naast het algemene Euribor tarief en het tarief voor staatsleningen worden de tarieven van verschillende gemeentelijke financieringsmogelijkheden in de grafiek gepresenteerd.

	Sept. 2021	Okt. 2021	Nov. 2021	Dec. 2021	Jan. 2022	Feb. 2022	Mrt. 2022	Apr. 2022	Mei 2022	Juni 2022	Juli 2022	Aug. 2022
Rente 1-maands Euribor	-0,55	-0,56	-0,56	-0,57	-0,58	-0,56	-0,55	-0,54	-0,53	-0,54	-0,50	-0,06
Ned. 10 jaars staatslening	-0,26	-0,11	0,05	-0,18	0,00	0,16	0,60	0,86	1,24	1,45	1,54	1,07
Rekening-courant	-0,40	-0,41	-0,41	-0,42	-0,43	-0,41	-0,40	-0,39	-0,38	-0,39	-0,36	0,09
Kasgeld 1-maands	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53	-0,53	-0,52	-0,52	-0,51	-0,48	-0,48	-0,45	0,02
Lang geld fixe 10 jaar	0,28	0,48	0,61	0,49	0,63	0,75	1,03	1,47	1,98	2,05	2,32	1,98
Lang geld gelijk 20 jaar	0,47	0,62	0,67	0,58	0,74	0,83	1,11	1,54	2,03	2,13	2,42	2,07

De rentemarkt wordt vaak opgedeeld in de geldmarkt (geldmarktrente) en de kapitaalmarkt (kapitaalmarktrente). Hierbij wordt onder de geldmarktrente de korte rente verstaan en onder de kapitaalmarktrente de lange rente (met een looptijd vanaf 2 jaar).
Euribor is het gemiddelde rentetarief waartegen een groot aantal vooraanstaande Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekken en vormt de basis voor andere (kortlopende) rentetarieven. Als maatstaf van de kapitaalmarktrente wordt vaak naar staatsleningen gekeken.

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De Europese Centrale Bank heeft per 27 juli 2022 de rentetarieven met 50 basispunten verhoogd. Met deze rentestap wil de ECB voorkomen dat de hoge inflatie verder in de economie wortelt. In mei 2022 bedroeg de geldontwaarding in het muntgebied 8,1%, meer dan vier keer de doelstelling van 2%.

Op basis van de rentevisie van de BNG Bank wordt verwacht dat de ECB het monetaire beleid in het komende jaar zal verkrappen. De lange rentetarieven zullen daardoor in alle looptijden naar verwachting oplopen.

Wet- en regelgeving
De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de bijbehorende ministeriële regelingen geven het bindende kader voor de uitoefening van de treasury van de gemeenten. De onderliggende regelingen zijn:

- de regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo);
- de uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo);
- het besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- de regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Op grond van artikel 212 Gemeentewet is de gemeente verplicht een financiële verordening vast te stellen. In artikel 15 van de Financiële verordening gemeente Krimpenerwaard 2019 is opgenomen dat het college eens per vier jaar een treasurystatuut vaststelt en ter informatie aan de gemeenteraad aanbiedt. Een nieuw treasurystatuut is in 2020 vastgesteld.
Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient een financieringsparagraaf op te worden genomen in de begroting en het jaarverslag (artikelen 9, 13 en 26).

Ontwikkelingen Krimpenerwaard

Beleidsvoornemen treasury
In het Treasurystatuut gemeente Krimpenerwaard 2020 heeft het college de kaders voor de treasuryfunctie bepaald. Het beleid van onze gemeente is erop gericht om de financieringsbehoefte zo

gunstig mogelijk af te dekken. Omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen gunstiger is dan de rente op langlopende middelen, wordt bij een gelijkblijvende renteverwachting eerst gebruik gemaakt van kortlopende geldleningen als er een lening aangetrokken moet worden.
Voor het afdekken van renterisico's kan worden afgeweken van financiering met een korte looptijd. Door langlopende geldleningen eerder aan te trekken dan strikt noodzakelijk kan enerzijds geprofiteerd worden van een lage rente en anderzijds het risico op stijgende rente worden beperkt of afgewend.
De gemeente Krimpenerwaard werkt vanuit totaalfinanciering. Alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden hierbij gesaldeerd voordat de gemeente zich op de geld- of kapitaalmarkt begeeft. Goed inzicht in het verloop van inkomsten en uitgaven leidt tot betere sturing op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren, de aan te trekken externe financiering en de ontwikkeling van de rentekosten.

Risicobeheer
In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn voor de beheersing van de renterisico's de kasgeldlimiet en de renterisiconorm opgenomen.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan 1 jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich heeft, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten.

Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar de aangewezen oplossing. Het is niet toegestaan de kasgeldlimiet meer dan twee kwartalen achtereen te overschrijden. Onderstaand volgt een overzicht van de ontwikkeling van de kasgeldlimiet in 2023.

Berekening kasgeldlimiet	Begroot	Begroot 2023			
(bedragen x € 1.000)	2022	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Grondslag: Begrotingstotaal	151.637	161.775	161.775	161.775	161.775
Toegestane kasgeldlimiet:					
- relevant percentage (wettelijk voorgeschreven)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Bedrag	12.889	13.751	13.751	13.751	13.751
Gemiddelde kortlopende schuld					
(negatief betekent schuld, positief betekent tegoed)		39.889	26.140	12.392	-1.356
Ruimte (+) / overschrijding (-)		**53.640**	**39.891**	**26.143**	**12.395**

Renterisiconorm
De renterisiconorm gaat er van uit dat de vaste leningenportefeuille zodanig is samengesteld dat het renterisico gelijkmatig over de jaren wordt gespreid. De renterisiconorm is gekoppeld aan het begrotingstotaal.

Berekening renterisiconorm	Begroot			
(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Renterisico's (aflossingen op vaste schuld):				
- renteherziening op vaste schuld	-	-	-	-
- aflossingen	7.225	7.225	8.725	10.075
Renterisico	7.225	7.225	8.725	10.075
Berekening renterisiconorm:				
Begrotingstotaal	161.775	153.276	154.693	155.622
Bij ministerie vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	32.355	30.655	30.939	31.124
Toetsing renterisico aan norm:				
Renterisiconorm	32.355	30.655	30.939	31.124
Renterisico	7.225	7.225	8.725	10.075
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**25.130**	**23.430**	**22.214**	**21.049**

In bovenstaande tabel is rekening gehouden met de jaarlijkse aflossingen van de geraamde nog op te nemen vaste geldleningen over de periode 2023-2026. Uit de opstelling blijkt dat het risico dat de gemeente loopt op haar vaste schuld beperkt is en ruim binnen de norm blijft.

Leningenportefeuille en financieringsbehoefte
De schuldpositie van de gemeente wordt bepaald door de omvang van de portefeuille opgenomen geldleningen in combinatie met de debetstand op de rekening-courant. Op basis van de huidige inzichten geeft onderstaande tabel de ontwikkeling van de schuldpositie over de periode 2022 tot en met 2026 weer.

Schuldpositie (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Onderhandse geldleningen binnenlandse banken					
- hoofdsom leningen per 1 januari	104.375	97.150	99.925	132.700	153.975
- Aflossing afgesloten leningen t/m 2022	-7.225	-7.225	-6.725	-6.225	-6.075
- lening per 01-12-2023 € 10.000, 20jr., 2,5%		10.000	-500	-500	-500
- lening per 01-07-2024 € 40.000, 20jr., 2,5%			40.000	-2.000	-2.000
- lening per 01-07-2025 € 30.000, 20jr., 2,5%				30.000	-1.500
Hoofdsom leningen per 31 december	**97.150**	**99.925**	**132.700**	**153.975**	**143.900**

In bovenstaande tabel is rekening gehouden met het aantrekken van een drietal langlopende geldleningen. Deze leningen zijn gebaseerd op de financieringsbehoefte voor de komende jaren. Voor de onderbouwing van de financieringsbehoefte is een gedetailleerde liquiditeitsprognose voor de lange termijn gemaakt op basis van verwachte inkomsten en uitgaven gedurende 2022 t/m 2025. De liquiditeitsprognose laat het volgende beeld zien:

Liquiditeitsprognose 2022-2025 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Saldo liquide middelen medio augustus 2022	€59.179	€44.472	€(521)	€(6.734)
- Operationele activiteiten (programma's)		€8.343	€9.438	€10.340
- Investeringsactiviteiten (definitief vastgesteld raad)		€(27.219)	€(13.610)	
- Investeringsactiviteiten (nog vast te stellen raad)		€(28.872)	€(34.308)	€(25.490)
- Activiteiten actieve grondexploitatie		€906	€(164)	€(88)
- Financieringsactiviteiten		€(8.151)	€(7.569)	€(6.997)
- Prognose mutaties 2e halfjaar 2022	€(14.707)			
Saldo liquide middelen, exclusief aangetrokken financiering	€44.472	€(10.521)	€(46.734)	€(28.969)
Financiering middels langlopende geldleningen:				
- 2022	€-			
- 2023		€10.000		
- 2024			€40.000	
- 2025				€30.000
Saldo liquide middelen, inclusief aangetrokken financiering	**€ 44.472**	**€ 521-**	**€ 6.734-**	**€ 1.031**

De door de gemeenteraad nog vast te stellen investeringen hebben betrekking op de B-lijst van het investeringsprogramma 2022 (Bouw Schoonhovens College, Bouw sporthal De Meent, en aanleg milieustraat), investeringen uit de Kadernota 2023 (o.a. investeringen IBOR, vGRP en vastgoed) en de nieuwbouw van het gemeentekantoor.

Renteresultaat
In het vernieuwde BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ook verplicht inzicht moet geven in:
- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening.

Voor de interne doorberekening van de rentelasten hanteren we voor 2023 een percentage van 0,8%. Deze interne rekenrente wordt gebruikt voor rentetoerekening aan investeringen, grondexploitatie en taakvelden. Onderstaand renteschema geeft inzicht in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.
Bij de berekening van de renteomslag mag er sprake zijn van een renteresultaat. Het renteresultaat 2023 van € 96.000 is terug te vinden op het taakveld Treasury.

Rentetoerekening (bedragen x € 1.000)		2023	
a.	Externe rentelasten over korte en lange financiering		928
b.	Externe rentebaten over korte en lange financiering		-
	Saldo rentelasten en -baten		928
c1.	Doorberekende rente aan grondexploitaties	6	
c2.	Rente projectfinanciering	-	
c3.	Rentebaten van doorverstrekte leningen	-109	
			-103
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		825
d1.	Rente over eigen vermogen	199	
d2.	Rente over voorzieningen	-	
			199
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen		1.024
e.	De aan taakvelden toegerekende rente		-1.120
	Boekwaarde activa welke integraal wordt gefinancierd		
	(peildatum 01-01-2023, conform mjb. 2023-2026)	140.000	
	Voorcalculatorische rentepercentage begroting 2023	0,8%	
Renteresultaat op taakveld Treasury (-/- = voordelig)			**-96**

Kredietrisicobeheer

Kredietrisico is de kans dat verstrekte leningen niet (volledig) en/of niet tijdig worden terugbetaald. Op kapitaalverstrekkingen en afgegeven gemeentegaranties/borgstellingen loopt de gemeente een zeer beperkt risico aangezien de gemeente fungeert als achtervang voor garantstellingen die afgegeven zijn door zogenaamde waarborgfondsen.

De uitzettingen van de gemeente kennen eveneens nagenoeg geen risico. Enerzijds heeft de gemeente Krimpenerwaard een overeenkomst met de BNG Bank met betrekking tot onder andere het aantrekken en uitzetten van kort en lang geld. Daarnaast worden overtollige middelen geparkeerd bij het ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de BNG Bank. De saldi van de rekeningen bij de andere banken wordt zoveel als mogelijk overgeboekt naar de rekening bij de BNG Bank. Er wordt gewerkt met een meerjarige liquiditeitsprognose die regelmatig geactualiseerd wordt.

Relatiebeheer

De bancaire partijen waarmee de gemeente Krimpenerwaard zaken doet vallen onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Verzekeringskamer.
In 2018 is een nieuwe financieringsovereenkomst met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) afgesloten. Dit raamcontract voor een krediet- en depotarrangement en elektronisch betalingsverkeer wordt ten minste eens in de vier jaar beoordeeld op inhoudelijke bepalingen en concurrerende condities. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de BNG Bank een unieke plaats inneemt ten opzichte van andere banken, omdat voor het ontvangen van rijksuitkeringen een lopende rekening bij deze bank vereist is. Overigens worden de faciliteiten van de BNG Bank toereikend geacht en de condities marktconform.

E. Bedrijfsvoering

Algemeen

Samen aan de slag
De samenleving verandert voortdurend en snel. Als gevolg daarvan verandert de vraag van onze inwoners. Inwoners verwachten dat de gemeente dicht bij hen staat en bijdraagt in de verbinding tussen inwoners en netwerken. De gemeente is minder een 'regent' (wat moet en mag) en meer een 'facilitator' (wat kan, wat is mogelijk en goed). Dat maakt dat we ons werk op een andere manier moeten uitvoeren; resultaat en proces worden leidend in plaats van standaardproducten, procedures en regels.

Om deze ambitie ook waar te kunnen maken is een duidelijke koers uitgewerkt in de organisatievisie Krimpenerwaard Vooruit! Hierin staan de vijf speerpunten centraal: *wees flexibel in de manier waarop je het doel behaalt, de behoefte van de inwoner staat centraal, samen komen we verder, je krijgt de ruimte om jezelf te ontwikkelen en te blijven groeien en je weet van aanpakken en gaat ervoor.* Deze speerpunten sluiten het best aan bij ontwikkelingen en inzichten over het functioneren van de lokale overheid en de maatschappelijk opgaven waar de gemeenten voor staan. Te denken valt aan de terreinen van de veranderende samenleving, dienstverlening, participatie, burgerinitiatief en gebiedsgericht en integraal werken.

Organisatie
Het realiseren van onze bestuurlijke ambities in een voortdurend veranderende omgeving vraagt een wendbare en daadkrachtige organisatie die onderscheid en keuzes durft te maken. Bestuur, management en medewerkers geven daar ieder vanuit hun eigen rol gezamenlijk invulling aan. Krimpenerwaard Vooruit! geeft richting aan de verdere ontwikkeling van de organisatie. De nieuwe organisatiestructuur die vanaf 1 januari 2022 operationeel is, vormt hiervoor een belangrijke basis. De teams vormen de belangrijkste schakel voor de ontwikkeling van de organisatie en staan daarom ook centraal bij de implementatie van de organisatievisie. Het eerste half jaar van 2022 lag de nadruk vooral op de bemensing van de teams; vanaf 1 juni zijn alle teammanagersfuncties ingevuld, waarbij 13 van de 16 functies door interne kandidaten. De komende jaren zetten we vol in op teamontwikkeling en leiderschapsontwikkeling. In 2023 zullen we met ondersteuning van een externe partner verder werken aan de noodzakelijke veranderingen in onze cultuur. Wat al goed gaat, gaan we verder uitbouwen. We willen daarmee vooral de focus op de inwoner versterken en de klantgerichtheid, doelgerichtheid, samenwerking en wendbaarheid van de organisatie vergroten.

Personeel
Jaarlijks geeft het A&O Fonds Gemeenten de Personeelsmonitor Gemeenten uit. De personeelsmonitor is een onderzoek naar arbeidsmarkttrends en HR-ontwikkelingen. In dit onderzoek onder gemeenten worden kengetallen verzameld over ziekteverzuim, personeelsopbouw, externe inhuur en opleiding. De cijfers kunnen worden gebruikt als benchmark voor het opstellen van ons eigen personeels- en organisatiebeleid. Op basis van deze Personeelsmonitor kunnen wij het volgende aangeven:

Druk op de organisatie
Net als voorgaande jaren staat de organisatie onder druk. Op cruciale dossiers moeten alle personele zeilen worden bijgezet om de voortgang en kwaliteit te waarborgen. Het trekt een behoorlijke wissel op onze medewerkers om binnen de huidige bezetting alle ambities en taken waar te maken. Hiernaast zijn we het afgelopen jaar geconfronteerd met de (nood)opvang van vluchtelingen uit de Oekraine wat enorm veel extra werkzaamheden met zich meebracht voor de ambtelijke organisatie. Dit heeft veel gevraagd van onze medewerkers en doet dit voor een deel van de medewerkers nog steeds. Wij hebben grote waardering voor de wijze waarop onze medewerkers hun schouders eronder hebben gezet en al deze acties en werkzaamheden met name rond de noodopvang hebben opgepakt zonder hiervoor de kennis en expertise te hebben. Inmiddels is met behulp van externe partijen een goedlopende organisatie ingericht die de vraag naar opvang kan faciliteren. De verwachting is dat deze crisis ook nog voortduurt in 2023 en als gemeente zullen wij ons hierop moeten blijven voorbereiden.

Krappe arbeidsmarkt
Er is al langer en steeds in toenemende mate sprake van krapte op de arbeidsmarkt. De impact van de coronacrisis heeft dit effect nog verder versterkt. De krapte komt tot uitdrukking in een constant hoog aantal vacatures, die bovendien vaak lang openstaan. Het UWV berekent ieder kwartaal de krapte op de arbeidsmarkt door het geschatte aantal openstaande vacatures te delen door het totale

aantal personen dat korter dan een half jaar een werkloosheidsuitkering ontvangt. Vanaf 1,5 openstaande vacatures wordt gesproken van een krappe arbeidsmarkt. Een zeer krappe arbeidsmarkt ontstaat bij vier of meer openstaande vacatures. In het tweede kwartaal van 2022 was het aantal openstaande vacatures toegenomen tot 5,4. Daarmee is de krapte op de arbeidsmarkt meer dan twee keer zo hoog als een jaar geleden.

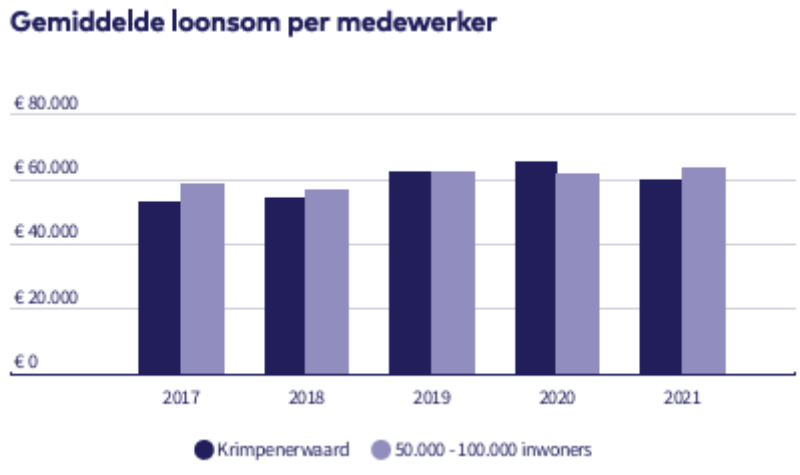
Dit heeft tot gevolg dat er eerder en meer inhuurkrachten worden ingezet op kritieke vacatures. Ook merken we dat inhuurkrachten moeilijker te vinden zijn en de tarieven fors zijn gestegen. De grens aan inhuur hebben we dan ook bereikt.

We zullen meer moeten inzetten op lange termijn interventies, zoals het werven van trainees, minder ervaren medewerkers opleiden, uitbouwen van stagewerkplekken etc. Inmiddels is gestart met een nieuwe aanpak van het wervings- en selectieproces, inclusief eigentijdse wervingskanalen. Dit werpt zijn vruchten af. Het lukt om een hoger instroompercentage te realiseren dan (vergelijkbare) andere gemeenten. Het valt hierbij op dat we met name uit de doelgroep jongeren in het leeftijdscohort van 25-35 jaar veel nieuwe collega's mochten begroeten. De komende jaren gaan we hier verder op inzetten.

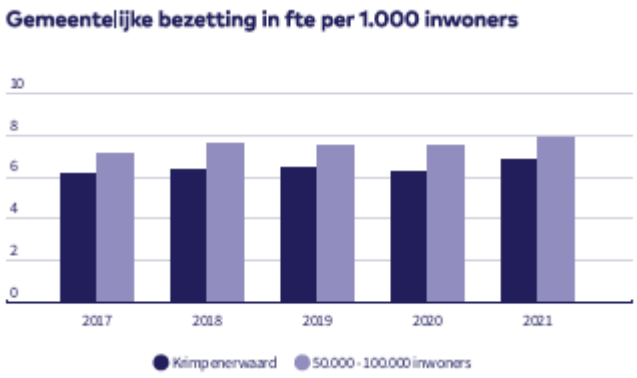
Mobiliteit in de organisatie
Het percentage instroom en doorstroom ligt in onze organisatie hoger dan dat van andere gemeenten. Toch is de uitstroom nu en in de nabije toekomst aanzienlijk. Dit komt vooral door de vergrijzing. Dit is een gegeven. Hier zullen we als organisatie op moeten anticiperen met passende beleidsmaatregelen als leeftijdsbewust personeelsbeleid, flexibele pensioneringsmogelijkheden en andere maatwerkopties.
Op het percentage doorstroom in onze organisatie scoren we goed in vergelijking met andere gemeenten. Dit draagt bij aan een lagere uitstroom. Dit betekent dat we medewerkers langer aan onze organisatie weten te binden. Tevens laat dit zien dat wij gemotiveerde medewerkers hebben die zichzelf graag willen ontwikkelen.

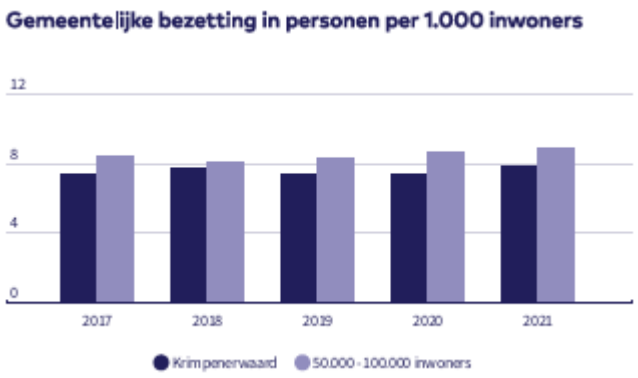
De doorstroom hangt samen met de aandacht voor het interne loopbaanperspectief. Wij vinden dit belangrijk en voor die ontwikkeling is een ruim opleidingsbudget beschikbaar. Dit blijkt uit de monitor omdat het beschikbare budget aan opleidingskosten per medewerker hoger is dan bij andere gemeenten. Voordeel is dat we medewerkers langer aan onze organisatie weten te binden, omdat wij hen de kans bieden om hun talenten verder te ontwikkelen. Wij stellen alles in het werk om als organisatie aantrekkelijk te blijven voor goede nieuwe medewerkers en op het vasthouden en (door)ontwikkelen van goede medewerkers. Hier blijven we de komende jaren op inzetten.

Een belangrijk aspect in loopbaanontwikkeling is ook een goed functiehuis en functiewaarderingssysteem. Het huidige systeem HR21 biedt alle normfuncties en competentieprofielen die nodig zijn, maar moet herijkt en geactualiseerd worden voor de nieuwe organisatie. Deze herijking start in het laatste kwartaal van 2022 en zal in 2023 verder worden afgerond. Welke consequenties dit heeft voor de totale loonsom is nu nog niet te voorspellen, maar de verwachting is dat deze zal stijgen. De gemiddelde loonsom is bij gemeente Krimpenerwaard in de afgelopen jaren lager dan bij vergelijkbare gemeenten *(Bron: Personeelsmonitor 2021 AenO fonds)*.

e in vergelijking tot andere gemeenten weinig vlees op de botten heeft. De bezetting per 1.000 inwoners in zowel personen als fte's ligt in onze organisatie al enige jaren ruim onder het niveau van andere gemeenten *(Bron: Personeelsmonitor 2021 AenO fonds)*.

Voor een overzicht van de formatie en bezetting voor de jaren 2022 en 2023 verwijzen we u naar het overzicht van de BBV indicatoren.

Onze organisatie staat hierdoor onder druk. Op cruciale dossiers moeten medewerkers alle zeilen bijzetten om de voortgang en kwaliteit te waarborgen. Het trekt een behoorlijke wissel op onze medewerkers om telkens wisselingen in bezetting en belasting op te vangen. Ondanks de hoge werkdruk die dit met zich mee brengt, zijn de ziekteverzuimcijfers lager dan die bij andere gemeenten. Dit is een indicatie dat de betrokkenheid, inzet en loyaliteit van medewerkers hoog is.

Als organisatie staan we voor veel uitdagingen en worden we geconfronteerd met een flinke toename in e vraag om gemeentelijke diensten. Een toegenomen vraag leidt tot extra inzet van capaciteit. In combinatie met de huidige arbeidsmarkt en formatie levert dit knelpunten op. Daarom wordt in deze begroting op enkele plekken een uitbreiding van de formatie aangevraagd. In totaal betreft dit 3,66 fte structureel voor een bedrag van ca. € 250.000.

Huisvesting
De raad heeft op 5 juli 2022 ingestemd met de beoogde locatie voor het nieuwe gemeentehuis aan de Veerweg in Bergambacht. In het 1e kwartaal 2023 besluit de raad over het voorlopig ontwerp. Voor het besluitvormingstraject is een uitgebreid participatieplan vastgesteld door het college. Er zijn 3 verschillende klankbordgroepen ingesteld (een interne klankbordgroep, een klankbordgroep raad en een klankbordgroep inwoners) die samen met een aantal andere betrokkenen meedenken en adviseren op verschillende thema's. Als alles volgens planning verloopt kan in het eerste kwartaal van 2024 worden gestart met de bouw.

De nieuwe centrale huisvesting van de buitendienst op Veerweg 8 is in een volgende fase beland. De architect is, samen met de klankbordgroep van de buitendienst, begonnen met het opstellen van het ontwerp. Na de selectie van de aannemer en het benodigde vergunningentraject kan de bouw in 2023 starten.

Verder verankeren we als organisatie steeds meer het hybride werken. We zorgen ervoor dat onze medewerkers zoveel als mogelijk in staat zijn om hybride te werken door te voorzien in ICT-middelen en een arbotechnisch verantwoorde thuiswerkplek. We ontwikkelen steeds meer vaardigheden om hybride te werken en te vergaderen en hoe we beter kunnen samenwerken en welke afspraken we daarover onderling kunnen maken. Als werkgever hebben we ook een zorgplicht en besteden we veel aandacht aan vitaliteit en werkgeluk. Hiermee willen we uitval zoveel mogelijk voorkomen en de betrokkenheid van onze medewerkers bij de organisatie hoog houden.

Informatie & Automatisering (I&A)
In 2023 en verdere jaren wordt doorgebouwd op de uitgangspunten uit het informatiebeleid en het daaraan gekoppelde Meerjaren onderhoudsplan (MJOP) en het informatiebeveiligingsbeleid.
Alle hardware die ICT beheert, wordt opgenomen in het MJOP en wordt volgens een vervangingsschema vervangen. Veruit het grootste onderdeel van de automatiseringskosten zijn de kosten van ‘aanschaf en onderhoud software’ (circa 1,5 miljoen euro in 2022). Hier worden alle licenties, onderhoud en dienstverlening van de verschillende applicaties uit bekostigd.

De informatievoorziening wordt verder verbeterd om goed voorbereid te zijn op wetgeving zoals de Omgevingswet, de Wet open overheid (WOO), de Wet elektronische publicaties (WEP), de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV), de vernieuwde archiefwet en de Wet digitale overheid (Wdo). Dit doen we door het informatielandschap in kaart te brengen, de omgevingswetapplicatie te implementeren, het zaakgericht werken verder uit te bouwen en de

samenwerking met het Streekarchief Midden-Holland te intensiveren door het inkopen van een e-depot ten behoeve van langdurige digitale opslag. Daarnaast worden de eerste stappen gezet in het aansluiten op PLOOI, de voorziening voor het publiceren van overheidsinformatie.

De digitale dienstverlening wordt verder verbeterd met een vernieuwde website en een telefonievoorziening die de bereikbaarheid van de gemeente zal verbeteren. De reeds ingezette uitbreiding van het digitale dienstenaanbod wordt voortgezet. Er is aandacht voor het opnieuw beoordelen van de langlopende softwarecontracten en wordt geïnvesteerd in vernieuwing van software waar nodig. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in onderdelen van de informatiebeveiliging om te voldoen aan de zogeheten Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Het gaat hier om ICT-voorzieningen, maar ook om bewustwording.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van het totaal automatiseringslasten die ten laste van de exploitatie worden gebracht. Dit betreft o.a. kosten voor aanschaf en onderhoud van hard- en software, huur/lease van apparatuur, kosten voor mobiele telefonie en lasten in verband met rente en afschrijving.

x € 1.000	2021	2022	2023
Lasten automatisering	2.999	3.267	3.216
Nieuwe aanvragen	-	-	26
Totaal	**2.999**	**3.267**	**3.241**

Rechtmatigheidsverantwoording
De Tweede Kamer heeft in het voorjaar een wetsvoorstel aangenomen over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording met ingang van het verslagjaar 2023. De verwachting is dat de Eerste Kamer nog dit jaar instemt met het wetsvoorstel. In de jaarrekening 2023 zal het college voor het eerst verantwoording afleggen over de financiële rechtmatigheid. Inmiddels zijn de voorbereidingen hiervoor in gang gezet. De gemeenteraad zal via een afzonderlijk voorstel worden gevraagd om de kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording vast te stellen. Ook zullen de controleverordening en de financiële verordening moeten worden aangepast.

In het eerste kwartaal 2022 is een nieuwe nota Voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik vastgesteld door het college.

In het kader van de onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid en de uitputting van de bijbehorende budgetten wordt voor komend jaar een nieuw programma onderzoeken conform art. 213a Gemeentewet opgesteld en met de auditcommissie besproken.

Budgetten griffie en gemeenteraad
Conform onze financiële verordening (art. 22) informeren wij u hier over de budgetten voor de raad, de griffie, de rekenkamer en de accountant.

x € 1.000	2021	2022	2023
Gemeenteraad (incl. commissie)	753	882	922
Rekenkamer	76	78	81
Griffie	527	516	547
Accountant	126	92	94
Totaal	**1.482**	**1.567**	**1.644**

F. Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen	
1	Gemeenschappelijke Regeling regio Midden-Holland
2	Hecht (vh RDOG Hollands Midden)
3	Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH)
4	Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Hollands Midden
5	Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)
6	Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)
7	Groenalliantie
8	Streekarchief Midden Holland
9	Werkvoorzieningschap Promen
Vennootschappen en Stichtingen.	
1	Cyclus NV
2	Oasen
3	Stedin NV
4	Bank Nederlandse Gemeenten
5	Veerdienst Schoonhoven
6	Waterbos Bergambacht BV

1. Algemeen

De gemeenten in Nederland hebben veel taken en verantwoordelijkheden op uiteenlopende terreinen die zij als lokale overheid dienen uit te voeren. Zo ook de gemeente Krimpenerwaard.

Voor de uitvoering van deze taken heeft de gemeente de keuze uit drie mogelijkheden:
1. de uitvoering van de taak wordt door de gemeente zelf opgepakt;
2. de uitvoering van de taak wordt door de gemeente uitbesteed aan een organisatie of bedrijf, die geheel los staat van de gemeente;
3. de uitvoering van de taak wordt door de gemeente onder gebracht bij een organisatie waarvan de gemeente bestuurlijk deel uitmaakt en waarmee een (financiële) verbintenis wordt aangegaan: de verbonden partij.
Het zelf uitvoeren van de taken dan wel opdracht verstrekken aan een los van de gemeente staande organisatie en bedrijf gebeurt vaak bij uitvoerende taken waarbij de gemeente als opdrachtgever opereert.

Wanneer het gaat om een (uitvoerings)taak onder te brengen bij een verbonden partij staan er voor de gemeenten meerdere keuzes tot haar beschikking. Er bestaat immers een grote variatie in de vormen van samenwerkingsverbanden binnen gemeenten waarbij ook de gebruikte terminologie nogal van elkaar verschilt. Zo wordt er gesproken over samenwerkingsverbanden, gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen. Om te komen tot een eenduidige terminologie voor samenwerkingsverbanden wordt veelal uitgegaan van de terminologie die wordt gebruikt in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Dit besluit gaat uit van de term verbonden partij en geeft daaraan de volgende definitie:
“Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.
Met andere woorden: er is sprake van een verbonden partij als een gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft in een derde rechtspersoon. Bij bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in de derde partij. Dit kan omdat de gemeente:
• zitting heeft in het dagelijks of algemeen bestuur.
• aandelen bezit en daarom stemrecht heeft.

De gemeente Krimpenerwaard volgt deze definitie waarbij de Wet Gemeenschappelijke Regelingen het wettelijk kader vormt.
Verbonden partijen kunnen nog worden onderscheiden in de op het publiekrecht gebaseerde

Gemeenschappelijke regelingen en het bezit van aandelen van bedrijven die zijn gebonden aan het privaatrecht, de zogeheten vennootschappen.

2. Belang voor de raad

De gemeenteraad heeft een kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende verantwoordelijkheid binnen het gemeentebestuur. Deze verantwoordelijkheid geldt ook ten aanzien van het toezicht op en de beheersing van verbonden partijen. Wanneer het toezicht op de verbonden partijen niet optimaal verloopt, loopt de gemeente een vergroot risico om geconfronteerd te worden met het niet realiseren van beoogde (beleids)doelstellingen en financiële nadelen, maar ook (politieke) imagoschade door activiteiten van de verbonden partijen. Hoewel niet alles kan worden voorkomen, is het van belang om voldoende checks & balances in te bouwen voor de beheersing.
Omdat de gemeente verantwoordelijk is voor de aansturing van de verbonden partijen, de controle daarop en de financiële consequenties voor de eigen organisatie, is inzicht in de verbonden partijen vanuit de raad van belang.
Een ander belang van de raad is de noodzaak dat inzicht bestaat in de kosten en de financiële risico's die de gemeente kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. De gemeente is immers verplicht bij te dragen aan de exploitatietekorten die mogelijk ontstaan bij de gemeenschappelijke regelingen.
Bij de aanbieding van de rekening en begrotingen van de diverse verbonden partijen wordt daarom ook een factsheet gevoegd. Deze factsheets vergroten het inzicht in de (financiële) gang van zaken bij de verbonden partijen. Een onderdeel van de informatievoorziening per verbonden partij is voorts dat een verbinding is gelegd met de programma's in de begroting. Sinds kort worden de verbonden partijen periodiek specifiek besproken in de auditcommissie.
Hieronder volgt een overzicht van de gemeenschappelijke regelingen waarvan de gemeente Krimpenerwaard deel uitmaakt en een overzicht van de Vennootschappen waarvan de gemeente Krimpenerwaard aandeelhouder is.

In 2022 is de wet op de gemeenschappelijke regelingen gewijzigd op 3 vlakken.
1. De positie van de gemeenteraad bij besluitvorming en functioneren in de gemeenschappelijke regeling is verbeterd. 2. Er zijn aanvullende controle-instrumenten toegevoegd waarvoor expliciete keuzes moeten worden gemaakt. 3. Het wordt verplicht om afspraken te maken over evaluatie van de regeling.
Voor het merendeel van de wijzigingen hebben de besturen tot 1 juli 2024 de tijd om deze, na akkoord van de gemeenteraden, in de regeling te verwerken.

3. Verbonden partijen waarbij gemeente Krimpenerwaard aangesloten is

In onderstaand overzicht zijn de verbonden partijen opgenomen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten. Allereerst volgt een overzicht van de verbonden partijen op publiekrechtelijke basis, de zogenaamde gemeenschappelijke regelingen met vermelding van de bestuurlijke inbreng, het aantal deelnemende gemeenten en de financiële bijdrage van de gemeente Krimpenerwaard aan die gemeenschappelijke regeling. In het tweede overzicht zijn de verbonden partijen benoemd die het privaatrecht als basis hebben, de zogenaamde vennootschappen en stichtingen. Bij deze verbonden partijen wordt in het overzicht aangegeven waarop het bedrijf zich richt, het aantal aandelen dat de gemeente Krimpenerwaard bezit in het bedrijf en tenslotte de nominale waarde per aandeel.

Verbonden partijen op publiekrechtelijke gronden

Naam regeling	Bestuurlijke inbreng	Aantal deelnemers	Bijdrage 2023 Krimpenerwaard
Regio Midden-Holland	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	5	103
Hecht (vh RDOG Hollands Midden)	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	19	3.716
Omgevingsdienst Midden Holland (ODHM)	2 zetels algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	7	2.113
Veiligheidsregio Hollands Midden	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	19	3.577
Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	1 zetel algemeen bestuur	14	704
Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)	1 zetel bestuur	2	1.411
Groenalliantie	2 zetels algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	5	429
Streekarchief Midden Holland	2 zetels algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	6	438
Werkvoorzieningsschap Promen	1 zetel algemeen bestuur 1 zetel dagelijks bestuur	7	3.070

Verbonden partijen op privaatrechtelijke gronden

Naam Vennootschap	Corebusiness	Aantal aandelen Krimpenerwaard	Nominale waarde per aandeel
Cyclus NV	inzameling en verwerking huishoudelijk afval en beheer openbare ruimte	69.752	€7
Oasen NV	drinkwaterproductie en levering	56	€455
Stedin	aanleg, beheer en onderhoud gas- en elektriciteitsnetten en transport	32.641	€100
Bank Nederlandse gemeenten	financiële dienstverlening	50.700	€2,50
Veerdienst Schoonhoven BV	exploitatie veerdienst	1.390	€1.000
Waterbos Bergambacht BV	exploiteren zwembad Bergambacht	1	€9.076

4. Financiële risico's voor de gemeente

De afgelopen jaren is een tendens waarneembaar dat verbonden partijen in aantal toenemen maar ook een steeds groter deel uitmaken van de begroting van de gemeente. Daarmee nemen ook de risico's voor de gemeente toe.
De financiële risico's van de gemeenschappelijke regelingen hebben geen beperking. Bij een faillissement worden de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling volgens de verdeelsleutel aangeslagen voor eventueel resterende schulden na verkoop van de bezittingen.
De financiële risico's van de vennootschappen zijn beperkt tot het aandelenbezit van de gemeente. Bij een faillissement van een vennootschap daalt de waarde van dit bezit tot nihil.
Gezien de aard van de werkzaamheden van de verbonden partijen is de kans op een faillissement van zowel de vennootschappen als de gemeenschappelijke regelingen overigens zeer klein. Echter uitgesloten is het niet.
Het is daarom belangrijk dat de raad inzicht heeft en blijft houden in de verbonden partijen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten. Daarvoor kunnen twee redenen worden genoemd:
• De gemeente is en blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen uit de programma's, ook als de taak is belegd bij een verbonden partij. De doelstellingen van de verbonden partijen dienen dus blijvend overeen te stemmen met die van de gemeente. Controle op de realisatie van deze doelstellingen blijft dus altijd een vereiste.
• De budgettaire consequenties ten behoeve van de verbonden partijen dienen geautoriseerd te worden, waarbij tevens aandacht dient te zijn voor de financiële risico's in dat verband. De financiële risico's van de verbonden partijen kennen geen beperking. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten van de gemeenschappelijke regeling volgens de verdeelsleutel worden aangeslagen voor de financiële gevolgen. Ter afdekking van de eventuele risico's wordt binnen de verschillende

gemeenschappelijke regelingen altijd een weerstandsvermogen aangehouden. Is dat weerstandvermogen niet voldoende dan zijn de deelnemende gemeenten uiteindelijk verantwoordelijk om de ontstane tekorten aan te vullen. Bij de deelnemingen in vennootschappen en stichtingen is het risico voor de gemeente beperkt tot de nominale waarde van het aandelenkapitaal.
Voor het merendeel van de verbonden partijen gelden lage tot geen risico's voor de gemeente.
Voor Stedin geldt dat vanwege alle investeringen in het energienet en de energietransitie de Stedin Groep de kapitaalbehoefte voor de periode tot 2029 heeft vastgesteld op € 1,8 miljard. Ter invulling hiervan verkennen Stedin en de aandeelhouderscommissie in hoeverre de behoefte kan worden ingevuld door toetreding van nieuwe aandeelhouders, zijnde niet aandeelhoudende gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied, en het Rijk. De bestaande aandeelhouders zijn een "last resort" om een deel van de behoefte in te vullen als voornoemde traject gericht op nieuwe aandeelhouders niet tot voldoende versterking van het vermogen leidt.

G. Grondbeleid

Deze paragraaf omvat de volgens de BBV verplichte toelichting op de verwachte ontwikkelingen in het te voeren grondbeleid, in het bijzonder de ontwikkelingen rondom de actieve grondexploitaties.

1. Samenvatting

De parameters en de ramingen van de nog te verwachten inkomsten en uitgaven in de complexen van de actieve grondexploitaties zijn in het kader van de begroting 2023 geactualiseerd. De winstprognose blijft voor de nog lopende grondexploitaties ten opzichte van de jaarrekening 2021 blijft nagenoeg ongewijzigd. De risicowaardering daalt ten opzichte van de jaarrekening 2021 en daarmee de afdekking in het weerstandvermogen, met 24 %. Oorzaak is het gereed komen van de woningbouw in 2022 van het complex Dorpshart Krimpen aan de Lek. Dit complex, bestaande uit de deelexploitaties Dorpshart Centrum en Molenweide, wordt in de jaarrekening 2023 afgesloten.

2. Beleidskaders

De nota Grondbeleid die in oktober 2017 door de raad is vastgesteld, omvat het beleidskader (bestaande uit onder andere 22 beleidsregels) voor het te voeren grondbeleid bij maatschappelijke opgaven. Voor de inhoud van het gemeentelijk grondbeleid verwijzen wij kortheidshalve naar de nota. Als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet en het coalitieakkoord zal de nota worden gewijzigd.

3. Verwachte ontwikkelingen

3.1 Macro-economische ontwikkelingen

2022 kenmerkt zich door een aantal ingrijpende ontwikkelingen die macro-economisch hun impact hebben gehad. De oorlog in de Oekraïne en de schaarste aan energie als gevolg van de boycots die hieruit voortkomen, hebben grote maatschappelijke gevolgen. Omdat energie een rol speelt in alle productiesectoren leidt dit over de hele linie tot forse inflatie. Verwachting is dat deze gevolgen ook in 2023 en erna voelbaar zullen blijven. In de bouw uiten deze zich in forse stijging van de prijzen, lonen, materialen en grondstoffen. De onzekerheid over deze ontwikkelingen maakt dat aannemers minder bereid zijn om prijsvaste afspraken te maken.

3.2 Ontwikkelingen woningmarkt

De landelijke trend van stagnatie in de vraag naar woningen als gevolg van het dalen van het consumentenvertrouwen zal ook lokaal zijn weerslag hebben. Omdat in 2022 de woningbouw in de gebieden van de grote gemeentelijke grondexploitaties gereed is gekomen of in een afrondende fase is beland en alleen nog 2 kleine complexen resteren (Hoflaan Stolwijk en Tussen Dijk en Bakwetering Lekkerkerk), zijn de risico's voor de gemeentelijke begroting beperkt. De planvorming voor ontwikkelingen waarin de gemeente ontwikkelende partijen faciliteert zal ook in 2023 doorgaan (o.a. Gouderak Oost, De Kleine Betuwe en Spoorzone). Mogelijke stagnaties in de verkoop van woningen kunnen impact hebben op het tempo en de fasering van de woningbouw in deze opgaven.

4. Actualisering begroting 2022

4.1 Gevolgde methodiek

De wettelijke regels over grondbeleid eisen dat we in deze begroting een actuele voorspelling van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitaties geven. Dat moeten we met name doen als we verwachten dat de inkomsten en uitgaven gaan veranderen.
We vergelijken dan de cijfers met de vorige gegeven voorspellingen, die van de Jaarrekening 2021. Daarbij stellen we dan alle verwachte uitgaven en inkomsten van elke aparte grondexploitatie vast. Dan controleren we ook of de technische spelregels voor de cijfers van de grondexploitatie nog kloppen. Hieronder bespreken we die.

4.2 Parameters

Interne rekenrente

De interne rekenrente heeft betrekking op de interne toerekening van de rente op de boekwaarde. Conform onderstaande berekening (volgens de regels van de BBV) is de interne rekenrente voor de begroting 2023 en verder berekend op 0,64%.

(bedragen x € 1.000)	Schuldrestant per 1 januari	Te verrekenen rente	Gewogen gemiddelde rentepercentage
Totaal leningsportefeuille	104.375	1.010	
Lening Schoonhoven (projectfinanciering Zevender-Tiendenland)	-	-	
Restant	104.375	1.010	0,97%
Eigen vermogen		80.008	33,46%
Vreemd vermogen		159.143	66,54%
Totaal		**239.151**	
Toe te rekenen rente		0,64%	

Index over geraamde uitgaven
De verwachte indexering op basis van constante prijzen in de Meicirculaire van het Gemeentefonds zijn leidend. De gemiddelde index voor de gemeente in 2023 is conform de Meicirculaire van 2022 gesteld op 3,0%. Voor 2024 en 2025 is de index bepaald op 2,5 % en voor 2026 op 2,2 %. Vast beleid is deze index ook te hanteren voor de nog te realiseren uitgaven in de grondexploitaties.

Index over de grondopbrengsten
De CPI-index (Consumenten Prijs Index) wordt in de ontwikkelovereenkomsten van de complexen gehanteerd als indexering voor de gronduitgifteprijzen. Voor de nog te realiseren grondopbrengsten wordt uitgegaan van een index van 2,5%.

Discontovoet
Door de disconteringsvoet op 2% te stellen, wordt aangesloten bij de regels die de commissie BBV op dit gebied heeft gesteld.

Interne doorbelasting
De uurtarieven en het overheadpercentage zijn in het kader van de begroting 2023 geactualiseerd en doorgevoerd in de actieve grondexploitaties. Het berekende overheadpercentage voor 2023 wordt ingeschat 85% (2022: 88,97%).

4.3. Heffing vennootschapsbelasting (VPB)
Eventuele mutaties vennootschapsbelasting in 2023 en verder worden verrekend met de Algemene Reserve Grondzaken

4.4 Grondprijzen
Onderstaande tabel is samengesteld op basis van vergelijking van grondprijzen in omliggende gemeenten en toetsing aan de residuele berekeningen in de eigen grondexploitaties.

Woningtype	Grondprijs per kavel excl. BTW	Bandbreedte VON-prijs excl. BTW	Grondquote *)
Rijwoning koop	€ 55.000 - € 70.000	€ 205.000 - € 310.000	25% - 35%
Rijwoning sociale huur	€ 20.000 - € 25.000	huur tot maximaal de liberalisatiegrens (2018: € 710,68 per maand	-
2-1 kap woning koop	€ 90.000 - € 111.000	€ 345.000 - € 380.000	30% - 40%
Vrijstaande woning koop	€ 125.000 - € 175.000	€ 350.000 - € 450.000	30% - 40%
Appartement sociale huur	€ 20.000 - € 25.000	huur tot maximaal de liberalisatiegrens (2020: € 737 per maand	-
Appartement goedkoop	€ 25.000 - € 40.000	€ 120.000 - € 150.000	10% - 35%
Appartement middelduur	€ 0.000 - € 55.000	€ 150.000 - € 390.000	20% - 25%
Appartement duur koop	vanaf € 55.000	v.a. € 390.000	20% - 25%
Detailhandel	€ 200 - € 500 per m2	beleggingswaarde: € 120.000 - € 210.000 per bedrijfsruimte	-
Bouwkavels	€ 117.000 - € 135.000	€ 300.000 - € 400.000	30% - 40%

**) grondprijs als % van de VON-prijs ex. BTW*

4.5 Resultaten actualisering actieve grondexploitaties
De actualisatie in het kader van de begroting 2023 omvat de doorrekening op basis van de herziene parameters (indexeringen, rekenrente en discontovoet) en de geactualiseerde tarieven voor de interne doorbelasting. Basis vormen de in het kader van de jaarrekening 2021 vastgestelde boekwaarden van

de complexen. Daarnaast zijn de ramingen van de nog te verwachte inkomsten en uitgaven geactualiseerd aan de hand van de actuele planningen en afspraken met marktpartijen.

bedragen x € 1.000

Grondexploitaties	Geraamd eindresultaat (eindwaarde, cf jaarrekening 2021	Geraamd eindresultaat (eindwaarde, cf begroting 2023)	Verschil geraamd eindresultaat
Dorpshart Krimpen, binnengebied	€ 3.739	€ 3.648	€ -91
Dorpshart Krimpen, centrumgebied	€ -5.730	€ -5.730	€ -
Tussendijk-Bakwetering	€ 444	€ 467	€ 23
Zevender-Thiendenland	€ 548	€ 656	€ 108
Hoflaan Stolwijk, bouw brandweerkazerne	€ -23	€ -22	€ 1
Hoflaan Stolwijk, woningbouw	€ 577	€ 559	€ -18
	€ -445	**€ -422**	**€ 23**

4.6 Risicomanagement

De totale risicowaardering van de actieve grondexploitaties bedroeg volgens de actualisering in het kader van de jaarrekening 2021 € 287.996. De totale risicowaardering bedraagt volgens de actualisering in het kader van de begroting 2023, € 217.847. Per saldo neemt de totale risicowaardering af met € 70.149 ofwel 24 % ten opzichte van de jongste actualisatie in het kader van de jaarrekening 2021. Oorzaak is de afsluiting van de complexen Dorpshart-Molenweide en Dorpshart-Centrum waardoor risicoprofiel voor deze complexen is afgewaardeerd naar 0.

Complex	Waardering risico's
ND-Molenweide Krimpen	
ND-Centrum Krimpen	
Tiendhoek II Lekkerkerk	
Tussen Dijk en Bakwetering Lekkerkerk	
Hoflaan, Stolwijk	
totale waardering	
in weerstandsvermogen	

Verklaring:

- waardering blijft gelijk
- daling <= € 10.000
- stijging <= € 10.000
- € 50.000 >= daling > € 10.000
- € 50.000 >= stijging > € 10.000
- € 100.000 >= daling > € 50.000
- € 100.000 >= stijging > € 50.000
- daling > € 100.000
- stijging > € 100.000

5. Ontwikkelingen binnen de complexen van de actieve grondexploitaties

5.1 Overzicht actuele grondexploitaties

In onderstaand overzicht is aangegeven het geraamde resultaat (eindwaarde en netto contante waarde). Uitgangspunt is de gerealiseerde boekwaarde per 31-12-2021 (jaarrekening 2021) en de geactualiseerde raming van de nog resterende uitgaven en inkomsten.

bedragen x € 1.000 (excl. BTW)

Grond-xploitatie	Boekwaarde		Begroting 2023			Eindwaarde	Contante waarde	Winstuitname	Verwachte winstuitname	Afronding exploitatie
	31-12-2021 cf jaarrekening 2020 (excl. winstuitname)	31-12-2022 (raming excl. winstuitname)	Lasten	Baten	31-12-2023 (raming excl. winstuitname)	na actualisatie begroting 2023	1-1-2022	2017-2021	2022-2026	
Dorpshart binnengebied	4.716	3.789	-165	24	3.648	3.648	3.506	-	-	2023
Dorpshart centrumgebied	-5.145	-5.730	-	-	-5.730	-5.730	-5.618	-	-	2023
Tussendijk-Bakwetering	-76	-77	-	-	-77	467	423	10	457	2026
Zevender Thiendenland	212	446	-47	257	656	656	656	532	124	2024
Hoflaan Stolwijk, brandweerkazerne	-25	-11	-11	-	-22	-22	-20	-	-22	2026
Hoflaan Stolwijk, woningbouw	-89	322	-103	603	822	559	506	-	559	2026
	-407	**-1.261**	**-326**	**884**	**-703**	**-422**	**-547**	**542**	**1.118**	

Toelichting

Sprake is van een verdere afbouw van de negatieve boekwaarde naar een positieve, aangezien de te verwachte grondopbrengsten fors hoger zijn dan de nog te realiseren investeringen. De schommelingen in de jaarschijven hebben te maken met de verwachte cashflow in dat jaar van investeringen in bouw- en woonrijp maken en grondopbrengsten in de afzonderlijke grondexploitaties.

5.2. Toelichting per complex

1. Krimpen aan de Lek, Nieuw dorpshart, Binnenterrein (Molenweide)

De laatste fase Woningbouw is in oktober 2020 van start gegaan en is in het voorjaar van 2022 afgerond. De afronding van de inrichting en oplevering van het openbaar gebied vindt plaats in 2023.

2. Krimpen aan de Lek, Nieuw Dorpshart, Centrum

De laatste fase woningbouw in dit deelcomplex is in 2022 aan de bewoners opgeleverd. De aanleg van de openbare ruimte wordt in 2023 afgerond.

4. Lekkerkerk, Tussendijk en Bakwetering

De planning is om de aankoop van de grond in dit gebied van Ouwehand Bouwprojecten 2022 af te ronden en over te gaan tot de uitgifte van bouwrijpe woonkavels in dit gebied.

5. Schoonhoven, Zevender-Thiendenland II

Fase 6 is in aanbouw. De oplevering van deze fase wordt eind 2023 verwacht inclusief de aanleg en oplevering van de openbare ruimte. Verwacht wordt dat de oplevering van de openbare ruimte in de laatste fase van bedrijventerrein Zevender eind 2022 plaatsvindt. Verwacht wordt dat de grondexploitatie in 2024 kan worden afgesloten.

6. Hoflaan, Stolwijk

Op 2 juni 2021 heeft de raad de grondexploitatie Hoflaan, Stolwijk vastgesteld. De bouw van de brandweerkazerne door de Veiligheidsregio Hollands Midden wordt in 2022 afgerond. Met Groen Wonen Vlist is een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de realisatie van de sociale huurwoningen. Acties in 2023 zijn onder andere de bouw van de vijf grondgebonden woningen, de sloop van de oude kazerne en zendmast en de aanbesteding van de gronduitgifte van de 12 koopappartementen. Ook hoopt Groen Wonen Vlist in 2023 te kunnen starten met de bouw van de huurwoningen.

5.3 Algemene reserve grondzaken

Rekening houdend met de verwachte onttrekkingen en toevoegingen, is de stand van de Algemene Reserve Grondzaken in 2023 en verder als volgt geraamd:

Jaar	Saldo per 1 januari	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo per 31 december
2022	€ 5.089.354	€ 338.084	€ 451.628	€ 4.975.810
2023	€ 4.975.810	€ 116.603	€ 22.155	€ 5.070.258
2024	€ 5.070.258	€ 39.151	€ 7.439	€ 5.101.970
2025	€ 5.101.970	€ 21.507	€ 4.086	€ 5.119.391
2026	€ 5.119.391	€ 409.625	€ 90.406	€ 5.438.610

x € 1.000

5.4 Voorziening verlieslatende complexen

Het BBV stelt als verplichting dat het saldo van verlieslatende grondexploitaties direct dient te zijn afgedekt door middel van een voorziening. De voorziening verlieslatende complexen heeft betrekking op de grondexploitatie Dorpshart Krimpen aan de Lek. Deze grondexploitatie is opgebouwd uit de deelcomplexen Dorpshart Binnenterrein (Molenweide) en Dorpshart Centrumgebied. Het saldo van de voorziening bedraagt per 1 januari 2023 afgerond € 2.083.000. Met de afsluiting van de grondexploitatie Dorpshart in 2023 zal de voorziening vrijvallen.

5.5 Winstuitname

De verplichte tussentijdse winstuitname (twu) zal op een aparte regel worden verantwoord en niet als kostenpost in de betrokken grondexploitaties worden opgenomen. Aan de verplichte verantwoording en verwerking van de tussentijdse winstuitname is hiermee voldaan. Daarnaast blijft de berekening van het verwachte eindresultaat in de grondexploitaties zuiver. De grondexploitatie Dorpshart betreft een verliesgevend complex. De winstuitnamen van de overige grondexploitaties schetsen het volgende beeld:

Grondexploitatie	Gerealiseerde winstuitname 2017-2021	Raming winstuitname 2022	Raming winstuitname 2023	Raming winstuitname 2024	Raming winstuitname 2025	Raming winstuitname 2026	Saldo actuele exploitatie berekening
Tussendijk-Bakwetering	€ 10	€ -1	€ -	€ -	€ -	€ 401	€ 410
Zevender Thiendenland	€ 532	€ 115	€ 9	€ -	€ -	€ -	€ 656
Hoflaan Stolwijk	€ -	€ 185	€ 108	€ 39	€ 22	€ 9	€ 363
x € 1.000	**€ 542**	**€ 299**	**€ 117**	**€ 39**	**€ 22**	**€ 410**	**€ 1.429**

5.6 Af te sluiten complexen

In 2023 worden de (deel)complexen Dorpshart Binnengebied (Molenweide) en Dorpshart Centrum afgesloten.

6. Krediet strategische grond- en vastgoedaankopen

6.1. Krediet Strategische Grond- en Vastgoedaankopen

Op 5 november 2019 heeft de raad besloten een krediet beschikbaar te stellen van € 7.500.000 voor het doen van strategische grond- en vastgoedverwervingen. Het college is bevoegd tot uitgaven uit het krediet voor de aankoop van gronden en opstallen die zijn gelegen in gebieden, waarop de raad een voorkeursrecht heeft gevestigd. Ook is het college bevoegd tot aankoop van gronden en opstallen die niet onder een voorkeursrecht vallen, maar die liggen in een gebied waarvoor de raad een ruimtelijke visie (structuurvisie, omgevingsplan of bestemmingsplan) heeft vastgesteld en waarvan men verwacht deze te realiseren binnen een termijn van 5 jaar. Daarnaast is besloten het krediet voor strategische aankopen als vast onderdeel op te nemen in de paragraaf-G. Het college informeert de raad over de gerealiseerde aankopen en de stand van zaken van het krediet via de jaarrekening. Het beschikbare bedrag voor strategische grond- en vastgoedaankopen bedraagt per medio september 2022 € 3.190.000.

6.2. Bestemmingsreserve Strategische Verwervingen

De raad heeft op 5 november 2019 besloten een bestemmingsreserve Strategische Verwervingen vast te stellen. Deze is bedoeld voor het dekken van de kosten gemoeid met de aankoop van strategisch grond- en vastgoed en de verwachte inkomsten en uitgaven die met de tijdelijke exploitatie van deze aankopen zijn gemoeid. Besloten is ook om het college de bevoegdheid te verlenen te beschikken over de bestemmingsreserve, met dien verstande dat in de tussentijdse rapportages de mutaties worden opgenomen. De stand van deze bestemmingsreserve bedroeg per 1 januari 2022 € 66.000.

7. Uitvoering faciliterend grondbeleid

In 2020 is voor de uitvoering van het faciliterend grondbeleid een begrotingspost ingericht. Onder faciliterend grondbeleid wordt verstaan de gemeentelijke inzet in ruimtelijke initiatieven waarin derde marktpartijen opdrachtgevend en risicodragend zijn. De rol van de gemeente beperkt zich bij faciliterend grondbeleid hoofdzakelijk tot begeleiding, coördinatie en facilitering van gemeentelijke besluitvormingsprocessen. De gemeentelijke kosten die hiermee zijn gemoeid worden volgens het kostenverhaalsrecht zoals bedoeld in artikel 8.4 (Wet Ruimtelijke Ontwikkeling (WRO) verhaald op de initiatiefnemer, meestal in de vorm van een exploitatiebijdrage. Hiertegen over staan kosten die de gemeente moet maken in de vorm van uren van projectmanagement en -ondersteuning en de hiermee gemoeide kosten van de inzet van vast en ingehuurd personeel, advisering door verbonden diensten zoals IBKW en ODMH. De begrotingspost ondersteunt de centrale sturing op de inspanningen en de uitgaven en inkomsten die zijn gemoeid met de uitvoering van het faciliterend grondbeleid. Financiële verantwoording vindt plaats via de jaarrekening en de tussenrapportage. In de paragraaf Grondbeleid worden de belangrijkste projecten op het gebied van faciliterend grondbeleid toegelicht. Hieronder een overzicht van enkele ontwikkelingen.

Herontwikkeling Aviaterrein Ouderkerk aan den IJssel (project Bolderkade)
Het betreft hier de ontwikkeling en bouw van 42 appartementen. De geplande behandeling op in de raad van 6 juli 2022 is verdaagd omdat de raad meer onderzoek wenst naar de bodemverontreiniging in dit terrein.

Herontwikkeling terrein Goudriaan Transport, Ouderkerk aan den IJssel
Dit woningbouwproject is in uitvoering en zal eind 2022 zijn afgerond.

Herontwikkeling Dikaterrein, Schoonhoven
Dit project omvat de ontwikkeling en bouw van 67 appartementen. Als de raad positief adviseert over deze ontwikkeling, wordt vanaf 2023 gestart met de woningverkoop en realisatie.

Herontwikkeling IHC- en Stoommolenterrein, Krimpen aan de Lek
Omschrijving initiatief: Herontwikkeling voormalige bedrijfslocatie. Bouw 200-250 woningen
De beide verkennen de mogelijkheid van een gezamenlijke en integrale ontwikkeling van beide terreinen. Partijen zullen gemeente op de hoogte brengen van de resultaten en de follow up.

8. Overige ontwikkelingen

Herontwikkeling Galgoord, Haastrecht
Na het ter inzage leggen van het voorontwerp-bestemmingsplan in 2021 bleek dat het overleg met de grondeigenaren in het gebied over langer tijd te vragen dan was voorzien. Een belangrijke ontwikkeling die positief kan uitpakken voor het tempo in deze opgave is de beslissing van de ontwikkelaar om de locatie van voorheen Gouda Holland definitief aan te kopen en in eigendom te verwerven. In het belang van ruimtelijke ontwikkeling van dit deel van Haastrecht heeft het college besloten om voor deze transactie een eenmalige vrijstelling te verlenen van de verplichting om deze grond, waarop een voorkeursrecht rust, aan de gemeente te koop aan te bieden.

Herontwikkeling bedrijfsterrein Schoonhoven-Noord
In 2022 richt de aandacht in dit complex zich onder andere op de uitwerking van de stedenbouwkundige visie, het maken van samenwerkingsafspraken met ontwikkelende partijen over het te realiseren woningbouwprogramma, de fasering, participatie en de planologische procedure.

Ontwikkeling Gouderak Oost
De planuitwerking voor dit gebied is in afwachting van het definitief besluit van Gedeputeerde Staten over de plaatsing van dit gebied op de 3 ha-kaart.

IJsbaan Noord
In 2022 is gestart met het gereed maken van deze locatie voor de tijdelijke opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. De verdere planvorming voor woningbouw in dit gebied start daarom later.

Spoorzone
Planning is om in 2023 te starten met de bouw van de eerste fase: 60 appartementen incl. het sociale koopprogramma.

Schoonhoven/Lidl
De oplevering van de nieuwe Lidl is gepland in het eerste kwartaal van 2023.

H. COVID-19

Algemeen

Sinds 2020 heeft corona iedereen geraakt, in de persoonlijke gezondheid of die van familieleden of bekenden, in het werk, op de frontlinie tegen het virus of in het draaiende houden van de belangrijkste processen, het onderwijs, de zorg en onze economie. De coronacrisis zet ook voor de inwoners en ondernemers van de gemeente Krimpenerwaard het leven op de kop.

Na een periode van teruglopende besmettingen zien we bij het opstellen van deze paragraaf voor de begroting 2023 weer een toename in coronabesmettingen in de samenleving. De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geeft aan dat we na de afgelopen periode van twee jaar kunnen concluderen dat corona niet meer weg gaat. In Den Haag kijkt men naar een lange termijnaanpak. In de gemeente Krimpenerwaard volgen wij deze ontwikkelingen op de voet.

Ons land heeft in de periode 2020 tot heden een gezondheidscrisis meegemaakt die zijn weerga niet kent. Het coronavirus heeft in Nederland sinds eind februari 2020 geleid tot tienduizenden besmettingen en ziekenhuisopnames met daarbij een stijgend aantal sterfgevallen. Een collectieve schok die ook onze gemeente niet heeft overgeslagen.

De ontwikkelingen en maatregelen om het virus te bestrijden volgden elkaar aan het begin van de crisis in hoog tempo op. Een crisis die de veerkracht, creativiteit en volharding van de samenleving in de Krimpenerwaard stevig op de proef stelde en nog steeds doet. De uitspraak dat corona niet meer weg gaat, maakt veel onzeker. Wat we wel weten: de impact is enorm. We zien grote effecten van de coronacrisis op sociaaleconomisch en sociaalmaatschappelijk vlak. We zien dat voor kwetsbare groepen de coronacrisis veel extra druk (heeft) veroorzaakt. Ook zien we dat nieuwe groepen hard geraakt worden: mensen die ineens hun baan kwijt raakten, een inkomensval maken, hun onderneming kwijt raken of ernstige zorgen hebben over een dreigend faillissement.
We willen de bedrijvigheid, leefbaarheid, werkgelegenheid en aantrekkelijkheid van de gemeente Krimpenerwaard beschermen. De gemeente Krimpenerwaard moet de gemeente blijven waar je wilt wonen, werken en verblijven, coronacrisis of niet.

Sinds de start van pandemie zijn er tot medio juli 2022 in de gemeente Krimpenerwaard zijn in totaal 25.918 besmettingen en 73 overledenen gemeld (bron: RIVM www.bddataplan.nl).

Wat gaan we doen in 2023?

Inzet in het kader van de coronacrisis
Sinds de start van de pandemie in februari 2020 hebben veel medewerkers zich ingespannen in het kader van de coronacrisis. De enorme inzet voor en betrokkenheid bij onze inwoners en ondernemers is groot. Er werd en wordt continu een balans gezocht tussen de prioriteit bij de rampenorganisatie, de dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers en tegelijk de zorg als werkgever voor onze eigen medewerkers.

2023
De verwachting is dat we ook in 2023 zeker nog te maken hebben met corona. Is het niet met besmettingsgolven, dan is het zeker met de gevolgen van de crisis. Niet alleen zijn veel mensen ziek geweest en hebben mensen iemand verloren aan corona, maar ook op andere vlakken hebben we de komende jaren nog te maken met de nasleep van corona.

Ondersteunen van & initiatieven in de samenleving
De gemeente zal in 2023 blijven monitoren waar ondersteuning en hulp noodzakelijk is. Dit zal zeker plaatsvinden in de verschillende overleggen die onze collegeleden en ambtenaren met verschillende maatschappelijke partijen in onze gemeente hebben. Zo blijven we met de ondernemers en winkeliers in gesprek over de gevolgen van de crisis en in hoeverre dit (langdurig) hun bedrijfsvoering raakt.
We verwachten dat in 2023 nog steeds inwoners behoefte hebben aan ondersteuning en (psychische) zorg. De verschillende teams in de organisatie blijven alert op signalen en zullen de inwoners via de reguliere processen zo goed mogelijk ondersteunen. Indien er nog steeds vergoedingsregelingen van toepassing zijn voor ondernemers en eventueel voor zorgaanbieders, dan wordt hier ook in 2023 nog op gemonitord en wordt invulling gegeven aan de door het Rijk gemandateerde taken.

(Financiële) impactanalyse
De coronacrisis heeft impact op de gemeentelijke financiën. Gedurende 2020, 2021 en 2022 hebben wij met een impactanalyse ingeschat wat de mogelijke (financiële) impact is voor de gemeente

Krimpenerwaard. In 2022 was er steeds meer duidelijk en waren er minder risico's/onzekerheden te benoemen. De ontvangen rijksvergoedingen stelden ons in staat om direct acties op te starten en ondersteuning te bieden. In 2023 zullen wij (nieuwe) risico's als gevolg van corona blijven monitoren. Uitgangspunt bij het behandelen van de coronakosten in relatie tot de rijksvergoedingen blijven formele toezeggingen van het Rijk dat zij de werkelijke coronakosten volledig gaan compenseren.

Steunpakketten van het Rijk en stand van de bestemmingsreserve

Rijksvergoedingen (x €1.000)	2020	2021	2022	Totaal
Eerste tranche	511			511
Tweede tranche	681			681
Derde tranche	137	478		615
Vierde tranche	47	563		610
Vijfde tranche		472	125	597
Zesde tranche		305	80	385
Totaal	**1.376**	**1.818**	**205**	**3.399**

Bij de slotwijziging 2020 is door uw raad een bestemmingsreserve COVID-19 ingesteld. Het doel van deze bestemmingsreserve is om de lasten die betrekking hebben op corona af te dekken. De reserve wordt gevormd uit de verkregen middelen vanuit het Rijk.

Uit deze bestemmingsreserve betalen we de werkelijke kosten gelabeld naar aandachtsgebieden. Door het Rijk zijn de bedragen van de tranches naar aandachtsgebieden verdeeld. Tot en met het tweede kwartaal 2021 is die richtlijn van verdeling verwerkt in de baten. Vanaf het derde kwartaal 2021 zijn we op basis van een brede uitvraag naar bestedingswensen bij maatschappelijke partners, verenigingen en instellingen overgestapt naar het bestedingsplan Sociaal Domein. Dit bestedingsplan is in 2021/2022 uitgevoerd. In de P&C-documenten legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad over de toevoegingen en onttrekkingen aan de (egalisatie) bestemmingsreserve.

OVERZICHT 2022 (x 1.000)

Bestemmingsreserve COVID-19	Beginstand 2022	Mutaties verwacht in 2022		Eindstand 2022
		Ontvangen	Besteed	
Saldo 2021	1.443			
Tranche 5 rijksvergoedingen (2022-deel)		125		
Tranche 6 rijksvergoedingen (2022-deel)		80		
Bestedingsplan SD 2021 (€ 875.000) aangevuld met:			386	
- Motie "Laat voor alle verenigingen een Midzomernachtdroom uitkomen"			125	
Actualisatie uitgaven bestedingsplan SD 2021			24	
Verkiezingen 2022			100	
Ondersteuning ondernemers			32	
Kwijtscheldingen			32	
Wachtlijsten en inhaalzorg extra tijdelijke formatie/inhuur			375	
Meerkosten Jeugdweg en WMO			35	
Welzijn Jongeren: jongerenontmoetingspunten (JOPS)			25	
Dienstverlening principeverzoeken			155	
Buffer/onvoorziene kosten			100	
Onttrekkingen met plan			**1.389**	
Mutaties	**1.443**	**205**	**1.389**	**259**

Bij het opstellen van de P&C-documenten beoordelen we of de bestemmingsreserve opgeheven kan worden. Als de regelingen aflopen en er geen nieuwe tranches rijksvergoedingen meer aangekondigd

worden. Gelijktijdig wordt beoordeeld of extra werkzaamheden voor de risicobeheersing nog noodzakelijk zijn.

Overige steunpakketten

Naast voornoemde rijksvergoedingen zijn er ook regelingen, waar de inwoners, ondernemers en gemeente compensatie kunnen aanvragen. De mogelijkheden van deze overige regelingen worden nauwlettend gevolgd. Daar waar de gemeente kan aanhaken, doen we dat ook.

Financiële begroting en meerjarenraming

gemeente Krimpenerwaard

Model 1: (Meerjarig) overzicht van de baten en lasten

Meerjarig overzicht van baten en lasten

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Bestuur en ondersteuning						
Lasten	-26.528	-27.898	-26.800	-27.863	-28.975	-29.259
Baten	102.435	105.382	113.414	117.673	120.977	112.300
Saldo	**75.908**	**77.483**	**86.614**	**89.810**	**92.002**	**83.041**
Veiligheid						
Lasten	-5.181	-5.164	-5.441	-5.440	-5.440	-5.440
Baten	516	183	142	142	142	142
Saldo	**-4.664**	**-4.980**	**-5.298**	**-5.298**	**-5.298**	**-5.298**
Verkeer vervoer en waterstaat						
Lasten	-10.653	-10.269	-10.174	-10.158	-10.579	-10.708
Baten	1.463	704	628	628	628	628
Saldo	**-9.189**	**-9.565**	**-9.547**	**-9.530**	**-9.951**	**-10.081**
Economie						
Lasten	-1.539	-1.907	-1.575	-1.536	-1.436	-1.436
Baten	1.010	761	433	417	417	417
Saldo	**-529**	**-1.146**	**-1.142**	**-1.119**	**-1.019**	**-1.019**
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie						
Lasten	-18.865	-19.339	-18.191	-17.830	-17.868	-17.898
Baten	4.345	4.472	2.309	2.078	2.078	2.078
Saldo	**-14.520**	**-14.867**	**-15.882**	**-15.752**	**-15.790**	**-15.820**
Sociaal domein						
Lasten	-59.701	-62.408	-63.900	-63.856	-63.796	-63.734
Baten	14.510	13.574	12.324	12.324	12.324	12.324
Saldo	**-45.191**	**-48.833**	**-51.576**	**-51.532**	**-51.471**	**-51.409**
Volksgezondheid en milieu						
Lasten	-17.862	-18.604	-19.519	-19.479	-19.879	-20.186
Baten	14.436	14.960	15.371	15.643	15.965	16.304
Saldo	**-3.426**	**-3.644**	**-4.148**	**-3.836**	**-3.914**	**-3.882**
Volkshuisvesting leefomgeving & stedelijke vernieuwing						
Lasten	-9.954	-14.191	-12.651	-4.856	-4.678	-4.678
Baten	9.492	11.505	11.033	3.139	3.047	3.435
Saldo	**-462**	**-2.686**	**-1.618**	**-1.717**	**-1.631**	**-1.243**
Saldo van baten en lasten	**-2.074**	**-8.239**	**-2.597**	**1.027**	**2.927**	**-5.710**
Bestuur en ondersteuning						
Stortingen	-11.038	-2.463	-1.232	-859	-813	-763
Onttrekkingen	11.934	5.754	2.931	1.757	1.622	1.502
Saldo	**896**	**3.291**	**1.699**	**898**	**808**	**738**
Verkeer vervoer en waterstaat						
Stortingen	-433	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	648	513	214	183	168	166
Saldo	**215**	**513**	**214**	**183**	**168**	**166**
Economie						
Stortingen	-290	-139	-801	0	0	0
Onttrekkingen	24	613	1.121	300	200	200
Saldo	**-266**	**474**	**320**	**300**	**200**	**200**

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren 2024	Meerjaren 2025	Meerjaren 2026
Onderwijs Sport Cultuur & Recreatie						
Stortingen	-195	0	-525	-592	-438	-337
Onttrekkingen	354	563	285	283	234	233
Saldo	**159**	**563**	**-240**	**-309**	**-204**	**-104**
Sport cultuur en recreatie						
Stortingen	-1.352	-2.049	-451	-451	-451	-451
Onttrekkingen	2.887	2.209	1.076	951	946	987
Saldo	**1.535**	**160**	**625**	**500**	**495**	**536**
Sociaal domein						
Stortingen	-1.351	56	0	0	0	-4
Onttrekkingen	758	2.101	252	4	4	4
Saldo	**-593**	**2.157**	**252**	**4**	**4**	**0**
Volksgezondheid en milieu						
Stortingen	-285	-255	-268	-268	-268	-268
Onttrekkingen	667	747	497	359	321	274
Saldo	**382**	**491**	**229**	**92**	**54**	**7**
Volkshuisvesting leefomgeving & stedelijke vernieuwing						
Stortingen	-685	-388	-247	-89	-72	-460
Onttrekkingen	430	977	541	137	33	120
Saldo	**-255**	**589**	**295**	**48**	**-38**	**-340**
Mutaties reserves	**2.074**	**8.239**	**3.394**	**1.716**	**1.488**	**1.203**
Geraamd resultaat	**0**	**0**	**797**	**2.743**	**4.415**	**-4.507**

Bedragen x €1.000

Financiën en algemene dekkingsmiddelen

Financiële en algemene dekkingsmiddelen (x €1.000)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lokale heffingen	11.387	11.552	12.159	12.187	12.256	12.343
Gemeentefonds (algemene uitkering)	87.346	90.392	98.061	101.889	105.032	96.210
Dividenden	331	189	189	189	189	189
Saldo financieringsfunctie	261	93	387	-191	-888	-1.059
Heffing VPB	-229	-50	-22	-7	-4	-90
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Overhead	-17.823	-18.479	-19.142	-19.069	-19.045	-19.119
Onderdeel van programma 0 Bestuur en ondersteuning	**81.273**	**83.697**	**91.632**	**94.998**	**97.540**	**88.474**

-/- is nadeel/lasten

Model 2: Gronden waarop de meerjarenramingen zijn gebaseerd

Inleiding

Inleiding
In dit model zijn de uitgangspunten voor de meerjarenbegroting 2023-2026 weergegeven.

Uitgangspunten

1. De programmabegroting is gebaseerd op de volgende programma-indeling:

   Bestuur en ondersteuning
   Veiligheid
   Verkeer, vervoer en waterstaat
   Economie
   Onderwijs, sport, cultuur en recreatie
   Sociaal domein
   Volksgezondheid en milieu
   Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

2. Paragrafen:

   Voor de begroting zijn de volgende paragrafen opgesteld.

   A: Lokale heffingen
   B: Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
   C: Kapitaalgoederen
   D: Financiering
   E: Bedrijfsvoering
   F: Verbonden partijen
   G: Grondbeleid
   H: COVID-19

3. De algemene uitkering in de begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2022.

4. De begroting is in meerjarig opzicht opgesteld in constante prijzen.

5. Indexering op lonen en prijzen voor 2023.

   Voor 2023 is een inflatiecorrectie voor prijzen toegepast van 3%.

   Loonontwikkeling
   De personeelslasten worden binnen het meerjarenperspectief geraamd op basis van de geldende CAO afspraken. Uit ervaringscijfers van de afgelopen jaren blijkt dat, ingeval er nog geen CAO afspraken gelden, een trendmatige stijging van 2% per jaar realistisch is. Op basis van dit gegeven wordt in de meerjarenbegroting rekening gehouden met deze trend in de personeelslasten. Daarnaast is in de paragraaf Weerstandsvermogen rekening gehouden met de kans dat CAO harder stijgt.

   Pensioenpremies
   Het bestuur van ABP bekijkt de ontwikkeling van de premie vanuit een meerjarenperspectief. Op basis van de huidige pensioenstelsel stijgt naar verwachting de premie voor het OP/NP *(ouderdomspensioen/nabestaandenpensioen)* in 2023. Een voordeel is dat op 31 december 2022 de VPL-regeling eindigt en er in 2023 geen VPL-premie meer van toepassing is. Dit kan gunstig zijn voor de premie OP/NP in 2023. Toch wordt rekening gehouden met een lichte stijging van 1% van de premie OP/NP.

6. Aantal inwoners / woonruimten

   Voor de begroting is het aantal inwoners en woonruimten op 1 januari 2021 (bron: CBS) als uitgangspunt genomen.
   Aantal inwoners: 57.062
   Aantal woonruimten: 24.141

7. De omslagrente is berekend op 0,80%. De berekening is opgenomen in de paragraaf Financiering.

8. Besluitvorming tot en met 5 juli 2022 is verwerkt in de cijfers voor de begroting 2023. Ook zijn de structurele financiële gevolgen van de 2e Tussentijdse rapportage 2022, die eveneens in de

gemeenteraadsvergadering van 8 november 2022 ter besluitvorming voor ligt, verwerkt.

9. De bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn opgenomen conform de begrotingen 2023 van deze gemeenschappelijke regelingen.
10. De opbrengsten uit belastingen zijn ten opzichte van 2022 geïndexeerd met 4,8% .
11. De mutaties in de reserves en voorzieningen in de begroting 2023 zijn gebaseerd op de door de raad in 2019 vastgestelde nota reserves en voorzieningen.

    Voorzieningen
    Bij het opstellen van de nieuwe beheerplannen wordt nader ingezoomd op de vraag of in de specifieke situatie sprake dient te zijn van een reserve of voorziening, rekening houdend met de geldende wettelijke bepalingen.

    Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en prijsstijgingen ten opzichte van de huidige beheerplannen zijn hiervoor in de begroting lasten opgenomen ter grootte van respectievelijk 1% en 3% van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening.

    Reserves
    Reserves waar een bestedingsplan onder ligt of die dienen ter dekking van kapitaallasten blijven in stand, tenzij de reserve wordt omgezet naar een voorziening. Overige reserves worden toegevoegd aan de algemene reserve.

    Rentetoevoeging aan reserves vindt alleen plaats als dit noodzakelijk is gelet op het onderliggende bestedingsplan. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een kapitaaldekkingsreserve.

Model 3: Verschillen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Programma	Verschil	L/B	Voor-/Nadeel	Toelichting
Bestuur en ondersteuning	**3.606**			
Verkiezingen	123	L	Voordeel	Verschuiving salarislasten en incidentele lasten 2022 (corona)
S&O algemene kosten	-140	L	Nadeel	Verschuiving salarislasten en incidentele lasten 2022
Beheer overige gebouwen en gronden	-147	L	Nadeel	Stijging energielasten
overhead	161	L/B	Voordeel	Incidenteel budgetten 2022 en verschuiving salarislasten
Treasury	275	L/B	Voordeel	Renteresultaat
OZB en belastingen	407	L/B	Voordeel	indexering inflatie
Algemene uitkering	3144	B	Voordeel	Hogere uitkering gemeentefonds
Overige baten en lasten	2.102	L	Voordeel	Verschuiving salarislasten
Overige mutaties	-72	L/B	Nadeel	Overige kleinere afwijkingen
Mutaties reserves	-2247	L/B	Nadeel	Incidentele stortingen en onttrekkingen
Veiligheid	**-382**			
Crisisbeheersing en brandweer	-114	L	Nadeel	Verhoging bijdrage veiligheidsregio (indexering)
Openbare orde en veiligheid	-386	L	Nadeel	Verschuiving salarislasten
Openbare orde en veiligheid	182	L	Voordeel	Incidentele lasten in 2022 (project maatwerk wonen)
Openbare orde en veiligheid	-36	L	Nadeel	Verschuiving subsidies
Crisisbeheersing en brandweer	-34	B	Nadeel	Kazerne Stolwijk verhuur
Overige mutaties	6	L/B	Voordeel	Overige kleinere afwijkingen
Verkeer, vervoer en waterstaat	**-32**			
Wegen, straten en pleinen	77	L	Voordeel	Verschuiving salarislasten
Civiele kunstwerken	-139	L	Nadeel	Kapitaallasten
Verkeer	311	L	Voordeel	Incidentele lasten in 2022 (projecten verkeer)
Veren	-90	L	Nadeel	Kapitaallasten
Mutaties reserves	-236	B	Nadeel	Incidentele onttrekkingen in 2022
Overige mutaties	45	L/B	Voordeel	Overige kleinere afwijkingen
Economie	**-170**			
Economische ontwikkeling	253	L	Voordeel	Verschuiving salarislasten en incidentele lasten in 2022
Markten	62	L	Voordeel	Incidentele lasten 2022
Agrarische zaken	-409	L/B	Nadeeel	Verschuiving salarislasten en incidentele lasten en baten (proeftuin)
Promotie	55	L	Voordeel	Incidentele lasten in 2022
Overige mutaties	26	L/B	Voordeel	Overige kleinere afwijkingen
Mutaties reserves	-157	B	Nadeel	Incidentele onttrekkingen in 2022
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie	**-1.226**			
Onderwijs	101	L/B	Voordeel	Incidentele lasten hoger in 2022 (Nationaal programma onderwijs)
Leerlingzaken	-89	L	Nadeel	Leerlingenvervoer indexatie en verschuiving salarislasten
Sportaccommodaties	-246	L/B	Nadeel	Incidentele baten in verband met SPUK sport bijdrage en lasten (project harmonisatie voetbalvelden
Sporthallen	-230	L	Nadeel	Hogere lasten ivm energiecontract
Sportvelden/sporthallen	-192	L	Nadeel	Kapitaallasten
Kunst	537	L	Voordeel	Verschuiving subsidies en incidentele lasten 2022 (kosten corona)
Media algemeen	-65	L	Nadeel	Indexering van subsidies
Cultureel erfgoed	81	L	Voordeel	Incidentele lasten en baten in 2022 (Projecte Hollandse waterlinie)
Overige openluchtrecreatie	-65	L	Nadeel	Incidentele lasten in 2023 (uitvoering collegeprogramma)
Overige mutaties	18	L/B	Voordeel	Overige kleinere afwijkingen
Mutaties reserves	-1076	L/B	Nadeel	Incidentele onttrekkingen in 2022
Sociaal domein	**-855**			
Samenkracht en burgerpart	-756	L	Nadeel	Verschuiving subsdies, salarislasten en incidentele lasten (transformatie SD)
Wijkteams	353	L	Voordeel	Incidentele lasten in 2022 (POK middelen)
Inkomensregelingen	717	L	Voordeel	Incidentele lasten 2022 (Eenmalige energietoeslag)
Begeleide participatie	962	L	Voordeel	Verschuiving taakvelden
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-780	L	Nadeel	Verschuiving salarislasten en kostenplaatsen
Maatwerkdienstverlening 18+	-245	L	Nadeel	Incidentele lasten 2023 (robuuste samenwerking regio) indexatie zorgkosten en verschuiving taakvelden
Maaatwerkdienstverlening 18-	3931	L/B	Voordeel	Verschuiving taakvelden en hogere zorgkosten en indexatie jeugd
Jeugd met verblijf	-4190	L/B	Nadeel	Verschuiving taakvelden
Jeugd zonder verblijf	-3767	L/B	Nadeel	Verschuiving taakvelden
Geescaleerde zorg 18-	3616	L/B	Voordeel	Verschuiving taakvelden en hogere zorgkosten en indexatie jeugd
Overige mutaties	19	L/B	Voordeel	Overige kleinere afwijkingen
Mutaties reserves	-715	L/B	Nadeel	Incidentele onttrekkingen 2022

Bedragen x € 1.000

Programma	Verschil	L/B	Voor-/Nadeel	Toelichting
Volksgezondheid en milieu	**-405**			
Volksgezondheid	-145	L	Nadeel	Verhoging bijdrage Hecht (indexering) en verschuiving subsidies
Milieu	-352	L	Nadeel	Verhoging bijdrage ODMH en verschuivings salarislasten
Overige mutaties	7	L/B	Voordeel	Overige kleinere afwijkingen
Mutaties reserves	85	L/B	Voordeel	Incidentele onttrekkingen
Volkshuisvesting, leefomgeving en ste	**275**			
Ruimte en leefomgeving	80	L	Voordeel	afwaardering boekwaarde Meidoornstraat en verschuiving salarislasten
Grondexploitatie	51	L/B	Voordeel	Verschuiving salarislasten en resultaat grondexploitatie 2022 hoger
Wonen en bouwen	655	L/B	Voordeel	Leges omgevingsvergunningen hoger en Incidentele lasten in 2023 (uitvoering collegeprogramma)
Mutaties reserves	-511	L/B	Nadeel	Incidentele onttrekkingen 2022
Totaal	**811**			

Bedragen x € 1.000

Model 4: Overzicht van de geraamde incidentele lasten en baten

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	2023		2024		2025		2026	
Bestuur en ondersteuning	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Eenmalige inhuur dienstverlening KCC	60							
Divdidend Eneco	95							
Datagestuurd werken/software/opleiding	40							
Wachtgeld gewezen wethouders	119		66		66		22	
Digitaal platform participatie	45							
Strategisch regio onderzoek	40		50					
Businesscase subsidiemogelijkheden	50							
Inzet trainees	-112		-75		-37			
Vennootschapsbelasting	17		7		3			
Overige	49		8				90	
Storting reserves	1.429		119		63		414	
Onttrekking reserves		3.782		913		423		393
Verkeer, vervoer en waterstaat								
Collegeprogramma (personenvervoer ove water)	30							
Economie								
MKB deal en triple helix overleg	100							
Buitengebied			100					
Gebiedsprocessen	200		200		200		200	
Overige	20							
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie								
Bijdrage Servicepunt Vereniging Nederlek	28		22		16		10	
Bijdrage tennisvereniging	39		39		39		39	
Project bomenplan	28		28		28		28	
Tijdelijke verplaatsing bibliotheek	163							
Recreatieve routes	50							
Plan van aanpak gebruik gemeentegrond	50							
Overige	47		25		40			
Sociaal domein								
Preventieteam	70							
Beschut/beschermd wonen	50							
Crisisdienst jeugd GGZ	79							
Overige	76		11					
Volksgezondheid en milieu								
Gebiedsprocessen bodemdaling	100							
Klimaatadaptatie	70							
Rijksmiddelen klimaatbeleid	356							
Overige	25		60		25			
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing								
Optimaliseren processen ruimtelijke ordening	75							
Strategische verwervingen (tijdelijke verplaatsing bibliotheek)	143	80						
Grondexploitatie		109		38		21		409
Opbrengsten en verrekeningen in verband met incidentele projecten	280	877	-260		-260		-260	
Versnellingsagenda wonen	100							
Strategische koers	50		50					
Uitvoeringsprogramma woonvisie			50					
Totaal	**4.061**	**4.848**	**500**	**951**	**183**	**444**	**543**	**802**
Incidenteel saldo baten en lasten	787		451		261		259	
Totaal begrotingssaldo	797		2.743		4.415		-4.507	
Begrotingssaldo structureel	**10**		**2.292**		**4.154**		**-4.766**	

Toelichting incidentele baten en lasten

Hieronder volgt een tekstuele toelichting per onderdeel voor zover de incidentele baten en of lasten de € 50.000 in de jaarschijf 2023 overschrijden.

Programma Bestuur en ondersteuning

Lasten

Eenmalige inhuur dienstverlening Klant Contact Centrum
Voor de doorontwikkeling van de dienstverlening aan onze inwoners is voor het komende jaar één extra medewerker Publiekszaken nodig. Deze extra incidentele fte is noodzakelijk om ruimte te creëren in het team.

Dividend Eneco
Ingroeimodel wegvallen van dividend Eneco.

Data gestuurd werken
Er zijn incidenteel middelen beschikbaar gesteld om de eerste verzoeken om data en analyses te behandelen.

Wachtgeld gewezen wethouders
De collegeleden die volgend jaar vertrekken en niet meer terugkeren hebben gedurende een wettelijk bepaalde periode recht op wachtgeld, voor zover ze geen vervangende andere inkomsten hebben.

Digitaal platform participatie
In het kader van participatie willen we een digitaal participatieplatform ontwikkelen implementeren.

Businesscase subsidiemogelijkheden
Om alle subsidiemogelijkheden beter te benutten, starten wij een business case om de inzet van een subsidiecoördinator te onderzoeken.

Inzet trainees
De komende jaren willen we inzetten op de werving van trainees.

Reserve mutaties:

	2023	2024	2025	2026
Storting in verband met weerstandsvermogen	317.000			
Winstuitname grondexploitaties	116.603	39.151	21.507	409.625
Storting in verband met Barend van Hoeff fonds	4.261	4.261	4.261	4.261
Traineeprogramma revolverend karakter	112.000	75.000	37.000	
Verkoop van grond Meidoornstraat 2	80.000			
Storting in verband met een nieuw te vormen bestemmingsreserve "gebiedsprocessen"	800.920			
	1.430.784	**118.412**	**62.768**	**413.886**

baten

Reserve mutaties:

Dekking voor:	2023	2024	2025	2026
Collegeprogramma (Personenvervoer over water)	30.480			
Gebiedsprocessen bodemdaling	100.000			
Bijdrage zilvermuseum	190.000	190.000		
Optimalisering processen RO	75.000			
Extra fte doorontwikkeling KlantContactCentrum	60.000			
Datagestuurd werken	40.000			
Wachtgeld gewezen wethouders	118.900	66.400	66.400	22.150
MKB deal en triple helix overleg	100.000			
Gemeentelijk hitteplan (klimaatadaptatie)	25.000			
Afkoopregeling knelpuntenbudget	23.623	7.874		
Onttrekking in verband met weerstandsvermogen	317.000			
Winstuitname grondexploitaties	4.966			
Ontrekking beschut wonen	50.000			
Preventieteam	70.000			
Onttrekking in verband met Barend van Hoeff fonds	4.261	4.261	4.261	4.261
Bijdrage Servicepunt Verenigingen Nederlek	28.000	22.000	16.000	10.000
Bijdrage tennisverening	38.500	38.500	38.500	38.500
Afwaardering boekwaarde Meidoornstraat 2 ivm sloop	263.625			
Dekking wegvallen dividend eneco	95.000			
Projectplan bomen (ter beschikking stellen)	28.125	28.125	28.125	28.125
Dekking tijdelijke verplaatsing bibliotheek	42.096			
Rijksmiddelen klimaat	356.445			
Digitaal platvorm participatie	45.000			
Mystery guest onderzoek	15.000			
Recreatieve routes NNN	50.000			
Versnellingsagenda wonen	100.000			
Budget strategisch regio-onderzoek	40.000	50.000		
Businesscase subsidiemogelijkheden	50.000			
BRE onderzoek	10.000			
Herhaalonderzoek Monitor Toerisme	20.000			
Cultuurhistorische waardenkaart	20.000			
Klimaatadaptatie	45.000			
DUMO-advies op maat	25.000			
Crisisdienst Jeugd GGZ	79.200			
Subsidie Cultureel Centrum Conc.	20.080			
Buitengebied		100.000		
Uitvoeringsprogramma woonvisie		50.000		
Strategische koers	50.000	50.000		
Regionale bewustwordingscampagnes		35.000		
Inzet afvalcoa. (werkervaringsplek)		25.000	25.000	
Groei en bloei	28.000			
Gebiedsprocessen	200.230	200.230	200.230	200.230
Plan van aanpak gemeentegrond	50.000			
Aanvulling SPUK sportakkoord	26.574			
Project verlichting onderhoud sportveld		24.774	40.656	
Ontrekking voor een nieuw te vormen bestemmingsreserve "gebiedsprocessen"	800.920			
Dekking incidenteel subsidies	29.333	14.452		
Actualisatie vennootschapsbelasting	17.189	7.077	3.836	90.406
	3.782.547	**913.693**	**423.008**	**393.672**

Verkeer, vervoer en waterstaat

Lasten

Collegeprogramma
Incidentele middelen voor het uitvoeren van verkeersbeleid.

Programma Economie

Lasten

MKB-deal en triple helix overleg
In 2021 heeft de regio Midden-Holland een MKB-deal gesloten met de Provincie Zuid-Holland. De gemeente Krimpenerwaard is penvoerder en zal het budget van de MKB-deal beheren. De MKB-deal

omvat vijf deelprojecten op het gebied van (toekomstbestendige) metaal- en bouwopleidingen, ‘’Smart Industry’’ en transport en logistiek (waaronder stadsdistributie).

Buitengebied
Met de enorme druk die op de landbouwtransitie wordt gelegd is het noodzakelijk om gemeentelijk beleid uit te werken. Dit is onder meer van belang om economisch perspectief van agrariërs en voor het buitengebied te kunnen bieden.

Gebiedsprocessen
We hebben een faciliterende rol in de gebiedsprocessen voor de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en Provincie door onderzoek en inzet van medewerkers. We brengen ‘Mijn Koers’ (programma uit de Proeftuin) in bij de gebiedsprocessen.

Programma Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

lasten

Project bomenplan
Het ter beschikking stellen van een incidenteel bedrag voor het aanplanten van bomen in tuinen en op schoolpleinen.

Tijdelijke verplaatsing bibliotheek
Afboeken van de boekwaarde Meidoornstraat 2 in verband met sloop.

Recreatieve routes
Binnen de NNN-ontwikkeling (Natuur Netwerk Nederland) wordt een ontwerp voor recreatie-verbindingen gemaakt als onderdeel van de gebiedsovereenkomst Veenweiden. De gemeente is volgens de gebiedsovereenkomst Veenweiden opdrachtgever voor de opgave recreatie/toerisme (zie ebiedsovereenkomst) en heeft de ambitie dit mede te financieren.

Plan van aanpak gebruik gemeentegrond
Uit een inventarisatie blijkt dat in een groot aantal gevallen mogelijk sprake is van illegaal gebruik van gemeentegrond. Illegaal gebruik houdt in dat een inwoner gemeentegrond gebruikt zonder onze toestemming. In 2023 laten we een plan van aanpak opstellen, waarin we beschrijven hoe we het illegale gebruik gaan terugdringen en welke middelen daarvoor nodig zijn. De kosten voor het opstellen van het plan van aanpak worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Programma Sociaal Domein

Laten

Preventieteam
Incidenteel bedrag voor het realiseren van continuïteit van noodzakelijke ondersteuning en zorg.

Beschut/beschermd wonen
Voor het inzetten van een projectleider maatwerk-wonen. Hiermee verwachten wij een aantal woonzorginitiatieven succesvol te kunnen afronden en daarmee een besparing op de duurdere woonvoorzieningen te realiseren.

Crisisdienst jeugd GGZ
Het afgelopen jaar is duidelijk geworden dat de crisisdienst GGZ-jeugd op de huidige manier van organiseren, niet standhoudt. Er wordt een verkenning gestart op zoek naar structurelere manieren om de crisisdienst breder te verankeren zodat deze minder kwetsbaar wordt, efficiënter en kwalitatief beter. De regio Midden-Holland is als opdrachtgever met Parnassia en andere partijen in overleg en dit proces vraagt de nodige tijd en zorgvuldigheid.

Programma Volksgezondheid en Milieu

lasten

Gebiedsprocessen bodemdaling
Tot en met 2023 worden gebiedsprocessen in deelgebieden voortgezet om te komen tot gebiedsontwikkelplannen, met concrete maatregelen voor vermindering CO2-uitstoot en bodemdaling. Dit is inclusief een aanvraag bij de provincie voor middelen om de maatregelen te kunnen uitvoeren.

Klimaatadaptatie
Invulling van de maatregelen uit de klimaatadaptatie strategie. Scenario 3; versneld aan de slag.

Rijksmiddelen klimaatbeleid
Voor de uitvoeringskosten voor het klimaatakkoord is een bedrag beschikbaar gesteld aan gemeenten.

Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

lasten

Optimaliseren processen ruimtelijke ontwikkeling
In het Uitvoeringsprogramma VTH 2021 is het optimaliseren van processen opgenomen. Dit moet leiden tot vermindering van regels en processen, de kwaliteit toe te laten nemen en de werkdruk af te laten nemen. Dit alles zal ertoe leiden dat vergunningaanvragen sneller afgehandeld kunnen worden en soms zelfs niet meer nodig zijn.

Strategische verwerving
Afboeken van de boekwaarde Meidoornstraat 2 in verband met sloop.

Baten en lasten grondexploitaties
Saldi grondexploitaties. Worden verrekend met reserve grondzaken.

Versnellingsagenda wonen
De versnellingsagenda wonen gaat over het versnellen van realistische bestaande projecten en het ontwikkelen van concrete plannen.

Strategische koers
We stellen een koersdocument op en leggen dit voor aan de raad. Hierin kijken we integraal naar deomgevingsvisie en strategische visie en komen verschillende sectorale beleidsstukken samen, zoals de woonvisie en bedrijventerreinenstrategie. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Uitvoeringsprogramma woonvisie
In 2023 wordt een nieuwe woonvisie en uitvoeringsprogramma aan de raad voorgelegd. In het uitvoeringsprogramma komen concrete acties te staan. Deze concrete acties dragen bij aan het realiseren van onze doelen en ambities uit de woonvisie. Naar verwachting zullen hier ook beleidsinstrumenten voor moeten worden ontwikkeld. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

baten

Baten en lasten grondexploitaties
Saldi grondexploitaties. Worden verrekend met reserve grondzaken.

Opbrengsten en verrekeningen in verband incidentele projecten
Opbrengsten en verrekeningen in verband met grote incidentele projecten.

Model 5: Nieuw beleid

Op 5 juli jl. heeft uw gemeenteraad de “Kaders 2023” vastgesteld. Hierin zijn aanvragen voor de jaarschijven 2023 en verder opgenomen. Deze zijn hieronder per programma nogmaals weergegeven, inclusief de toelichtingen. De betreffende bedragen zijn in deze begroting binnen de programma’s verwerkt in het onderdeel “Financieel overzicht”. De investeringswensen voortkomend uit de kaders 2023 zijn uitgewerkt in model 6 van deze begroting. De exploitatielasten die hieruit voortvloeien zijn eveneens verwerkt in de betreffende programma’s.

Daarnaast is ook sprake van nieuwe aanvragen die nog geen onderdeel uitmaakten van de Kaders 2023. Dit betreft enerzijds de uitwerking van het collegeprogramma Vitaal vooruit!. De hieruit voortvloeiende mutaties zijn onderstaand verwerkt in de tabellen onder het kopje “CP” en worden eveneens kort toegelicht. Anderzijds is nog sprake van een aantal overige noodzakelijke aanpassingen. Voor investeringsaanvragen die nog niet waren opgenomen in de kadernota geldt dat deze zijn meegenomen en worden toegelicht in model 6 – Meerjarig investeringsprogramma. Ook voor de uit deze investeringen voortkomende rente- en afschrijvingslasten geldt dat ze in deze begroting zijn verwerkt in de betreffende programma’s.

Bestuur en dienstverlening

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Kadernota				
Overig				
Raming vacatureruimte	-106	-343	-582	-582
	-106	**-343**	**-582**	**-582**
Nieuwe aanvragen				
CP				
BRE onderzoek	-10	-	-	-
Budget strategisch regio-onderzoek (incidenteel)	-40	-50	-	-
Budget strategisch regio-onderzoek	-	-25	-25	-25
Businesscase subsidiemogelijkheden	-50			
Mystery guest onderzoek tel. dienstverlening	-15			
Advies en onderzoekskosten (o.a. functiehuis)	-50	-50	-50	-50
Digitaal platform participatie (incidenteel)	-45	-	-	-
Digitaal platform participatie	-	-15	-15	-15
Ontwikkeling en adviezen communicatie	-45	-45	-45	-45
Overig				
3D-model buitenruimte	-15	-15	-15	-15
Inhuur telefonie vervangen door vaste formatie	-40	-40	-40	-40
1 fte social media	-60	-60	-60	-60
Offline back-up	-26	-26	-26	-26
	-396	**-326**	**-276**	**-276**
Totaal programma	**-502**	**-669**	**-858**	**-858**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Raming vacatureruimte

Gezien de vaak langere termijn waarvoor tegenwoordig moet worden ingehuurd, in combinatie met de fors gestegen tarieven voor inhuur, is de begrote vacatureruimte inmiddels niet meer toereikend is om de inhuur van tijdelijke capaciteit te kunnen dekken. Om te zorgen voor meer financiële armslag ten behoeve van tijdelijke inhuur en daarmee continuïteit in de uitvoering van taken is het reëler om de vacatures in de begroting tegen de maximale trede te ramen. Dit realiseren we via een ingroeimodel.

NIEUWE AANVRAGEN

BRE onderzoek en budget strategisch regio-onderzoek
Vanuit een sterk bestuurlijk regionaal ecosysteem onderzoeken wij de mogelijkheden om te komen tot een regiodeal. Dit zorgt voor rijksinvesteringen in onze regio. De incidentele in 2023 en 2024 worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Businesscase subsidiemogelijkheden
Om alle subsidiemogelijkheden beter te benutten, starten wij een business case om de inzet van een subsidiecoördinator te onderzoeken. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Mystery guest onderzoek tel. dienstverlening
We willen onderzoek doen naar de kwaliteit van de telefonische dienstverlening bij het klantcontactcentrum om te komen tot een optimale verbinding met de inwoners van de gemeente Krimpenerwaard. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Advies en onderzoekskosten (o.a. functiehuis)
De toename van externe onderzoeks- en advieskosten ten behoeve van diverse actuele P&O-thema's vragen structurele ophoging van het budget. Te denken valt aan evaluatie en herijking functiehuis, medewerkers tevredenheidsonderzoeken (MTO's) en advies wetgeving en arbeidsvoorwaarden.

Digitaal platform participatie
In het kader van participatie willen we een digitaal participatieplatform ontwikkelen implementeren. De incidentele lasten voor 2023 worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Ontwikkeling en adviezen communicatie
Om de nabijheid en begrijpelijke communicatie verder vorm te geven worden er passende communicatiemiddelen ontwikkeld zoals videoboodschappen, social media uitingen en campagnes.

3D-model buitenruimte
Dit product voorziet in een digitaal 3D model van de gehele gemeente.
Het IBKW zet dit in om projecten in de buitenruimte te berekenen en te visualiseren richting bewoners. Dit maakt het project voor alle inwoners inzichtelijker dan het gebruik van de technische kaarten die tot nu toe worden gepresenteerd. 3DNL maakt het mogelijk om in een gemeente-brede viewer de buitenruimte te analyseren, zichtlijnen weer te geven (verkeersveiligheid), inpassing en schaduwwerking van nog te bouwen objecten (windmolens, gebouwen) te bepalen en metingen te verrichten t.b.v. objectenbeheer in de openbare ruimte.

Inhuur telefonie vervangen door vaste formatie
We willen continu onze telefonische dienstverlening verbeteren. Hiervoor is scholing en ontwikkeling van medewerkers een must. Om onze medewerkers dit te kunnen laten doen is flexibele inzet van extra medewerkers nodig.

1 fte social media
Voor het bedienen van social media kanalen is extra formatie nodig.

Offline back-up
De huidige gemeentelijke back-up omgeving is ontworpen om bij een calamiteit (uitval van hardware door een storing of door brand) binnen de wettelijk gestelde eisen data en systemen te kunnen herstellen.
Tegenwoordig vereist het beveiligen van de back-up data en de back-upomgeving zelf, als gevolg van veel voorkomende cyber-criminaliteit, de hoogste prioriteit.
Eén van de adviezen die de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) heeft opgesteld naar aanleiding van geleerde lessen is ervoor te zorgen dat er back-ups offline beschikbaar zijn. Offline back-up houdt in dat data ook opgeslagen wordt buiten de gemeentelijke omgeving.

Veiligheid

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Nieuwe aanvragen				
CP				
Formatieplek BOA	-63	-63	-63	-63
Samen Veilig Ondernemen (SVO) kernen	-20	-20	-20	-20
Vaste formatie Ondermijning	-90	-90	-90	-90
	-173	**-173**	**-173**	**-173**
Totaal programma	**-173**	**-173**	**-173**	**-173**

Bedragen x € 1.000

NIEUWE AANVRAGEN

Formatieplek BOA
Een extra BOA is gezien de opgaven in de Krimpenerwaard noodzakelijk. In de meicirculaire 2022 is structureel € 38.000 opgenomen ter dekking van een extra BOA

Samen Veilig Ondernemen (SVO) kernen
In het collegeprogramma 2022-2026 is opgenomen dat uitbreiding naar alle kernen van het project Samen Veilig Ondernemen in onze gemeente bijdraagt aan de betrokkenheid op dit onderwerp en het oplossen van veiligheid- en leefbaarheid-onderwerpen.

Vaste formatie Ondermijning
De huidige formatie voor ondermijning is incidenteel. Gezien de opgaven in de gemeente en de wens van de raad, wordt hierbij de formatie structureel in de begroting opgenomen.

Verkeer, vervoer en waterstaat

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Nieuwe aanvragen				
CP				
Onderzoek en advisering bij de projecten	-20	-20	-20	-20
Realisatie van verkeersveilige schoolomgevingen en -routes	-30	-30	-30	-30
	-50	**-50**	**-50**	**-50**
Totaal programma	**-50**	**-50**	**-50**	**-50**

Bedragen x € 1.000

NIEUWE AANVRAGEN

Onderzoek en advisering bij de projecten
Betreft advisering en procesmanagement bij projecten die bijdragen aan de bovenlokale bereikbaarheid. Het betreft vaak regionale projecten, gericht op beter benutten van infrastructuur, waarvoor vaak ook subsidie aangevraagd wordt.

Realisatie van verkeersveilige schoolomgevingen en -routes
Het gaat hier om middelen voor het treffen kleine verkeersmaatregelen voor verkeersveilige schoolroutes en -omgevingen. Voor ogen staat om enkele scholen per jaar de directe omgeving te voorzien van aankleding van een schoolzone.

Economie

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Nieuwe aanvragen				
CP				
Buitengebied	-	-100	-	-
Gebiedsprocessen	-200	-200	-200	-200
Gebiedsprocessen instellen reserve	-800	-	-	-
Overig				
Herhaalonderzoek Monitor Recreatie en Toerisme	-20	-	-	-
	-1.020	**-300**	**-200**	**-200**
Totaal programma	**-1.020**	**-300**	**-200**	**-200**

Bedragen x € 1.000

NIEUWE AANVRAGEN

Buitengebied

Met de enorme druk die op de landbouwtransitie wordt gelegd is het noodzakelijk om gemeentelijk beleid uit te werken. Dit is onder meer van belang om economisch perspectief van agrariërs en voor het buitengebied te kunnen bieden. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Gebiedsprocessen (instellen reserve)

We hebben een faciliterende rol in de gebiedsprocessen voor de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en Provincie door onderzoek en inzet van capaciteit. We brengen ‘Mijn Koers’ (programma uit de Proeftuin) in bij de gebiedsprocessen. Voor de uitvoering stellen we een incidenteel budget beschikbaar van € 800.000.dat we vanuit de Algemene reserve vrij vermogen toevoegen aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve “Gebiedsprocessen”. De verwachting is dat de uitvoering 4 jaar loopt. We gaan voor de dekking van de kosten in overleg met de provincie. Een eventuele bijdrage van de provincie wordt toegevoegd aan de reserve.

Herhaalonderzoek Monitor Recreatie en Toerisme

Uitvoeren van een herhaal onderzoek Monitor Recreatie & Toerisme, bestaande uit een imagopeiling, bedrijvenonderzoek en analyse van toeristisch-recreatieve werkgelegenheidscijfers. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door I&O Research en is een vervolg op onderzoeken uit 2017 en 2020. De uitkomsten van deze onderzoeken worden gebruikt bij het uitvoeren van het gebiedsmarketingplan Krimpenerwaard. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Kadernota				
CP				
Kinderopvang plus	-50	-50	-50	-50
Overig				
Kapitaallasten inrichting Sporthal de Meent			-19	-19
Kapitaallasten materieel buitenruimte				-5
Groenonderhoud Promen	-45	-45	-45	-45
	-45	**-45**	**-64**	**-69**
Nieuwe aanvragen				
CP				
Recreatieve routes NNN	-50			
Volwassenfonds	-70	-70	-70	-70
Overig				
Cultuurhistorische waardenkaart	-20	-	-	-
Plan van aanpak gebruik gemeentegrond	-50	-	-	-
DUMO-advies op maat	-25	-	-	-
	-215	**-70**	**-70**	**-70**
Totaal programma	**-260**	**-115**	**-134**	**-139**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Kinderopvang Plus

Eind 2021 is de pilot Kinderopvang Plus gestart. Dit betreft een interventie waarbij kinderen met een ondersteuningsvraag binnen de kinderopvang zelf geholpen worden. Hierbij wordt ingezet op extra ondersteuning vanuit kinderopvang personeel (extra handjes op de groep). Dit zorgt er voor dat duurdere zorg zoals intensieve jeugdhulp, zorgboerderij op specialistische vormen voorkomen kunnen worden. Met deze pilot wordt de ontwikkeling van maatwerkvoorziening naar voorveld gestimuleerd. Halverwege 2022 vindt een evaluatie plaats. Uit de gesprekken die reeds zijn gevoerd met jeugdconsulenten blijkt kinderopvang plus een passende en besparende interventie. Om dit vanaf 2023 structureel te borgen, is
€ 50.000 nodig.

Kapitaallasten inrichting Sporthal de Meent

De kostenraming voor de inboedel van de sporthal is indertijd veel te laag begroot. Voor dit bedrag is het niet mogelijk om een sporthal in te richten waar zowel de verenigingen als het bewegingsonderwijs kunnen sporten. De huidige raming voldoet nu aan de eisen die bonden stellen om competitie te spelen en voldoet aan de KVLO-norm dit wordt gehanteerd voor bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs.

Kapitaallasten materieel buitenruimte

Conform MJOP vervanging materieel.

Groenonderhoud Promen

De afgelopen 3 jaar is er incidenteel €45.000 toegekend om het contract bij Promen onder te brengen. Dit vanwege maatschappelijke betrokkenheid voor de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het onderbrengen bij Promen in plaats van een reguliere aannemer bracht hogere kosten met zich mee. Het contract wordt verlengd bij Promen en de extra dekking van €45.000 is structureel nodig.

NIEUWE AANVRAGEN

Recreatieve routes NNN

Binnen de NNN-ontwikkeling (Natuur Netwerk Nederland) wordt een ontwerp voor recreatie-verbindingen gemaakt als onderdeel van de gebiedsovereenkomst Veenweiden. De gemeente is volgens de gebiedsovereenkomst Veenweiden opdrachtgever voor de opgave recreatie/toerisme en heeft de ambitie dit mede te financieren. Voor recreatie / toerisme is nog geen budget binnen de begroting van het programmabureau Veenweiden. Gezocht wordt naar subsidie mogelijkheden. Op dit

moment is de begroting nog niet passend en is in ieder geval gemeentelijke cofinanciering nodig. Met de ontwikkeling van recreatieve routes wordt de NNN een natuurgebied dat voor iedereen toegankelijk is. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Volwassenfonds
In 2022 is er een eenmalige subsidie van € 60.000 verstrekt aan het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Hiermee kunnen 200 inwoners van 18 jaar en ouder die een besteedbaar inkomen hebben dat niet hoger is dan 120% van de bijstandsnorm deelnemen aan sport- of culturele activiteiten. Deze groep inwoners hebben relatief vaker te maken met gezondheidsproblemen, zoals overgewicht en meer stress en angst. Maatschappelijke deelname stimuleren kan hier een positief effect op hebben. De subsidie is verstrekt voor een pilot van 1 december 2021 tot en met 31 december 2022. Omdat uit de evaluatie is gebleken dat de pilot succesvol is, is het wenselijk om de samenwerking met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur na 1 januari 2023 structureel voort te zetten. De verwachting is dat het Volwassenenfonds de komende jaren meer bekendheid gaat krijgen en dat het aantal deelnemers gaat stijgen naar circa 325 deelnemers. Hiervoor is jaarlijks een budget van € 100.000 nodig. Hiervan kan € 30.000 worden bekostigd uit het armoedebudget. De overige € 70.000 wordt structureel opgenomen in het collegeprogramma en meegenomen in de begroting 2023. Deze aanvraag draagt bij aan de doelstelling vanuit het Integraal Beleidskader dat meer inwoners een gezondere levensstijl hebben en aan de ambitie vanuit het coalitieakkoord dat sport toegankelijk moet blijven voor mensen met minder financiële middelen.

Cultuurhistorische waardenkaart
Door de huidige uitdagingen op het gebied van duurzaamheid zijn er mogelijkheden om belangen van duurzaamheid en cultuurhistorie beter op elkaar aan te laten sluiten. Door duidelijker in kaart te hebben waar de cultuurhistorische waarden in de Krimpenerwaard zijn, wordt invulling van duurzaamheidsbeleid mogelijk, met behoud en versterking van cultuurhistorie. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Plan van aanpak gebruik gemeentegrond
Uit een inventarisatie blijkt dat in een groot aantal gevallen mogelijk sprake is van illegaal gebruik van gemeentegrond. Illegaal gebruik houdt in dat een inwoner gemeentegrond gebruikt zonder onze toestemming. In 2023 laten we een plan van aanpak opstellen, waarin we beschrijven hoe we het illegale gebruik gaan terugdringen en welke middelen daarvoor nodig zijn. De kosten voor het opstellen van het plan van aanpak worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

DUMO-advies op maat
Het aanbieden van Duurzaamheids-Monumentenadvies op maat. Er bestaat reeds een bescheiden budget bij duurzaamheid dat ingezet kan worden als onderdeel van het aanwijzingstraject van nieuwe gemeentelijke monumenten. Dit zou breder ingezet kunnen worden voor alle monumenteigenaren. Omdat het monumenten betreft is maatwerk nodig, waarvoor de gemeente veel vragen krijgt van eigenaren. Deze voorlichting draagt bij aan het behalen van duurzaamheidsdoelen. Voor 2023 wordt dit gezien als een pilotproject. Op basis van de resultaten kan dit project in volgende jaren breder worden uitgerold." De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Sociaal domein

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Kadernota				
CP				
Huiselijk geweld	-30	-30	-30	-30
Wijk GGD	-42	-42	-42	-42
Robuustere samenwerking in de regio	-150	-150	-150	-150
Jeugdondersteuner huisarts (JOH)	-50	-50	-50	-50
	-272	**-272**	**-272**	**-272**
Nieuwe aanvragen				
CP				
Aanvraag preventieteam	-83	-83	-83	-83
Overig				
Subsidie Cultureel Centrum Concordia	-20			
Crisisdienst Jeugd GGZ	-79			
Extra POK middelen	-15	-15	-15	-15
Caseloadverlaging gecertificeerde instellingen	-137	-137	-137	-137
Indexatie en arbeidsmarkttoeslag subsidieplafonds	-101	-101	-101	-101
Indexering subsidies	-	-190	-190	-190
	-435	**-526**	**-526**	**-526**
Totaal programma	**-707**	**-798**	**-798**	**-798**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Huiselijk geweld

Op basis van het uitvoeringsplan aanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling 2021-2023 is er een bedrag van € 30.000 nodig om het onderdeel complexe scheidingen zorgvuldig aan te blijven pakken en uit te voeren door middel van het implementeren van de SCHIP-aanpak. Deze middelen zijn nodig om de pilot die in 2021 is gestart, structureel in te bedden. Daarnaast hebben we de afgelopen 2 jaar aandacht gevraagd voor het terugdringen van (seksueel) geweld aangaande vrouwen en meisjes door het inzetten van de landelijke campagne Orange The World. Op dit moment is deze vorm van geweld extra onder de aandacht bij inwoners door de landelijke berichtgeving over grensoverschrijdend gedrag. We willen daarom de komende jaren aangesloten blijven bij deze campagne.

Wijk GGD

In mei/juni 2022 vindt er een evaluatie plaats van de wijk-GGD middels de 'effectenarena'. Dit is een evaluatie instrument om in dialoog helder te krijgen wat de werkzame bestanddelen zijn van een interventie/aanpak. Doel van de evaluatie is met betrokken samenwerkingspartners inzicht verkrijgen in de maatschappelijke effecten van de inzet van de wijk-GGD. In eerste een tussenevaluatie in 2021 hebben samenwerkingspartners aangegeven positief te zijn over de inzet van de wijk-GGD. Met name tussen de GGZ, GGD en de politie zijn sinds de start van de pilot de lijnen korter en is er meer inzicht in de aard en omvang van de doelgroep. Om de wijk GGD vanaf 2023 structureel te borgen is extra budget nodig.

Robuustere samenwerking in de regio

De Regionale Dienstverlening Sociaal Domein (RDS) werkt in de regio Midden-Holland al lange tijd beleidsmatig en op inkoop- en contractmanagement samen op het gebied van Jeugdhulp en Wmo. Jaarlijks wordt er voor circa € 120 miljoen aan ondersteuning en zorg ingekocht. In 2022 wordt in opdracht van de regionale gemeentesecretarissen toegewerkt naar een robuustere samenwerking, met meer slagkracht en integrale sturing in de vorm van een regionale werkorganisatie sociaal domein. Om deze taken binnen de huidige inkoopperiode (tot 2025) goed te kunnen uitvoeren wordt verwacht dat een structurele investering nodig is. Met deze middelen kan de regio met circa 6 fte versterkt worden om onder andere verdere sturing te geven aan ingekocht zorgaanbod, regionale uitvoeringstaken geconcentreerder te organiseren, de samenwerking met en binnen RDS te versterken, en ondersteunende taken als juridisch advies en financiën te professionaliseren.

Jeugdondersteuner huisarts (JOH)
Per december 2021 is een Jeugdondersteuner huisarts (JOH) gestart bij een viertal huisartsenpraktijken. Ingezet wordt om zo snel mogelijk een tweede JOH te werven. Bij de oorspronkelijke raming van deze twee JOH's is geen rekening gehouden met huurkosten van praktijkruimten. Hierdoor zullen de kosten hoger uitvallen dan begroot. Om twee JOH's te borgen is structureel een extra bedrag benodigd van € 50.000. Begin 2023 zal de inzet van het eerste jaar JOH wordt geëvalueerd. De eerste indrukken zijn positief. Dit blijkt uit ervaringen van zowel huisartsen, cliënten als de JOH zelf. Cliënten worden snel gehoord en gezien en ervaren dat de JOH de tijd neemt om de hulpvraag goed in te schatten

NIEUWE AANVRAGEN

Aanvraag preventieteam
Het gaat om een bedrag van 83.000 dat noodzakelijk is voor het realiseren van continuïteit van noodzakelijke ondersteuning en zorg. Bijstelling van het budget maakt dat de inspanningen en activiteiten uit het werkplan van het sociaal preventieteam volledig kunnen worden uitgevoerd. De inspanningen passen volledig bij de door het vorige college bepaalde accenten voor het sociaal domein. Het sociaal preventieteam zet zich optimaal in op kansenongelijkheid, de gevolgen van vergrijzing, het bieden van alternatieven voor intensieve ondersteuning en het vergroten van de leefbaarheid in wijk en buurten. Inspanningen zijn zoveel mogelijk evidence based, streven een duurzaam effect na en worden in samenwerking met andere partners uit het sociaal domein of flankerende domeinen uitgevoerd. Onderdeel van het werkplan van het preventieteam is het monitoren van veiligheidscasussen die worden overgedragen door Veilig Thuis en het bieden van overbruggingszorg voor wachtlijsten in de GGZ. Een taak die voortkomt uit de wettelijke taken op grond van de Wmo en Jeugdwet. De kosten hiervoor zijn niet eerder structureel opgenomen in het subsidieplafond van het preventieteam, maar incidenteel verstrekt. Het sociaal preventieteam voert deze taak voor ons uit en bepalen voor een groot deel het extra benodigde bedrag.

Subsidie Cultureel Centrum Concordia
Voor Cultureel Centrum Concordia is de begrote subsidie 2023 niet toereikend om een positieve exploitatie te behalen. Om dit te bewerkstelligen is incidenteel een bedrag van € 20.000 benodigd. Vanuit het door Concordia opgestelde verbeterplan wordt ingezet op een toekomstbestendige exploitatie en vermindering van de benodigde subsidie. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Crisisdienst Jeugd GGZ
Het afgelopen jaar is duidelijk geworden dat de crisisdienst GGZ-jeugd op de huidige manier van organiseren, niet standhoudt. Er wordt een verkenning gestart op zoek naar structurelere manieren om de crisisdienst breder te verankeren zodat deze minder kwetsbaar wordt, efficiënter en kwalitatief beter. De regio Midden-Holland is als opdrachtgever met Parnassia en andere partijen in overleg en dit proces vraagt de nodige tijd en zorgvuldigheid. Het streven is om per oktober 2023 deze opdracht af te ronden. Tot die tijd is het van belang de wettelijke taak van de crisisdienst te borgen. Parnassia committeert zich per 1 januari 2023 aan de uitvoering van de crisisdienst. Hiervoor is regionaal een bedrag van € 330.000 benodigd. Dit komt voor Krimpenerwaard neer op € 79.200. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Extra POK middelen
In de decembercirculaire 2021 zijn door het Rijk middelen ter beschikking gesteld om de gemeentelijke dienstverlening te versterking. Dit naar aanleiding op het rapport Ongekend onrecht van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK). In de meicirculaire 2022 is hier vanaf 2023 een extra bedrag van 15.000 beschikbaar gesteld. Deze middelen willen we inzetten voor het sociaal raadsliedenwerk zodat iedere inwoner nabij een beroep kan doen op laagdrempelige, onafhankelijke ondersteuning bij financieel-juridische kwesties.

Caseloadverlaging gecertificeerde instellingen
Het oordeel van het regierapport 'Vervolgtoezicht kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd' is niet positief. In 2022 heeft dit geleid tot een incidentele bijdrage voor caseloadverlaging voor gecertificeerde instellingen. De regio Zuidwest wilde afgelopen zomer tot uniforme tarieven komen zodat een caseloadverlaging niet meer nodig zou zijn. Echter is door het Ministerie van Justitie en Veiligheid een landelijke werkgroep gevormd die zich gaat buigen over reële landelijke tarieven. Een advies wordt in het najaar verwacht. Tot die tijd zal de bijdrage voor caseloadverlaging benodigd zijn. Voorgesteld wordt echter om de caseloadverlaging structureel te verwerken, aangezien wordt verwacht dat tarieven met eenzelfde omvang zullen worden bijgesteld.

Indexatie en arbeidsmarkttoeslag subsidieplafonds
In de meicirculaire 2022 is een hogere indexatie opgenomen. Hierbij de verwerking voor 2023 en verder. Besloten is om 2022 niet uit te keren, behoudens arbeidsmarkttoeslag.

Indexering subsidies
Conform door de gemeenteraad vastgesteld beleid wordt de indexering voor het totaal van de subsidieplafonds voor 2024 meegenomen in de begroting 2023. Op basis van de meicirculaire 2022 is gerekend met een indexering van 2,5% ten opzichte van de voor 2023 begrote bedragen.

Volksgezondheid en milieu

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Kadernota				
Overige				
Gemeentelijk hitteplan klimaatadaptatiestrategie	-25	-	-	-
IBP subsidie gebiedsprocessen Krimpenerwaard	-37	-	-	-
	-62	**-**	**-**	**-**
Nieuwe aanvragen				
CP				
Advieskosten Uitvoeringsplan	-50	-	-	-
Subsidieregeling aardgasvrij	-20	-20	-20	-20
Bewustwordingscampagne	-60	-	-	-
Deelname aan regionale campagnes t.b.v. bewustwording	-	-35	-	-
Inzet afvalcoaches (werkervaringsplek)	-	-25	-25	-
Uitvoering energietransitie	-356	-	-	-
Biodiversiteit	-10	-10	-10	-10
Overig				
Klimaatadaptatie	-45			
DVO deel C Cyclus prijsstijging 2023	-395	-395	-395	-395
	-986	**-485**	**-450**	**-425**
Totaal programma	**-998**	**-485**	**-450**	**-425**

Bedragen x € 1.000

KADERNOTA

Gemeentelijk hitteplan klimaatadaptatiestrategie
Op 21 december 2021 is de Klimaatadaptatiestrategie, scenario 3 'Versneld aan de slag' vastgesteld door de gemeenteraad. Een van de onderdelen daarin is het opstellen van het gemeentelijk hitteplan. De benodigde middelen hiervoor zijn bekend en worden daarom opgenomen in de kadernota 2023. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

IBP subsidie gebiedsprocessen Krimpenerwaard
Er is een subsidie van 183.000 euro verleend vanuit het Interbestuurlijk Programma Hollands Utrechtse Veenweiden voor de gebiedsprocessen bodemdaling en klimaat. Dit ter bevordering van de samenwerking, kennisontwikkeling en -uitwisseling tussen de gebieden in Utrecht en Zuid-Holland. De eerste tranche is ontvangen in 2021. Voor 2023 was dit nog onvolledig begroot, zowel aan de lasten- als de batenkant. De lasten worden gedekt uit een te ontvangen subsidie.

NIEUWE AANVRAGEN

Advieskosten Uitvoeringsplan
Dit zijn advieskosten voor de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie voor het klimaatadaptief maken van het particulier gebied. Dit is zoals wordt omschreven in de op basis van scenario 3 uit de klimaatadaptatiestrategie uitgewerkte uitvoeringsagenda. De kosten worden (deels) meegenomen in de rioolheffing.

Subsidieregeling aardgasvrij
De middelen zijn bedoeld voor een subsidieregeling om huishoudens te ondersteunen bij het aardgasvrij wonen.

Bewustwordingscampagne
Het budget is bedoeld voor het opzetten van een bewustwordingscampagne voor inwoners met als doel de gescheiden inzameling van afval verder te verhogen. De kosten worden meegenomen in de afvalstoffenheffing.

Biodiversiteit
De biodiversiteit staat onder druk. De gemeente heeft de afgelopen jaren ingezet op ecologische inrichting en beheer van het openbaar groen. De komende jaren zetten we in op het vergroenen en natuurinclusieve inrichting van particulier terrein binnen het bebouwde gebied. We communiceren over bestaande initiatieven en verstrekken subsidies om burgerinitiatieven te stimuleren. Voorgesteld wordt om het bestaande budget communicatie over klimaatadaptatie van € 25.000 op te hogen met € 10.000 om ook initiatieven rond biodiversiteit te faciliteren.

Deelname aan regionale campagnes t.b.v. bewustwording
Het gaat hier om de kosten voor deelname aan regionale campagnes gericht op het verhogen van bewustwording over afvalscheiding en hergebruik.

Inzet afvalcoaches (werkervaringsplek)
Het betreft budget voor de inzet van afvalcoaches op basis van werkervaringsplekken om inwoners te informeren en te assisteren bij het optimaal scheiden van huishoudelijk afval.

Uitvoering energietransitie
Om onze doelen in 2030 en 2050 te halen is er budget nodig om de uitvoering van de warmtevisie in werking te zetten en inwoners te stimuleren en ondersteunen bij het aardgasvrij maken van hun gebouwen. Het uitvoeringsplan wordt nog verder uitgewerkt. Daarnaast is er ook capaciteit nodig voor de RES (Regionale Energie Strategie) en de verbindende rol tussen de verschillende opgaven binnen de energietransitie. De in de meicirculaire 2022 hiervoor ontvangen middelen zijn toegevoegd aan de Algemene reserve vrij vermogen. Dekking vindt nu plaats ten laste van deze reserve.

Klimaatadaptatie
Invulling van de maatregelen uit de klimaatadaptatie strategie. Scenario 3; versneld aan de slag. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

DVO Cyclus prijsstijging 2023
De kosten van de dienstverleningsovereenkomst met Cyclus stijgen in 2023. Een belangrijke reden is de hogere kostenindexatie vanwege alle ongunstige marktonwikkelingen. Een tweede reden is dat het reserveringssysteem op de milieustraat hogere personele kosten met zich meebrengt. Er is een vierde persoon op de milieustraat die bij de ingang de reserveringen controleert. Het toegangssysteem hoeft hierdoor niet aangepast te worden. Hiermee voorkomen we een desinvestering vanwege de ontwikkeling van de nieuwe milieustraat. Tenslotte zijn ook de kosten van het beheer en onderhoud van de inzamelmiddelen gestegen. De lasten worden gedekt vanuit de afvalstoffenheffing.

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Nieuwe aanvragen				
CP				
Strategische koers	-50	-50	-	-
Uitvoering uitvoeringsprogramma woonvisie	-	-50	-	-
Versnellingsagenda wonen	-100	-	-	-
	-150	**-100**	**-**	**-**
Totaal programma	**-150**	**-100**	**-**	**-**

Bedragen x € 1.000

NIEUWE AANVRAGEN

Strategische koers
We stellen een koersdocument op en leggen dit voor aan de raad. Hierin kijken we integraal naar de

omgevingsvisie en strategische visie en komen verschillende sectorale beleidsstukken samen, zoals de woonvisie en bedrijventerreinenstrategie. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Uitvoering uitvoeringsprogramma woonvisie
In 2023 wordt een nieuwe woonvisie en uitvoeringsprogramma aan de raad voorgelegd. In het uitvoeringsprogramma komen concrete acties te staan. Deze concrete acties dragen bij aan het realiseren van onze doelen en ambities uit de woonvisie. Naar verwachting zullen hier ook beleidsinstrumenten voor moeten worden ontwikkeld. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Versnellingsagenda wonen
De versnellingsagenda wonen gaat over het versnellen van realistische bestaande projecten en het ontwikkelen van concrete plannen. Hierbij is veel aandacht voor het plannen van woningen aan de randen van de kernen. Het proces van de versnellingsagenda zal parallel aan de woonvisie worden opgepakt. De lasten worden gedekt uit de Algemene reserve vrij vermogen.

Model 6: Meerjarig investeringsprogramma

Pro-gram-ma		A B 1)		2023	2024	2025	2026	Totaal investering t/m 2026	Dekking: - Afschrijving 2)
			Investeringen vanuit begroting 2022 en/of kadernota 2023						
0	e.n.	A	MJOP ICT 2023	941.000				941.000	div.
0		B	MJOP ICT 2024-2026		298.000	442.000	442.000	1.182.000	div.
0	e.n.	B	Nieuwe huisvesting*	P.m.				P.m.	40
0	e.n.	A	Onderhoud gebouwen 2023	960.403				960.403	-
0		B	Onderhoud gebouwen 2024-2026		1.424.555	900.498	1.475.527	3.800.580	-
2		B	Infrastructuur De Meent en Schoonhovens college*	1.318.000				1.318.000	40
2		B	Vervanging wagenpark				2.000.000	2.000.000	10
div.		A	IBOR 2023	10.528.000				10.528.000	-
div.		B	IBOR 2024-2026		6.034.000	6.034.000	6.034.000	18.102.000	-
4		B	Bouw Schoonhovens College*	15.010.000				15.010.000	40
4		B	IHP Onderwijs*	P.m.	P.m.	P.m.	P.m.	P.m.	40
5	e.n.+	A	Vervanging materieel UOR 2023	50.000				50.000	10
5		B	Vervanging materieel UOR 2024-2026		50.000	50.000	50.000	150.000	10
5		B	Bouw sporthal De Meent*	8.510.000				8.510.000	40
5		B	Inrichting Sporthal de Meent*	350.000				350.000	10
7		B	Milieustraat (excl. grond)*	1.620.000				1.620.000	40
7		A	MJOP riolering (vGRP) 2023	9.525.000				9.525.000	div.
7	e.n.	B	MJOP riolering (vGRP) 2024-2026		6.821.000	6.821.000	6.821.000	20.463.000	div.
				48.812.403	**14.627.555**	**14.247.498**	**16.822.527**	**94.509.983**	
			Investeringen nieuw						
			CP						
0	e.n.	A	Ontwikkeling van professionele studio	75.000				75.000	div
7		A	Duurzaamheidsleningen	1.250.000				1.250.000	-
				1.325.000	**-**	**-**	**-**	**1.325.000**	
			Overige						
0	e.n.	A	ICT middelen "Elke medewerker een laptop/tablet"	212.000				212.000	5
0	e.n.	B	Addendum MJOP ICT			160.000		160.000	5
5		A	Renovatie voetbalvelden	115.030	36.600	40.250	1.156.215	1.348.095	10
								-	
				327.030	**36.600**	**200.250**	**1.156.215**	**1.720.095**	
			Totaal	**50.464.433**	**14.664.155**	**14.447.748**	**17.978.742**	**97.555.078**	

1) A = Investering 2023 wordt direct beschikbaar gesteld bij de vaststelling van deze begroting.
B = Voor investering volgt nog een apart raadsvoorstel of investering wordt opgenomen begroting 2024-2027.

2) Kapitaallasten en mutaties in reserves en voorzieningen zijn volledig verwerkt in de meerjarenbegroting

m.n. maatschappelijk nut

e.n. economisch nut

e.n.+ economisch nut met heffing

Algemeen

Voor een aantal van de hiervoor genoemde benodigde investeringsbedragen geldt dat deze nog zijn gebaseerd op een prijspeil van voor de recente prijsontwikkelingen in o.a. de bouw. Daarnaast is bij enkele investeringsbedragen ook sprake van andere ontwikkelingen die zullen leiden tot aanpassingen in het benodigde budget. Momenteel werken wij dan ook aan een actualisatie van de verwachte investeringskosten. Zodra deze gereed is, informeren wij u hierover, zodat besluitvorming

over de betreffende budgetten plaatsvindt op basis van actuele bedragen. In voorgaand overzicht en in de toelichting hieronder zijn de betreffende investeringen aangegeven met een “*”.

Investeringen opgenomen in Kadernota 2023

MJOP ICT 2023-2026
Dit betreft de investeringen zoals aangegeven in het MJOP ICT 2021-2024. In 2023 staat er een aantal grotere vervangingen gepland (hiervan is de afschrijvingstermijn van 3, 5 of 7 jaar bereikt). Dit is onder andere op het gebied van techniek-/serverruimte, apparatuur werkplekken, mobiele telefonie. De jaren 2025 en 2026 betreffen vooralsnog een inschatting.

Nieuwe huisvesting*
In de raadsvergadering van 21 december 2021 heeft uw gemeenteraad een voorbereidingskrediet van € 1.760.000 beschikbaar gesteld voor de ontwerpfase van de nieuwe huisvesting. Conform de vastgestelde planning en de door de raad gestelde voorwaarden vindt er uiterlijk in het 1e kwartaal van 2023, via een separaat voorstel aan uw raad, besluitvorming plaats over het definitieve investeringsbudget voor de nieuwe huisvesting. Vanaf het 2e kwartaal 2023 kan dan, na instemming van de raad, worden gestart met de realisatiefase en vanaf het 2e kwartaal 2025 is de oplevering van de nieuwe huisvesting dan voorzien. De hoogte van het investeringsbudget hangt onder andere af van nog door de raad te maken keuzes. Dit is de reden dat het investeringsbedrag nu op P.m. is gesteld.

Groot onderhoud gemeentelijk vastgoed in 2023
De gemeente beschikt over diverse, openbare en niet-openbare, gebouwen. In de begroting wordt voor deze gebouwen rekening gehouden met groot onderhoud. In het kort komt het er op neer dat er geen achterstallig onderhoud mag ontstaan. In 2022 heeft de raad het ‘Beheerplan gemeentelijk vastgoed 2022’ vastgesteld. Dit vormt het beleidskader voor het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed voor de komende jaren.

Investeringen Schoonhovens college en sporthal De Meent*
- Infrastructurele voorzieningen bouw sporthal De Meent en Schoonhovens College
- Bouw Schoonhovens College
- Bouw sporthal De Meent
- Inrichting sporthal De Meent

Met betrekking tot de bouw van het Schoonhovens College en sporthal De Meent heeft de raad op 1 juni 2021 besloten de lasten van de investering in de begroting 2022-2025 op te nemen. De totale stichtingskosten zijn destijds geraamd op € 24,9 miljoen. Onderdeel hiervan zijn voorbereidingskosten. Deze zijn met eerdere begrotingen reeds beschikbar geteld door de gemeenteraad.. Voor de beschikbaarstelling van het investeringsbudget voor de bouw wordt de raad een afzonderlijk voorstel gedaan. Dit geldt eveneens voor het investeringsbudget voor de infrastructurele voorzieningen ad. € 1.318.300 en de inrichting sporthal ad. € 350.000.

Vervanging wagenpark
In 2026 is het huidige wagenpark voor het onderhoud in de buitenruimte afgeschreven. Uitgangspunt voor deze aanvraag is een soortgelijke vervanging van 20 bedrijfswagens met emissienorm EURO 6 en 6 elektrische voertuigen.

Investeringen IBOR 2023
Met de investeringen op IBOR-gebied wordt de openbare ruimte gereconstrueerd of heringericht. Deze projecten zijn door het college vastgesteld in het Projectenboek 2022-2023.
De investeringen worden verspreid over enkele jaren uitgegeven, gelijk aan de doorlooptijd van een project. Dit bedraagt gemiddeld 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de omvang en impact van een project. Onderdeel van de genoemde bedragen zijn ook investeringsbedragen voor vervanging van kunstwerken en openbare verlichting. Deze zijn wel onderdeel van het IBOR, maar worden niet gedekt ten laste van de voorziening, maar geactiveerd op de balans.

IHP Onderwijs*
Terwijl gewerkt wordt aan concrete projecten die opgenomen zijn in het Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP) zoals dit in 2018 door de raad is vastgesteld, wordt ook gewerkt aan een actualisatie van het IHP. Het geactualiseerde IHP en de financiële gevolgen daarvan, worden zodra zij gereed zijn in het besluitvormingsproces met de raad opgenomen.

MJOP Materieel UOR
Conform MJOP vervanging materieel.

Milieustraat*
Onderdeel van het collegeprogramma is het realiseren van één goed toegankelijke milieustraat voor alle inwoners van de gemeente Krimpenerwaard. Een milieustraat die ingericht wordt voor alle inwoners om zonder wachttijden op efficiënte wijze grof huishoudelijk afval gescheiden aan te kunnen bieden. In de meerjarenbegroting is vooralsnog rekening gehouden met een investering van € 2 miljoen voor de infrastructuur. Hiervan is € 380.000 al eerder beschikbaar gesteld door de gemeenteraad. De kapitaallasten die hieruit volgen worden gedekt door besparingen binnen de huidige exploitatielasten voor afvalbrengstations.

Investeringen vGRP 2023
Met de investeringen op vGRP-gebied wordt de riolering tegelijk met de openbare ruimte gereconstrueerd. Deze projecten zijn door het college vastgesteld in het Projectenboek 2022-2023. De investeringen worden verspreid over enkele jaren uitgegeven, gelijk aan de doorlooptijd van een project. Dit bedraagt gemiddeld 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de omvang en impact van een project. Dekking loopt via de rioolheffing.

Investeringen nog niet opgenomen in Kadernota 2023

Ontwikkeling van professionele studio
Deze aanvraag is voor de ontwikkeling van professionele studio (verbouwing ruimte, inrichting, aanschaf apparatuur). De studio wordt ingezet om beter en sneller te voldoen aan de groeiende vraag naar dialoog en verbinding met onze inwoners en ondernemers. Het biedt mogelijkheden voor bestuur en organisatie om sneller en proactief te kunnen communiceren via onze eigen middelen, (bijvoorbeeld inrichten spreekuren wethouders, nieuwsuitzendingen, webinars, interviews, videoboodschappen, videobellen met inwoners.

Duurzaamheidsleningen
Voor het verduurzamen van woningen is het in 2022 mogelijk geworden voor particulieren om een Duurzaamheidslening Krimpenerwaard aan te gaan. Vanwege het aantal aanvragen is extra budget hiervoor nodig. Uiteindelijk komen de leenbedragen in de loop der jaren door aflossing weer terug in het fonds van de duurzaamheidslening en houdt het fonds zichzelf in stand (= revolverend fonds). Totdat voldoende wordt afgelost is het aan de gemeente om het fonds aan te vullen.

ICT middelen "Elke medewerker een laptop/tablet”
Om het hybride werken maximaal te ondersteunen dient iedereen voorzien te worden van een laptop. Dit betekent dat de thin-clients vervangen zullen worden door docking-stations. Door de afgelopen twee jaar hebben de meeste personeelsleden al een laptop uitgereikt gekregen. Daarnaast is er de wens vanuit de organisatie om medewerkers (naar behoefte) ook te voorzien van een tablet. Dit gebeurt vooral om het digitaal vergaderen optimaal te ondersteunen."

Addendum MJOP ICT
In de kadernota zijn middelen aangevraagd voor het MJOP ICT. Bij die aanvraag waren de benodigde middelen voor het besluit "Elke medewerker een laptop/tablet" nog niet bekend. Een groot aantal (177) in coronatijd aangeschafte laptops zal rond 2025 vervangen moeten worden. Deze kosten drukken nu op het corona-budget, maar zullen met deze beslissing toegevoegd worden aan het MJOP ICT en komen te drukken op de reguliere middelen.

Renovatie voetbalvelden
Renovatie voetbalvelden conform MJOP.

Model 7: Geprognosticeerde balans

Omschrijving	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026
Vaste activa					
- Materiële vaste activa	132.655	161.073	165.385	166.644	169.973
- Immateriële vaste activa	3.605	3.358	3.112	2.913	2.722
- Financiële activa	10.188	11.438	11.438	11.438	11.438
Vlottende activa					
- Voorraden	1.105	305	470	559	559
- Uitzettingen < één jaar	82.670	82.670	82.670	82.670	82.670
- Liquide middelen	589	589	589	589	589
- Overlopende activa	9.029	9.029	9.029	9.029	9.029
Totaal activa (31 dec.)	239.841	268.462	272.693	273.842	276.980

Omschrijving	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026
Vaste passiva					
- Reserves	71.753	68.345	67.426	68.682	71.893
- (Nog te bestemmen) resultaat	-14	797	2.743	4.415	-4.507
- Voorzieningen	31.962	31.293	27.142	22.931	21.422
- Langlopende schulden	97.150	99.925	132.700	153.975	143.900
- Waarborgsommen	38	38	38	38	38
Vlottende passiva					
- Schuld < één jaar	25.538	54.650	29.230	10.387	30.820
- Overlopende passiva	13.414	13.414	13.414	13.414	13.414
Totaal passiva (31 dec.)	239.841	268.462	272.693	273.842	276.980

Model 8: Reserves en voorzieningen

OVERZICHT RESERVES	2022					2023					2024					2025					2026					
	Saldo aan het begin van het jaar*	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het einde van het jaar
Algemene reserves	**19.732.083**	**0**		**3.212.642**	**5.850.008**	**17.094.717**	**0**		**433.603**	**2.936.137**	**14.592.183**	**0**		**39.151**	**596.165**	**14.035.169**	**0**		**21.507**	**95.486**	**13.961.190**	**0**		**409.625**	**112.556**	**14.258.259**
AR vrij vermogen	11.110.729	0		2.874.558	5.398.380	8.586.907	0		317.000	2.596.982	6.306.925	0		0	588.726	5.718.199	0		0	91.400	5.626.799	0		0	22.150	5.604.649
AR weerstandsvermogen	3.532.000	0		0	0	3.532.000	0		0	317.000	3.215.000	0		0	0	3.215.000	0		0	0	3.215.000	0		0	0	3.215.000
AR grondzaken	5.089.354	0		338.084	451.628	4.975.810	0		116.603	22.155	5.070.258	0		39.151	7.439	5.101.970	0		21.507	4.086	5.119.391	0		409.625	90.406	5.438.610
Rekeningresultaat/begrotingsresultaat	**1.125.146**	**0**		**0**	**1.125.146**	**0**	**0**		**796.867**	**0**	**796.867**	**0**		**2.742.618**	**0**	**3.539.485**	**0**		**4.415.267**	**0**	**7.954.752**	**0**		**0**	**4.507.113**	**3.447.639**
Bestemmingsreserves	**59.150.554**	**210.513**		**6.090.132**	**10.806.546**	**54.644.653**	**231.701**		**2.857.844**	**3.981.033**	**53.753.165**	**223.950**		**1.994.886**	**3.377.633**	**52.594.368**	**215.908**		**1.804.001**	**3.433.734**	**51.180.543**	**207.353**		**1.665.485**	**3.372.817**	**49.680.564**
Begraafplaatsen	1.721.585	0		255.295	223.183	1.753.697	0		267.550	140.314	1.880.933	0		267.550	138.630	2.009.853	0		267.550	137.865	2.139.538	0		267.550	117.101	2.289.987
Decentralisaties sociaal domein	1.664.316	0		0	1.084.157	580.159	0		0	120.000	460.159	0		0	0	460.159	0		0	0	460.159	0		0	0	460.159
Dekking kapitaallasten	23.406.641	187.335	0,80	3.000.000	1.251.939	25.342.037	202.992	0,80	0	1.261.707	24.283.322	194.522	0,80	0	1.184.132	23.293.712	186.605	0,80	0	1.149.034	22.331.283	178.906	0,80	0	1.106.002	21.404.187
Huisvesting herindeling	4.012.528	0		0	220.183	3.792.345	0		0	281.417	3.510.928	0		0	285.548	3.225.380	0		0	283.464	2.941.916	0		0	281.380	2.660.536
Egalisatiereserve ICT	1.283.011	0		379.189	485.871	1.176.329	0		471.415	525.609	1.122.135	0		460.179	478.518	1.103.796	0		460.179	534.212	1.029.763	0		460.179	545.580	944.362
Legaten	85.227	4.261	5,00	0	4.261	85.227	4.261	5,00	0	4.261	85.227	4.261	5,00	0	4.261	85.227	4.261	5,00	0	4.261	85.227	4.261	5,00	0	4.261	85.227
Personeelsbeleid	1.098.773	0		250.000	564.600	784.173	0		0	0	784.173	0		0	0	784.173	0		0	0	784.173	0		0	0	784.173
Sport	2.364.613	18.917	0,80	1.411.602	739.454	3.055.678	24.448	0,80	450.795	385.819	3.145.102	25.167	0,80	450.795	491.931	3.129.133	25.042	0,80	450.795	583.231	3.021.739	24.186	0,80	450.795	627.245	2.869.475
Omgevingsplannen	292.835	0		50.000	161.491	181.344	0		50.000	0	231.344	0		50.000	0	281.344	0		50.000	0	331.344	0		50.000	0	381.344
Proeftuin	60.708	0		139.000	199.708	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0	0		0	0	0
Egalisatie bedrijfsvoering	553.555	0		300.000	450.000	403.555	0		112.000	0	515.555	0		74.667	0	590.222	0		37.333	0	627.555	0		0	0	627.555
Strategische verwerving	236.084	0		0	29.308	206.776	0		80.000	172.230	114.546	0		0	29.279	85.267	0		0	29.222	56.045	0		0	29.164	26.881
Eneco gelden	15.562.387			0	3.246.250	12.316.137	0		0	123.125	12.193.012	0		0	28.125	12.164.887	0		0	28.125	12.136.762	0		0	28.125	12.108.637
Tijdelijke verplaatsing bibliotheek Bergambacht	213.046			0	42.096	170.950	0		0	162.827	8.123	0		0	0	8.123	0		0	0	8.123	0		0	0	8.123
COVID-19	1.443.376			205.046	1.431.702	216.720	0		0	0	216.720	0		0	0	216.720	0		0	0	216.720	0		0	0	216.720
"Overrente" oversluiten leningen	5.051.869			0	672.343	4.379.526	0		0	603.494	3.776.032	0		0	536.979	3.239.053	0		0	484.090	2.754.963	0		0	433.729	2.321.234
"WGA-claims"	100.000			100.000	0	200.000	0		100.000	0	300.000	0		100.000	0	400.000	0		100.000	0	500.000	0		100.000	0	600.000
Onderwijshuisvesting	0			0	0	0	0		525.164	0	525.164	0		591.695	0	1.116.859	0		438.144	0	1.555.003	0		336.961	0	1.891.964
"Gebiedsprocessen"	0			0	0	0			800.920	200.230	600.690	0			200.230	400.460	0		0	200.230	200.230	0		0	200.230	0
Totaal reserves	**80.007.783**	**210.513**		**9.302.774**	**17.781.700**	**71.739.370**	**231.701**	**0**	**4.088.314**	**6.917.170**	**69.142.215**	**223.950**	**0**	**4.776.655**	**3.973.798**	**70.169.022**	**215.908**	**0**	**6.240.775**	**3.529.220**	**73.096.485**	**207.353**	**0**	**2.075.110**	**7.992.486**	**67.386.462**

OVERZICHT VOORZIENINGEN	2022					2023					2024					2025					2026					
	Saldo aan het begin van het jaar*	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het begin van het jaar	toerekening rente	%	overige toe-voe-gingen	onttrek-kingen	Saldo aan het einde van het jaar
Afkoop grafrechten	1.394.412			283.489	201.752	1.476.149			312.816	237.433	1.551.532			312.816	237.433	1.626.915			312.816	237.433	1.702.298			312.816	237.433	1.777.681
Afvalstoffenheffing	321.309			69.799	0	391.108			0	63.507	327.601			0	3.507	324.094			0	3.507	320.587			0	3.507	317.080
IBOR	16.338.686			4.503.275	6.401.928	14.440.033			4.503.275	5.277.466	13.665.842			4.503.275	8.103.442	10.065.675			4.503.275	8.893.542	5.675.408			4.503.275	5.709.500	4.469.183
Onderhoud gebouwen	1.405.296			1.380.482	2.631.256	154.522			1.380.482	960.403	574.601			1.380.482	1.424.555	530.528			1.380.482	900.498	1.010.512			1.380.482	1.475.527	915.467
Pensioenen wethouders	3.381.611			324.722	29.951	3.676.382			108.388	41.171	3.743.599			108.388	41.171	3.810.816			108.388	41.171	3.878.033			108.388	41.171	3.945.250
vGRP	12.042.908			131.119	435.043	11.738.984				412.959	11.326.025				664.491	10.661.534				458.521	10.203.013			0	366.175	9.836.838
Reparatie uitkering WW	65.968			19.000	0	84.968			19.000	0	103.968			19.000	0	122.968			19.000	0	141.968			19.000	0	160.968
Totaal voorzieningen	**34.950.190**			**6.711.886**	**9.699.930**	**31.962.146**			**6.323.961**	**6.992.939**	**31.293.168**	**0**		**6.323.961**	**10.474.599**	**27.142.530**	**0**	**0**	**6.323.961**	**10.534.672**	**22.931.819**	**0**	**0**	**6.323.961**	**7.833.313**	**21.422.467**

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

x € 1.000	2023		2024		2025		2026	
	toe-voe-gingen	onttrek-kingen	toe-voe-gingen	onttrek-kingen	toe-voe-gingen	onttrek-kingen	toe-voe-gingen	onttrek-kingen
Begraafplaatsen (kapitaallasten)	268	140	268	139	268	138	268	117
Dekking kapitaallasten	203	1.262	195	1.184	187	1.149	179	1.106
Huisvesting herindeling (kapitaallasten)	0	281	0	286	0	283	0	281
Strategische verwerving (kapitaallasten)	0	29	0	29	0	29	0	29
Egalisatiereserve ICT	471	526	460	479	460	534	460	546
Overrente	0	603	0	537	0	484	0	434
Omgevingsplannen	50		50		50		50	
Onderwijshuisvesting	525	0	592	0	438	0	337	0
'WGA-claims"	100		100		100		100	
Sport	475	293	476	407	476	488	475	579
Totaal	**2.092**	**3.134**	**2.141**	**3.061**	**1.979**	**3.105**	**1.869**	**3.092**

Overzicht mutaties reserves per programma

x € 1.000	Meerjarenraming					
	R2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Bestuur en ondersteuning	-9.913	-5.718	-1.232	-859	-813	-767
Veiligheid						
Verkeer, vervoer en waterstaat	-433					
Economie	-290	-139	-800			
Onderwijs	-195					
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie			-976	-1.042	-889	-788
Sport, cultuur en recreatie	-1.352	-1.412				
Sociaal domein	-1.351	-1.245				
Volksgezondheid en milieu	-285	-611	-268	-268	-268	-268
Volkshuisvesting, leefomgeving & sv	-685	-388	-247	-90	-72	-460
Totaal toevoegingen	-14.504	-9.513	-3.523	-2.259	-2.042	-2.283
Bestuur en ondersteuning	11.934	9.438	2.931	1.757	1.622	1.502
Veiligheid						
Verkeer, vervoer en waterstaat	648	450	214	183	168	166
Economie	24	613	1.120	300	200	200
Onderwijs	354	638				
Onderwijs, Sport, cultuur en recreatie			1.360	1.234	1.180	1.219
Sport, cultuur en recreatie	2.887	2.201				
Sociaal domein	758	2.523	251	4	4	4
Volksgezondheid en milieu	667	757	497	359	321	274
Volkshuisvesting, leefomgeving & sv	430	1.195	541	137	33	119
Totaal onttrekkingen	17.702	17.815	6.914	3.974	3.528	3.484
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**3.198**	**8.302**	**3.391**	**1.715**	**1.486**	**1.201**

Programma Bestuur en ondersteuning

lasten

We voegen rente toe aan enkele reserves voor een bedrag van € 232.000, waar dit conform het bestedingsplan nodig is om toekomstige uitgaven te dekken. Dit betreft reserves ter dekking van kapitaallasten. We voegen structureel een bedrag van € 471.000 toe aan de egalisatie reserve ICT conform het vastgestelde meerjarenonderhoudsplan ICT voor de dekking van rente en afschrijving. Daarnaast reserveren we jaarlijks een bedrag van € 100.000 voor toekomstige claims in het kader van de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). We voegen een bedrag van € 112.000 toe aan de egalisatie reserve bedrijfsvoering voor de werving van trainees. Daarnaast voegen we € 317.000 toe aan de algemene reserve vrij vermogen in verband met actualisatie van het weerstandsvermogen.

baten

We onttrekken structureel € 1.155.000 ter dekking van kapitaallasten voortkomend uit (onderhouds)investeringen. In de jaren 2022 tot en met 2025 onttrekken we middelen uit de reserve ‘’overrente’’. Dit is ten behoeve van het realiseren van structureel rentevoordeel in de exploitatie. Daarnaast onttrekken we incidenteel een bedrag van € 1.776.000 uit de algemene reserve vrij vermogen, Eneco gelden. Dit is voor dekking van wachtgelden gewezen wethouders, inzet wegvallen dividend Eneco, dienstverlening, uitvoering energietransitie, uitvoering collegeprogramma en voor actualisatie weerstandsvermogen.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

baten

We onttrekken structureel € 184.000 aan de reserve kapitaallasten ter dekking van de lasten in verband met (onderhouds)investeringen van verkeer, vervoer en waterstaat. In 2023 onttrekken we incidenteel een bedrag van € 30.000 aan de algemene reserve vrij vermogen. Dit voor dekking van uitvoering verkeersveiligheid.

Programma Economie

lasten

We storten incidenteel in 2023 bedrag van € 800.000 voor een nieuw te vormen bestemmingsreserve “gebiedsprocessen’’ voor de uitvoering van het project ‘Mijn Koers’ (programma uit de Proeftuin).

Programma Economie

baten

We onttrekken incidenteel in 2023 bedrag van € 1.120.000, 2024 een bedrag van € 300.000, 2025 en 2026 een bedrag van € 200.000 aan de algemene reserve vrij vermogen en nieuw te vormen bestemmingsreserve “gebiedsprocessen’’ voor de uitvoering van het project MKB-deal, triple helix overleg, voor uitvoering van het project ‘Mijn Koers’ (programma uit de Proeftuin).

Programma Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

lasten

We voegen structureel € 451.000 toe aan de reserve sport ten behoeve van (onderhouds)investeringen van sportvelden.

Vanaf 2023 wordt de financiële ruimte die ontstaat doordat scholen in een later stadium gerealiseerd worden gestort in de bestemmingsreserve onderwijshuisvesting. Dit is voor dekking van de IHP-investeringen.

Programma Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

baten

We onttrekken structureel € 927.000 aan de reserve dekking kapitaallasten en reserve sport ter dekking van de lasten in verband met (onderhouds)investeringen in sportvelden, groen, onderwijshuisvesting en voor de dekking van de exploitatie SVN.

In 2023 onttrekken we incidenteel € 433.000 uit de algemene reserve vrij vermogen. Dit ter dekking van lasten in verband met de tijdelijke verplaatsing Bibliotheek, Eneco gelden, ter beschikking stellen van bomen en uitvoering van het collegeprogramma.

Programma Sociaal Domein

baten

In 2023 onttrekken we incidenteel een bedrag van € 251.000 uit de reserve sociaal domein en de Algemene reserve vrij vermogen. Dit voor dekking van preventieteam, beschut wonen en uitvoering van het collegeprogramma.

Programma Volksgezondheid en Milieu

lasten

We voegen structureel € 255.000 toe aan de reserve begraafplaatsen ter dekking van de lasten in verband met (onderhouds)investeringen.

baten

We onttrekken structureel € 200.000 aan de reserve kapitaallasten en begraafplaatsen ter dekking van de lasten in verband met (onderhouds)investeringen op het gebied van riolering, milieu en begraafplaatsen. In 2022 onttrekken we incidenteel € 195.000 uit de Algemene reserve vrij vermogen voor de dekking van uitvoering gebiedsprocessen bodemdaling, klimaatadaptatie en uitvoering collegeprogramma.

Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

lasten

In 2023 voegen we incidenteel € 130.000 toe aan de reserve omgevingsplannen en strategische verwervingen ten behoeven van opstellen van omgevingsplannen en verkoop grond Meidoornstraat 2.

In 2023 tot en met 2026 wordt de winstuitname uit de grondexploitaties toegevoegd aan de algemene reserve grondzaken.

baten

In 2023 onttrekken we structureel € 30.000 aan reserve strategische verwervingen ter dekking van de lasten in verband met strategische vastgoed en grond aankopen. In 2023 onttrekken we incidenteel € 494.000 uit de Algemene reserve vrij vermogen, reserve strategische verwervingen en tijdelijke verplaatsing bibliotheek . Dit voor dekking van het optimaliseren processen ruimtelijke ontwikkeling, afwaardering boekwaarde Meidoornstraat 2 en voor uitvoering van het collegeprogramma.

Model 9: Berekening EMU-saldo

De wet schrijft voor om de berekening van het EMU-saldo aan de begroting toe te voegen. Het overzicht is conform het door het CBS voorgeschreven invulmodel. Het EMU-saldo is het verschil tussen inkomsten en uitgaven van de overheid. Een negatief saldo geeft aan dat de overheid een tekort heeft: de uitgaven zijn groter dan de inkomsten. Het EMU-saldo van de lokale overheden telt mee voor het saldo van de totale Nederlandse overheid.

Voor de gemeente Krimpenerwaard wordt de berekening in het onderstaande overzicht weergegeven. Uit dit overzicht blijkt dat de gemeente vanaf 2022 jaarlijks een negatief EMU-saldo heeft als gevolg van een fors investeringsprogramma. In 2023 is het EMU-saldo negatief met name als gevolg van investeringen in de bouw van het Schoonhovens College, de bouw van sporthal De Meent en investeringen in IBOR, MJOP riolering, duurzaamheidsleningen en milieustraat.

		Begroting (bedragen x 1.000)					
		2022 (na wijz.)	2023	2024	2025	2026	
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	€ 8.239-	€ 2.597-	€ 1.027-	€ 2.927-	€ 5.710-	+
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	€ 6.473	€ 6.981	€ 7.458	€ 7.859	€ 8.184	+
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	€ 5.354	€ 5.569	€ 5.378	€ 5.584	€ 5.676	+
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	€ 36.738	€ 38.976	€ 7.205	€ 7.514	€ 10.469	-/-
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	+
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op de exploitatie verantwoord	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	+
7	Aankoop van grond en de uitgaven van bouw-, woonrijpmaken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	€ 1.775	€ 170	€ 164	€ 88	€ 88	-/-
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op de exploitatie verantwoord	€ 2.446	€ 1.078	€ -	€ -	€ -	+
9	Lasten op de balanspost voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	€ 8.319	€ 11.488	€ 7.459	€ 6.934	€ 7.510	-/-
10	Lasten in verband met transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserve (incl. fondsen en dergelijke) worden gebracht en die niet vallen onder één van bovenstaande posten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	-/-
11	Verkoop van effecten:						
	a. Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee	
	b. Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	-/-
Berekend EMU-saldo		**€ 40.798-**	**€ 39.603-**	**€ 3.019-**	**€ 4.020-**	**€ 9.917-**	

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Lijst verbonden partijen

1. OVERZICHT GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

1. Gemeenschappelijke regeling regio Midden-Holland	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De regionale samenwerking in de regio Midden-Holland gaat uit van een netwerksamenwerking. Daarbij is het uitgangspunt een versterking van de belangenbehartiging vanuit de regio.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door burgemeester P. Bouvy-Koene en wethouder R. Boere en in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door burgemeester P. Bouvy-Koene
Omvang van financieel belang	De bijdrage is berekend op basis van het inwoneraantal per deelnemende gemeente.
Deelnemende partijen	Deelnemers aan de Gemeenschappelijke regeling regio Midden-Holland zijn de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen, Zuidplas en Krimpenerwaard.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	De opgaven van de regio Midden-Holland zijn verwoord in de strategische agenda en betreffen een vitale, duurzame, zorgzame en verbonden samenleving en is ook gericht op een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, een bereikbare regio en tenslotte een beleefbaar landschap.
Financieel risico	De regio Midden Holland kent een eigen weerstandsvermogen van € 100.000. Het financiële risico voor de gemeente is beperkt

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021 31/12/2021	€633 €621
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021 31/12/2021	€487 €437
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*57%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*59%*
Financieel resultaat'		€63
Omvang weerstandsvermogen		€100
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€103

2. Hecht (vh. RDOG)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Leiden
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Hecht, met als uitvoerende eenheden de Gemeentelijke Gezondheidsdienst Hollands Midden (GGD HM), de Regionale Ambulancevoorziening Hollands Midden (RAV HM), de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR HM) en het Zorg- en veiligheidshuis Hollands Midden, heeft als doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid, zorg en veiligheid en de ambulancezorg. Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden. De missie van Hecht is een beter leven in Hollands Midden. Alles wat Hecht doet, moet leiden tot verbetering van de kwaliteit van het leven in de regio waarvoor Hecht samen met de gemeenten verantwoordelijk voor is. Het moet leiden tot meer positief ervaren gezondheid, meer veiligheid en meer kansen.
Vertegenwoordiging in de partij	Het Algemeen Bestuur van Hecht bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de 19 deelnemende gemeenten. Namens de gemeente Krimpenerwaard heeft wethouder I. Bultman zitting in het Algemeen Bestuur.
Omvang van financieel belang	De bijdrage is opgebouwd uit een bijdrage per inwoner en een bijdrage per kind (BPI/BPK) en gaat in 2022 om +/- 3,5 miljoen euro. Naast de BPI/BPK is er jaarlijks een subsidie aanvraag voor aanvullende diensten, zoals logopedie, het CJG cursusbureau, opvoedondersteuning en groepsvoorlichting. Het gaat in 2022 om +/- 185.000 euro
Deelnemende partijen	19 gemeenten in de regio Hollands Midden.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Veiligheid Onderwijs, sport, cultuur en recreatie Sociaal domein Volksgezondheid en Milieu.
Actuele opgaven van de verbonden partij	De programmabegroting van Hecht kent vier programma's: heeft als doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid, zorg en veiligheid en de ambulancezorg. Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden. De missie van Hecht is een beter leven in Hollands Midden. Alles wat Hecht doet, moet leiden tot verbetering van de kwaliteit van het leven in de regio waarvoor Hecht samen met de gemeenten verantwoordelijk voor is. Het moet leiden tot meer positief ervaren gezondheid, meer veiligheid en meer kansen. I. de Gemeentelijke Gezondheidsdienst Hollands Midden (GGD HM), II. de Regionale Ambulancevoorziening Hollands Midden (RAV HM), III. de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR HM) IV. en het Zorg- en veiligheidshuis Hollands Midden (ZVH HM) Inhoudelijke thema's van Hecht beslaan een breed terrein en richten zich met name op: X- de Jeugdgezondheidszorg zoals het Rijksvaccinatieprogramma, extra zorg voor risicokinderen, zorgcoördinatie, stevig ouderschap. X- CJG dienstverlening X- Maatschappelijke Zorg zoals de opvang verwarde personen en de basiszorg Kwetsbare Kinderen. X- het bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is beperkt

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€7.714
	31/12/2021	€10.012
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€41.089
	31/12/2021	€45.292
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*16%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*18%*
Financieel resultaat'		€2.068
Omvang weerstandsvermogen		€7.020
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€3.716

3. Omgevingsdienst Midden Holland (ODMH)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De Omgevingsdienst Midden Holland streeft er naar een bijdrage te leveren aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving. De omgevingsdienst is uitvoerder van de wettelijke milieutaken, vergunningverlening en handhaving van bedrijven en ook belast met de controle en toetsing van specialistische milieu- en veiligheidsaspecten. Zo ook ten aanzien van ruimtelijke projecten. Hoewel ODMH ook taken op het gebied van bouw- en woningtoezicht uitvoert, maakt onze gemeente daar, met uitzondering van de asbesttoezichttaken, geen gebruik van.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door wethouders R. Boere en W. Pannekoek. Lid van het dagelijks bestuur is wethouder W. Pannekoek
Omvang van financieel belang	De bijdrage is opgebouwd uit het aantal en soort diensten dat wordt afgenomen.
Deelnemende partijen	De provincie Zuid-Holland en de gemeenten: Alphen aan den Rijn Krimpenerwaard, Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen en Zuidplas.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Volksgezondheid en Milieu
Actuele opgaven van de verbonden partij	De ODMH is een regionale uitvoeringsdienst, die de wettelijke milieutaken uitvoert voor de gemeente Krimpenerwaard. De ODMH doet dit aan de hand van een door het AB ODMH goedgekeurd productenboek en een door het college goedgekeurd jaarprogramma. Jaarlijks legt de ODMH met een productierapportage verantwoording af aan de gemeente over de taakuitvoering in het voorgaande jaar.
Financieel risico	De risico's zijn in beeld gebracht. De aanwezige weerstandscapaciteit is niet toereikend.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€2.469
begrotingsjaar	31/12/2021	€2.646
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€8.682
begrotingsjaar	31/12/2021	€9.149
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*22%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*22%*
Financieel resultaat'		€366
Omvang weerstandsvermogen		€1.403
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€2.113

4. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Hollands Midden	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Leiden
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de VRHM zijn vastgesteld in de Wet Veiligheidsregio's en in de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Hollands Midden. Het gaat hierbij om de volgende taken, die namens de achttien deelnemende gemeenten worden uitgevoerd: meldkamerfunctie voor brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening; risicobeheersing; rampenbestrijding en crisisbeheersing; GHOR; coördinatie gemeentelijke crisisbeheersing (bevolkingszorg); brandweerzorg. De VRHM is hiermee in feite een uitvoeringsorganisatie voor deze taken van de gemeenten. Deze taken voert zij uit voor de veiligheid en continuïteit van de samenleving in de regio en haar 814.000 inwoners.
Vertegenwoordiging in de partij	Burgemeester Bouvy-Koene is lid van het Algemeen Bestuur VRHM
Omvang van financieel belang	Bijdrage is gebaseerd op de zogenaamde “Cebeonnorm”. Deze norm is opgebouwd vanuit een aantal onderdelen waaronder inwoneraantal, aantal huishoudens etc.
Deelnemende partijen	Er zijn 18 deelnemende gemeenten vanaf 1 januari 2015
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Veiligheid
Actuele opgaven van de verbonden partij	De komende beleidsperiode (2020-2023) is op basis van het risicoprofiel de focus gericht op de onderstaande vier onderwerpen die de komende jaren van grote invloed worden geacht op de risico’s. - Klimaatadaptatie - Energietransitie - Cybersecurity - Continuïteit Ook zal in de beleidsperiode (2020-2023) extra geld worden vrijgemaakt voor de bluswatervoorziening en voor de digitale transformatie.
Financieel risico	Het weerstandsvermogen is toereikend om risico’s af te dekken.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€7.519
begrotingsjaar	31/12/2021	€6.833
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€34.497
begrotingsjaar	31/12/2021	€41.682
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*18%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*14%*
Financieel resultaat'		€1.749
Omvang weerstandsvermogen		€860
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€3.577

5. Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het SVHW verzorgt voor de deelnemers de volgende werkzaamheden: · de heffing en invordering van lokale belastingen; · de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken; · de administratie van vastgoedgegevens; · het verstrekken van de vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden. Tevens verzorgt het SVHW de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG).
Vertegenwoordiging in de partij	Elke deelnemende gemeente heeft 1 stem en het waterschap heeft 2 stemmen. De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek
Omvang van financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het aantal objecten (vastgoedinformatie & WOZ-administratie), aantal aanslagen (heffing belastingen) en aantal biljetten (invordering).
Deelnemende partijen	De deelnemers zijn: 13 gemeenten en 1 waterschap.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning Volkshuisvesting, leefomgving en stedelijke vernieuwing
Actuele opgaven van de verbonden partij	Het SVHW richt zich op de verdere ontwikkeling van de dienstverlening voor de particulieren, de ondernemers en de deelnemers. Verder moet zij inspelen op de veranderingen op het gebied van wetgeving en technologie.
Financieel risico	De risico's zijn in beeld gebracht en afgedekt met een toereikende weerstandscapaciteit.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€693
begrotingsjaar	31/12/2021	€849
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€7.194
begrotingsjaar	31/12/2021	€6.159
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*9%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*12%*
Financieel resultaat'		€228
Omvang weerstandsvermogen		€700
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€704

6. Ingenieursbureau Krimpenerwaard (IBKW)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Krimpen aan den IJssel
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het IBKW verleent technische adviezen waar het gaat om de beoordeling van: aanleg van wegen, straten, watergangen, rioleringen etc.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door wethouder E. Wassink (voorzitter).
Omvang van financieel belang	De bijdrage wordt berekend op basis van een uurtarief en het aantal af te nemen uren. Voor 2023 is het uurtarief € 89,02
Deelnemende partijen	De deelnemers zijn de gemeente Krimpen aan den IJssel en de gemeente Krimpenerwaard.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Verkeer, vervoer en waterstaat Volksgezondheid en Milieu
Actuele opgaven van de verbonden partij	Het nieuwe IBKW (voorheen TBK) richt zich op een professioneel civiel ingenieursbureau om de gemeenten te ondersteunen en adviseren op het civieltechnische werkterrein.
Financieel risico	De gemeenschappelijke regeling heeft de risico's geïnventariseerd. De hiervan afgeleide benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 80.000,00. Het weerstandsvermogen dat de gemeenschappelijke regeling aanhoudt is met € 0,00 niet toereikend, zodat in de gemeentelijke begroting een aanvullend risico opgenomen wordt. Op basis van de deelnemersbijdrage is dit voor Krimpenerwaard 60% ofwel € 48.000,00.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€152
begrotingsjaar	31/12/2021	€1.172
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€496
begrotingsjaar	31/12/2021	€701
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*63%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*64%*
Financieel resultaat'		€0
Omvang weerstandsvermogen		nihil
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€1.411

7. Groenalliantie	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Schiedam
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De Groenalliantie is eigenaar van recreatiegebieden in Gouda, Bodegraven-Reeuwijk, Waddinxveen, Krimpen aan de IJssel en Krimpenerwaard. Zij heeft het beheer en de ontwikkeling van de gebieden uitbesteed aan Staatsbosbeheer. In de Krimpenerwaard zijn de grootste gebieden het Krimpenerhout en het Loetbos. Ook verzorgt zij het beheer en onderhoud van de routenetwerken, zowel fiets-wandel als kanonetwerken.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd door wethouder W. Wassink en in het algemeen bestuur door wethouder E. Wassink en wethouder W. Pannekoek
Omvang van financieel belang	Aan de Groenalliantie wordt een vast bedrag per inwoner bijgedragen. De totale bijdrage voor 2023 wordt begroot op € 429.000.
Deelnemende partijen	Deelnemers aan de Groenalliantie zijn de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpen aan den IJssel, Krimpenerwaard en Waddinxveen.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Onderwijs, sport, cultuur en recreatie
Actuele opgaven van de verbonden partij	Het bestuur heeft in 2022 het programmaplan "Groen voor iedereen" vastgesteld. Dit plan heeft een dynamische agenda tot 2030 en is tot stand gekomen door participatie van gebruikers en stakeholders. Onderdelen van het programmaplan zijn uitbreidingen van routestructuren om verbindingen tussen gebieden te maken en transferia te realiseren, een platform voor gebruikers realiseren en de biodiversiteit vergroten.
Financieel risico	De Groenalliantie beschikt over voldoende weerstandsvermogen. Naar de toekomst toe zijn er financiële risico's als gevolg van de uittreding van de provincie en het niet zeker zijn van de bijdrage van de provincie na 2025.Er wordt in de begroting al gerekend met deze risico's. Ook wordt er met de provincie gesproken over een structurele bijdrage. In 2023 hoopt de Groenalliantie hier duidelijkheid over te hebben.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€9.037
begrotingsjaar	31/12/2021	€10.694
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€3.684
begrotingsjaar	31/12/2021	€1.907
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*85%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*82%*
Financieel resultaat'		€1.658
Omvang weerstandsvermogen		€3.000
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€429

8. Streekarchief Midden Holland	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het Streekarchief is belast met de uitvoering van de gemeentelijke taken in het kader van de archiefwet. Dit houdt in het beheer van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van de nog niet naar de archiefbewaarplaatsen overgebrachte archiefbescheiden die nog bij de deelnemende gemeenten berusten. Daarnaast nazorg van de laatstgenoemde bescheiden, de dienstverlening in de studiezaal en het bevorderen van het historisch onderzoek naar de plaatselijke en regionale geschiedenis.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door burgemeester mw. P. Bouvy-Koene en wethouder P. van der Hek. Het aantal stemmen staat in relatie tot het inwoneraantal.
Omvang van financieel belang	De bijdrage is opgebouwd uit een bedrag per inwoner en een bedrag per strekkende meter in gebruik zijnde archief .
Deelnemende partijen	Deelnemers aan het Streekarchief zijn de gemeenten Gouda, Krimpen a/d IJssel, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas en de regio Midden Holland.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	Het streekarchief zal zich de komende tijd richten op de overgang van het beheer van een analoog archief naar een digitale beheervorm. Daarnaast zal inzet worden gepleegd op een verduidelijking van de begroting, vooral op het onderdeel 'doorrekening naar de individuele deelnemers'.
Financieel risico	Het weerstandvermogen is sterk verbeterd door de incidentele meevallers van afgelopen jaar toe te voegen aan de egalisatie reserve. De hoogte van deze reserve is op basis van de regeling bepaald op 10% van het begrotingstotaal (137.000). Deze reserve is nu voor 64% gevuld.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€289
begrotingsjaar	31/12/2021	€290
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€280
begrotingsjaar	31/12/2021	€294
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*51%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*50%*
Financieel resultaat'		€10
Omvang weerstandsvermogen		€87
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€438

9. Werkvoorzieningschap Promen	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De doelstelling van Promen is het bieden van zinvol werk met maximale ontwikkelmogelijkheden aan mensen met een indicatie Wet Sociale Werkvoorziening. Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk van de ca. 1.500 medewerkers extern bij reguliere werkgevers gaan werken in functies die aansluiten bij hun capaciteiten, ervaring en ambities. Daarnaast biedt Promen dienstverlening in het kader van de Participatiewet.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt in het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur als voorzitter vertegenwoordigd door wethouder W. Pannekoek.
Omvang van financieel belang	Het gehele WSW budget wordt overgedragen aan Promen en eventuele tekorten worden verdeeld naar rato van het aandeel van de gemeente (voor de Krimpenerwaard geldt een aandeel van 11,3 %). Daarnaast wordt via inbesteding dienstverlening in het kader van de Participatiewet ingekocht.
Deelnemende partijen	Deelnemers van Promen zijn de gemeenten Alphen aan de Rijn, Capelle aan den IJssel, Gouda, Krimpen aan den IJssel, Waddinxveen, Zuidplas en Krimpenerwaard.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Sociaal Domein
Actuele opgaven van de verbonden partij	Promen heeft in 2018 een financiële en juridische scheiding aangebracht in de dienstverlening Sociale Werkvoorziening (SW) en dienstverlening Participatiewet (PW). De deelnemende gemeenten continueren de gezamenlijke SW-dienstverlening onder de gemeenschappelijke regeling. Voor de PW-dienstverlening is Prowork opgericht. Met Prowork kunnen gemeenten via een één-op-één relatie vraaggerichte re-integratieactiviteiten (inclusief nieuw beschut werk) inkopen. Deze bedrijfsvoering wordt uitgevoerd tot en met 2025.
Financieel risico	De beschikbare weerstandscapaciteit is toereikend om de in beeld gebrachte risico's af te dekken.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€4.186
begrotingsjaar	31/12/2021	€3.766
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het	01/01/2021	€8.153
begrotingsjaar	31/12/2021	€7.778
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*34%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*33%*
Financieel resultaat'		€0
Omvang weerstandsvermogen		€2.400
Omvang garantstellingen		*n.v.t.*
Omvang taakstelling verbonden partij		*n.v.t.*
Financiële bijdrage 2023		€3.070

2. VENNOOTSCHAPPEN/STICHTINGEN

1. Cyclus NV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda (postadres) / Moordrecht (bezoekadres).
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Cyclus is belast met de inzameling en (aanbesteding van) verwerking van huishoudelijk afval en het beheer van inzamelmiddelen voor 11 gemeenten in de regio Midden Holland en Rijnstreek.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door de wethouders W. Pannekoek (GrondstoffenPlatform-Bestuurlijk) en P. van der Hek (Algemene Vergadering Aandeelhouders).
Omvang van financieel belang	In de algemene vergadering van aandeelhouders telt het bezit van één aandeel voor één stem. De gemeente Krimpenerwaard heeft 69.752 aandelen in haar bezit met een nominale waarde van € 488.264, gebaseerd op € 7 per aandeel, nominaal.
Deelnemende partijen	Cyclus is een overheids- N.V. Een 9-tal gemeenten in de Regio's Midden-Holland en Rijnstreek is aandeelhouder. De onderneming wordt geleid door een directeur. Deze directeur staat onder toezicht van een uit vier leden bestaande Raad van Commissarissen.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Volksgezondheid en Milieu
Actuele opgaven van de verbonden partij	Cyclus heeft drie hoofdtaken: · Afvalinzameling; · Regionale aanbesteding van de verwerking van de diverse afvalstromen; · Onderhoud en beheer inzamelmiddelen. Voor de gemeente Krimpenerwaard verzorgt Cyclus de afvalinzameling, de afvalverwerking en een groot deel van het onderhoud en beheer van de inzamelmiddelen. De gemeente Krimpenerwaard heeft voor bovenstaande taken een vijfjarig contract met Cyclus (2018-2022), met stilzwijgende verlenging van telkens twee jaar, alsmede een opzegtermijn van twee jaar.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€9.858
	31/12/2021	€10.342
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€26.225
	31/12/2021	€22.406
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*27%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*32%*
Financieel resultaat		*€484*

2. Oasen NV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Gouda
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Oasen is een drinkwaterbedrijf met als kernactiviteiten de winning, productie en levering van kwalitatief goed drinkwater aan particulieren en bedrijven. De voorzieningsgebieden liggen in het oostelijke deel van Zuid-Holland
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek.
Omvang van financieel belang	In de algemene vergadering van aandeelhouders telt het bezit van één aandeel voor één stem. De gemeente Krimpenerwaard heeft 56 aandelen van een totaal aan aandelen van 2.500. De nominale waarde van deze 56 aandelen bedraag € 455 per aandeel wat neerkomt op een bedrag van € 25.480. De afgelopen jaren heeft er geen winstuitkering plaats gevonden.
Deelnemende partijen	24 Gemeenten in de regio's Midden-Holland, Rijnstreek en Drechtsteden zijn aandeelhouder.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€116.741
	31/12/2021	€122.426
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€178.860
	31/12/2021	€188.121
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*39%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*39%*
Financieel resultaat		*€5.685*

3. Stedin NV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De aanleg, het beheer en onderhoud van gas- en elektriciteitsnetten en het transport van gas en elektriciteit naar ca. 2 miljoen klanten.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door wethouder P.J.S. van der Hek. In de algemene vergadering van aandeelhouders staat het stemrecht gelijk aan het aandelenpercentage.
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard bezit 28.131 gewone aandelen en 4.510 cumulatief preferente aandelen met een nominale waarde van € 100 per aandeel.
Deelnemende partijen	44 gemeenten zijn aandeelhouder.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	De komende jaren staat Stedin voor grote investeringen in het energienetwerk om de klimaatdoelstellingen te behalen en de ambities in de Regionale Energie strategieën te verwezenlijken.

Financiële informatie (x € 1.000.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€2.891
	31/12/2021	€3.270
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€4.681
	31/12/2021	€4.912
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*38%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*40%*
Financieel resultaat		*€21*

.

4. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, evenals het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard wordt vertegenwoordigd door wethouder P. van der Hek.
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard bezit 50.700 aandelen. De nominale waarde per aandeel is € 2,50.
Deelnemende partijen	De Staat (50%), 11 provincies, 1 hoogheemraadschap en bijna alle gemeenten.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Bestuur en Ondersteuning
Actuele opgaven van de verbonden partij	

.

Financiële informatie (x € 1.000.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€4.365
	31/12/2021	€4.329
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€155.994
	31/12/2021	€144.728
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*2,7%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*2,9%*
Financieel resultaat		*€236*

5. Veerdienst Schoonhoven BV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Schoonhoven
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	De veerdienst is voor de instandhouding, beheer en exploitatie van de veerdienst over de Lek tussen Schoonhoven en Gelkenes en de veerdienst tussen Gouderak en Moordrecht. Per 1 januari 2018 exploiteert de veerdienst ook het veer Lekkerkerk-Nieuw Lekkerland.
Vertegenwoordiging in de partij	De wethouders financiën P. van der Hek en verkeer R. Boere zijn vertegenwoordigers van de aandeelhouder in de Algemene Vergadering
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard bezit alle aandelen van deze BV en heeft daarmee 100% stemrecht.
Deelnemende partijen	De gemeente Krimpenerwaard
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Verkeer, vervoer en waterstaat
Actuele opgaven van de verbonden partij	

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€2.796
	31/12/2021	€2.813
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€2.622
	31/12/2021	€2.520
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*52%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*53%*
Financieel resultaat		*€17*

6. Waterbos Bergambacht BV	
Algemene informatie	
Vestigingsplaats	Bergambacht
Doel of openbaar belang dat wordt behartigd	Het voor eigen rekening en onder eigen naam exploiteren van het zwembad in Bergambacht.
Vertegenwoordiging in de partij	De gemeente Krimpenerwaard neemt deel aan de aandeelhoudersvergadering en wordt vertegenwoordigd door wethouder H.C. (Irma) Bultman.
Omvang van financieel belang	De gemeente Krimpenerwaard heeft 1 aandeel in de BV ter grootte van € 9.076. Jaarlijks wordt een bijdrage in de exploitatie betaald.
Deelnemende partijen	De gemeente Krimpenerwaard is voor 50% aandeelhouder en Optisport Exploitaties BV eveneens voor 50%.
Beleidsinformatie	
Relatie met programma	Onderwijs, sport, cultuur en recreatie
Actuele opgaven van de verbonden partij	Oplopende energiekosten zijn een risico.

.

Financiële informatie (x € 1.000)		
Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€16
	31/12/2021	€16
Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2021	€478
	31/12/2021	€303
Solvabiliteit organisatie per 01/01/2021		*3%*
Solvabiliteit organisatie per 31/12/2021		*5%*
Financieel resultaat		*€135*

Bijlage 2 - Lijst met gebruikte afkortingen

A	
ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
ALV	Algemene ledenvergadering
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
B	
B&W	Burgemeester en Wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur
BIZ	Bedrijfsinvesteringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRE	Bestuurlijk Regionale Ecosysyteem
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Budgetten Gebundelde Uitkeringen
BV	Besloten Vennootschap
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
C	
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CP	Collegeprogramma
CPI	Consumenten Prijs Index
E	
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
F	
Fte	Fulltime-equivalent
G	
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie
I	
I&A	Informatisering & Automatisering
IBKW	Ingenieursbureau Krimpenerwaard
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
J	
JOH	Jeugd- en opvoedhulp

K	
KCC	Klanten Contact Centrum
KVO	Keurmerk Veilig Ondernemen
KVLO	Koninklijke vereniging voor Lichamelijke Opvoeding
L	
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
M	
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
M-H	Midden-Holland
mjb	Meerjarenbegroting
MJOP	Meerjaren Onderhoudsplan
MRDH	Metropoolregio Rotterdam - Den Haag
MTO	Medewerkers Tevredenheidsonderzoek
N	
NNN	Natuur Netwerk Nederland
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
O	
ODMH	Omgevingsdienst Midden-Holland
OZB	Onroerende Zaakbelasting
P	
PFK	Portefeuilleroutekaart
POK	Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen
R	
RAV	Regionale Ambulancevoorziening
RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
RDS	Regionale Dienstverlening Sociaal Domein
R&T	Recreatie en Toerisme
S	
SVHW	Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling
SPV	Strategisch Plan verkeersveiligheid 2030
T	
TBK	Technisch Bureau Krimpenerwaard
TWU	Tussentijdse Winst Uitname
V	
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
VPB	Vennootschapsbelasting
VRHM	Veiligheidsregio Hollands Midden
W	
Wet Fido	Wet financiering decentrale overheden
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WRO	Wet Ruimtelijke Ordening
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening